

Euroopan unionin virallinen lehti

ISSN 1725-261X

L 88

46. vuosikerta

4. päivänä huhtikuuta 2003

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

Sisältö

I Säädökset, jotka on julkaistava

.....

II Säädökset, joita ei tarvitse julkaista

Komissio

2003/215/EHTY:

- ★ **Komission päätös, tehty 21 päivänä marraskuuta 2001, Arbed SA:n, Aceralia Corporación Siderúrgica SA:n ja Usinor SA:n uudeksi Newco Steel -yritykseksi sulautumisen hyväksymisestä (Asia COMP/EHTY.1351 — Usinor/Arbed/Aceralia) (tiedoksiannettu numerolla K(2001) 3696)** 1

2003/216/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 15 päivänä tammikuuta 2002, valtiontuesta, jonka Ranskan tasavalta on toteuttanut Crédit Mutuelin hyväksi (tiedoksiannettu numerolla K(2001) 3956) ⁽¹⁾** 39

Hinta: 18 EUR

⁽¹⁾ ETA:n kannalta merkityksellinen teksti

FI

Säädökset, joiden otsikot on painettu laihalla kirjasintyyppillä, ovat maatalouspolitiikan alaan kuuluvia juoksevien asioiden hoitoon liittyviä säädöksiä, joiden voimassaoloaika on yleensä rajoitettu.

Kaikkien muiden säädösten otsikot on painettu lihavalla kirjasintyyppillä ja merkitty tähdellä.

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 21 päivänä marraskuuta 2001,

Arbed SA:n, Aceralia Corporación Siderúrgica SA:n ja Usinor SA:n uudeksi Newco Steel -yritykseksi sulautumisen hyväksymisestä**(Asia COMP/EHTY.1351 — Usinor/Arbed/Aceralia)**

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 3696)

(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)

(2003/215/EHTY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 66 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon tiedonannon yrityskeskittymien käsittelyä koskevien menettelyjen yhteensovittamisesta EHTY:n ja EY:n perustamissopimusten mukaisesti ⁽¹⁾,

ottaa huomioon osapuolten 18 päivänä kesäkuuta 2001 tekemän ilmoituksen ja myöhemmin toimittamat tiedot,

ottaa huomioon 19 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyn komission kirjeen, jossa osapuolille annetaan tiedoksi komission vakavat huolenaiheet,

on antanut asianosaisille yrityksille tilaisuuden vastata komission esittämiin väitteisiin,

ottaa huomioon kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajän tässä asiassa antaman loppukertomuksen ⁽²⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Komissio vastaanotti 18 päivänä kesäkuuta 2001 EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan mukaisen ilmoituksen ehdotetusta yrityskeskittymästä, jolla

⁽¹⁾ Komission tiedonanto yrityskeskittymien käsittelyä koskevien menettelyjen yhteensovittamisesta EHTY:n ja EY:n perustamissopimusten mukaisesti (EYVL C 66, 2.3.1998, s. 36).

⁽²⁾ EUVL C 81, 4.4.2003.

Luxemburgiin rekisteröitynyt Arbed SA (Arbed), Arbedin määräysvallassa oleva Espanjaan rekisteröitynyt Aceralia Corporación Siderúrgica SA (Aceralia) ⁽³⁾, ja Ranskaan rekisteröitynyt Usinor SA (Usinor) sulautuvat uudeksi Luxemburgiin rekisteröitäväksi yritykseksi, jonka alustavana nimenä on Newco Steel (Newco), ilmoittamallaan julkisella tarjouksella vaihtaa Aceralian, Arbedin ja Usinorin osakkeita äskettäin perustetun uuden yrityksen osakkeisiin.

- (2) Tutkittuaan ilmoituksen komissio päätteli, että ehdotettu yrityskeskittymä kuuluu EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan ja 80 artiklan soveltamisalaan. Niiltä osin kuin ehdotettu yrityskeskittymä koskee tuotteita tai markkinoita, jotka eivät kuulu EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan (nimittäin mittatilaustyönä tehty teräslevyt, rakennusprofiilit, kerroslevyt ja teräsputket), sovelletaan yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 4064/89 ⁽⁴⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1310/97 ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾. Tämä päätös koskee vain niitä ehdotetun yrityskeskittymän osia, jotka kuuluvat EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan.

I OSAPUOLET

- (3) Aceralia on osakeyhtiöksi (sociedad anónima) rekisteröity Espanjan lain mukaan muodostettu yhtiö. Se on

⁽³⁾ Asiat IV/M.0980 ja IV/EHTY.1237 — Arbed/Aceralia.

⁽⁴⁾ EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1 (korjattu toisinto EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13).

⁽⁵⁾ EYVL L 180, 9.7.1997, s. 1.

⁽⁶⁾ Asia COMP/M.2382 — Usinor/Arbed/Aceralia.

Arbedin määräysvallassa. Aceralia on Espanjan suurin teräksen tuottaja, ja se valmistaa ja jakelee litteitä terästuotteita, pitkiä terästuotteita ja jalostettuja terästuotteita. Nämä liiketoiminta-alat kuuluvat EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. Aceralia tuottaa myös tietyn tyyppisiä pieniä hiilisaumahitsattuja putkia ja rakennusalan tuotteita ja harjoittaa jalostustoimintaa. Jälkimmäiset liiketoiminnot kuuluvat EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan.

- (4) Arbed on osakeyhtiöksi (société anonyme) rekisteröity Luxemburgin lain mukaan muodostettu yhtiö. Se on suuri eurooppalainen teräksen tuottaja, jolla on merkittävää toimintaa Belgiassa, Saksassa, Italiassa, Brasiliassa ja Yhdysvalloissa. Sen tärkeimpiä liiketoiminta-aloja ovat terästuotteiden (raskaat ja kevyet pitkät tuotteet, litteät tuotteet ja ruostumattomat terästuotteet mukaan luettuina) tuotanto ja jakelu, rautaromukauppa ja joidenkin raaka-aineiden (etenkin ferrometallien ja kirjometallien) jakelu terästeollisuudelle. Arbedilla on muutakin toimintaa konepajateollisuuden alalla. Nämä liiketoiminnot kuuluvat osittain EHTY:n perustamissopimuksen ja osittain EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. Arbedin ja sen määräysvallassa olevan Aceralian yhteinen maailmanlaajuinen liikevaihto oli 13 232 miljoonaa euroa vuonna 2000.
- (5) Usinor on osakeyhtiöksi (société anonyme) rekisteröity Ranskan lain mukaan muodostettu yhtiö. Se on yksi yhteisön suurimmista teräksen tuottajista, ja sillä on toimintaa Belgiassa, Saksassa, Italiassa, Espanjassa ja Yhdysvalloissa. Usinor valmistaa, jalostaa ja jakelee terästuotteita (etenkin litteitä hiiliterästuotteita, ruostumattomia terästuotteita ja muita seosteisia terästuotteita). Nämä liiketoiminnot kuuluvat osittain EHTY:n perustamissopimuksen ja osittain EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. Usinorin maailmanlaajuinen liikevaihto oli 15 733 miljoonaa euroa vuonna 2000.

II TOIMENPIDE

- (6) Ehdotettu keskittymä on oikeudelliselta kannalta täydellinen sulautuma, jossa kaikki Aceralian, Arbedin ja Usinorin liiketoiminnot yhdistyvät täydellisesti. Tähän tarkoitukseen luodaan yksi uusi yritys, Newco Steel (Newco), joka on rakenteeltaan täysin integroitunut konserni. Newco rekisteröidään osakeyhtiöksi (société anonyme) Luxemburgin lain mukaan, ja sen perustamisen tarkoituksena on tarjota jokaisen osapuolen koko liikkeeseen lasketun osakepääoman vaihtamista sen osakkeisiin. Se aikoo samanaikaisesti tehdä kolme ehdollista vaihtotarjousta kaikille Aceralian, Arbedin ja Usinorin tavallisille osakkeille, jotka ovat tarjouksen tekoajankohtana osakkeenomistajien hallussa. Kaikkien kolmen tarjouksen ehtona on, että osakkeiden vaihtaja hyväksyy vähintään 75 prosenttia Aceralian, Arbedin ja Usinorin liikkeeseen lasketuista osakkeista. Tarjousten päättyessä Aceralian osakkeenomistajilla on noin 20,1 prosenttia Newcon osakkeista, Arbedin osakkeenomistajilla 23,4 prosenttia ja Usinorin osakkeenomistajilla loput 56,5 prosenttia.

III YRITYSKESKITTYMÄ

- (7) Koska ilmoituksen tehneet osapuolet harjoittavat toimintaa terästuotteiden valmistuksen ja jakelun alalla, ovat ne EHTY:n perustamissopimuksen 80 artiklassa tarkoitettuja yrityksiä. Ilmoitettu liiketoimi on siis EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yrityskeskittymä.

IV MENETTELY

- (8) Komissio päätti käynnistää 19 päivänä heinäkuuta 2001 perusteellisen tutkimuksen ehdotetusta yrityskeskittymästä niiden tuotteiden osalta, jotka kuuluvat EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, sillä toimenpide herättää vakavan huolen siitä, että osapuolet saavat mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä. Osapuolille tiedotettiin lisätutkimuksesta 19 päivänä heinäkuuta päivätyllä kirjeellä.
- (9) Komissio hyväksyi 28 päivänä syyskuuta 2001 väitetiedoksiannon EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan ja yrityskeskittymien käsittelyä koskevien menettelyjen yhteensovittamisesta EHTY:n ja EY:n perustamissopimusten mukaisesti koskevan tiedonannon 4 kohdan mukaisesti. Komission alustava päätelmä oli, että ehdotettu keskittymä antaisi osapuolille mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä.
- (10) Niiden ehdotetun keskittymän kattamien tuotteiden osalta, jotka eivät kuulu EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, komissio päätti 19 päivänä heinäkuuta 2001, ettei toimenpiteen soveltumisesta yhteismarkkinoille tai ETA-sopimuksen toimintaan ole vakavia epäilyjä ⁽⁷⁾.

V ARVIOINTI 66 ARTIKLAN 2 KOHDAN MUKAAN

A. TAUSTA: TERÄSTEOLLISUUS

1. TUOTANTOPROSESSI

- (11) Ennen kuin käsitellään yksityiskohtaisesti merkityksellisiä tuotemarkkinoita, on hyvä esittää puitteet, joissa teollisuudenala toimii. Teräs on yksi tärkeimmistä materiaaleista, joita yhteiskuntamme käyttää. Terästä on rakennuksissa, joissa asumme ja työskentelemme, sitä on kul-

⁽⁷⁾ Katso alaviite 6.

kuneuvoissa, joita käytämme, ja sitä tarvitaan kuluttamamme ruoan ja juoman tuotantoon ja jakeluun. Teräs on lisäksi lähes kaiken ellei aivan kaiken muun tehdasteollisuuden olennainen raaka-aine.

romu (ja toisinaan pelkistetty rauta tai raakaurautu) sulatetaan valokaariuunissa. Tämän jälkeen siihen lisätään tarvittavat ainekset halutun kemiallisen koostumuksen saamiseksi. Nestemäisestä teräksestä valmistetaan jatkuvalumenetelmällä puolivalmisteita, jotka jalostetaan valssaamossa erilaisiksi terästuotteiksi.

- (12) Teräksentuotanto on hyvin pääomavaltaista. Taloudellinen mittakaava on vähimmilläänkin suuri, ja alalla tehtävät investoinnit ovat hyvin spesifisiä. Markkinoille pääsulle on siis hyvin korkeat esteet. Vertikaalinen integroituminen on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta sääntönä. Useimmilla tuottajilla on hallinnassaan merkittävä osa tuotantoketjua, ja moni on integroitunut tuotantoketjun loppupäässä teräksen jakelun ja ensimmäisestä jalostuksesta saatavien tuotteiden kuten putkien, levyjen ja profiileiden aloille.
- (13) Ensimmäinen tärkeä erottelu terästeollisuudessa perustuu lähinnä teräksen kemialliseen koostumukseen. Teräs voidaan jakaa kolmeen päälajiin: hiiliteräs, ruostumaton teräs sekä erikois- tai seosteräkset. Tätä päätöstä varten ei ole tarpeellista käsitellä tarkemmin seosteräksiä, sillä niihin ei liity mitään ongelmia.
- (14) Hiiliteräs on näistä teräksistä tunnetuin, ja sitä käytetään useissa eri sovelluksissa kuten autojen rungoissa, juomatölkeissä, rakennusteollisuuden kannatinpalkeissa ja vahvistusaineissa ja niin edelleen. Ruostumattomassa teräksessä on merkittävä osuus kromia ja nikkeliä, ja siksi se on hiiliterästä paljon kalliimpaa. Sitä käytetäänkin lähinnä sovelluksissa, joiden on kestävä syöpymistä ja/tai korkeita lämpötiloja.
- (15) Teräksen fyysisiä ominaisuuksia voidaan muunnella muuttamalla sen kemiallista koostumusta tai käsittelemällä sitä tuotantovaiheessa tai sitä seuraavissa valmistusprosesseissa. Esimerkiksi sekä juomatölkit, jotka vaativat erittäin taipuisaa materiaalia, että veitset, jotka vaativat erittäin kovaa materiaalia (säilyäkseen terävinä), tehdään erilaisista hiiliteräksistä.
- (16) Lähes kaikessa maailman terästuotannossa käytetään nykyään kahta teräksen valmistusprosessia: integroitua prosessia ja valokaariuuniprosessia. Integroitua prosessia on pääomavaltaisinta. Siinä valmistetaan rautamalmista, koksista ja kalkkikivestä nesterautaa, joka jalostetaan teräkseksi happikonverterissa. Teräksen lopullinen kemiallinen koostumus määritellään tässä vaiheessa tai erillisessä astiassa. Toisessa tuotantoprosessissa rautaromu (ja toisinaan pelkistetty rauta tai raakaurautu) sulatetaan valokaariuunissa. Tämän jälkeen siihen lisätään tarvittavat ainekset halutun kemiallisen koostumuksen saamiseksi. Nestemäisestä teräksestä valmistetaan jatkuvalumenetelmällä puolivalmisteita, jotka jalostetaan valssaamossa erilaisiksi terästuotteiksi.
- (17) Yleensä litteät terästuotteet, jotka aiheuttavat tässä päätöksessä mainittuja kilpailuongelmia, tuotetaan integroidulla prosessilla, sillä siten voidaan tuottaa terästä ilman rautaromun sisältämiä kuona-aineita. Huonolaatuisia litteitä terästuotteita voidaan tuottaa valokaariuuniprosessilla, mutta sovelluksiin, joissa teräksessä ei saa olla kuona-aineita, on pakko käyttää integroitua prosessia.
- (18) Kaikissa prosesseissa teräksestä valmistetaan jatkuvavalumenetelmällä puolivalmisteita, aihioita ja teelmiä pitkiin tuotteisiin ja levyaihiota litteisiin tuotteisiin. Levyaihiot kuumavalssataan kvarttolevyiksi ja nauhoiksi (joko leveän tai kapean nauhan valssaamoissa). Leveät nauhat voidaan halkaista kapeiden nauhojen tuotantoon ja/tai katkaista ohutlevyjen tuotantoon. Lähes kaikki kvarttolevyt, kuumavalssatut kapeat nauhat ja teräsuhutlevyt myydään tässä tilassa, eikä teräksen tuottaja jalosta niitä pitemmälle.
- (19) Osa kuumavalssatuista leveistä nauhoista myydään suoraan asiakkaille, myös teräspalvelukeskuksiin, jotka voivat halkaista tai katkaista ne. Suuri osa tuotetusta kuumavalssatusta leveästä nauhasta jalostetaan kylmävalssatuksi nauhaksi, joka on ohuempaa ja joka on paremmin pintakäsiteltyä. Osa kylmävalssatusta materiaalista myydään tässä vaiheessa, mutta merkittävä osa metallipinnoitetaan tinalla tai kromilla tölkkiteollisuutta varten tai sinkillä. Sinkki suojelee terästä syöpymiseltä, ja se voidaan levittää upottamalla teräsnauha sulaan sinkkiin (kuumasinkitty nauha) tai elektrolyytisesti (sähkösinkitty nauha). Sinkityn teräksen tärkeimpiä käyttäjiä ovat autoja rakennusteollisuus. Joitakin organisesti pinnoitettuja (lähinnä kuumasinkittyjä) sinkittyjä materiaaleja lukuun ottamatta suurin osa pinnoitetusta materiaalista myydään pakkausteräksenä, kuumasinkittynä tai sähkösinkittynä teräksenä.
- (20) Valokaariuuniprosessia käyttävät tuotantolaitokset sijaitsevat yleensä rautaromulähteiden lähetyvillä. Integroitua prosessia käyttävät tuotantolaitokset voidaan erotella yleensä melko nykyaikaisiin rannikkolaitoksiin ja sisämaalaitoksiin. Sisämaalaitokset perustettiin rautamalmin

ja hiilen paikallisen saatavuuden mukaan. Nykyään lähes kaikki Euroopan terästuotannossa käytettävä hiili ja rautamalmi tuodaan muualta. Tämä tarjoaa tiettyjä etuja rannikkolaitoksille, etenkin niille, joissa on syvävesisatama.

- (21) Tuotantovaiheiden kuvauksesta käy selkeästi ilmi, ettei eri tuotteilla ole keskenään samanlaista lisäarvoa. Tämä taas heijastuu erilaisiin kannattavuusasteisiin. Tuotantopään loppuosan tuotteilla on suurempi lisäarvo, ja ne tuottavat huomattavasti enemmän ennen veroja, poistoja ja kuoletuksia, kuten kuvasta 1 voidaan todeta.

KUVA 1

Indikatiiviset hintatasot (kuumavalssattu nauha = 100)

[KUVA POISTETTU]* (*)

Lähde: osapuolet

- (22) Litteiden tuotteiden myynti yhteisössä vuonna 2000 on esitetty taulukossa 1.

TAULUKKO 1

Litteiden tuotteiden myynti yhteisössä vuonna 2000

(miljoonaa tonnia)

Tuote	Myynti
Kuumavalssattu leveä nauha	23,9
Kuumavalssattu kapea nauha	2,9
Kuumavalssatut ohutlevyt	2,5
Kaikki kuumavalssatut nauhatuotteet	29,3
Kvarttolevy	7,8
Kylmävalssattu nauha	13,1
Pakkausteräs	4,3
Sinkitty teräs	21,1
Orgaanisesti pinnoitetut	4,1
YHTEENSÄ	74,6

Lähde: osapuolet.

2. TERÄKSEN VALMISTAJAT

- (23) Osapuolten mukaan Euroopan terästeollisuuden keskittyminen ei ole kovin suurta. Tämä on saattanut pitää aikaisemmin paikkansa, mutta kymmenen viime vuoden aikana on tapahtunut merkittävää yhdistymistä. Nykyään on viisi suurta teräsyhtiötä: Usinor, TKS, Corus, Riva ja Arbed/Aceralia. Näiden jälkeen tulee lukuisia huomattavasti pienempiä tuottajia, kuten Voest-Alpine, Rautaruukki, Salzgitter, Duferco ja SSAB. Tuotemarkkinoista riippuen viiden suurimman tuottajan myynti edustaa 50–85 prosenttia kokonaiskulutuksesta.

- (24) Ensimmäinen teräksen valmistajien ryhmä koostuu suurista integroiduista yrityksistä, jotka valmistavat terästuotteita kaikilla tuotantotasoilla. Ne tuottavat kaikki litteitä tuotteita, ja TKS, Arbed/Aceralia ja Usinor tuottavat myös ruostumatonta terästä (Corus omistaa osan ruostumatonta terästä tuottavasta AvestaPolaritista). Lisäksi Corusilla ja Arbed/Aceraliassa on merkittävää toimintaa pitkien tuotteiden alalla. Nämä kaikki ovat syntyneet hiljattain toteutuneissa keskittymissä. Usinor hankki Cockerill Sambren, joka oli puolestaan hankkinut Ekostahlin. TKS on perättäisten yhdentymisten tulos Saksassa, etenkin yhdentymisistä Kruppin ja Hoeschin välillä, jotka myöhemmin sulautuivat Thyssenin kanssa. Corus on British Steelin ja Hoogovensin sulautuman tulos. Arbed hankki Stahlwerke Bremenin ja sen jälkeen määräysvallan Aceraliassa, joka on sittemmin hankkinut Ucinin ja Aristrainin. Riva hankki yksityistetyn ILVAn.

- (25) Nämä suuret tuottajat toimivat lukuisissa kohteissa eri Euroopan maissa ja kolmansissa maissa. Niillä on integroituneita tuotantolaitoksia, joissa hiilestä ja rautamalmista valmistettua terästä tuotetaan ja jalostetaan. Ne pystyvät tarjoamaan laajan valikoiman litteitä tuotteita. Useimmat niistä tuottavat myös ruostumattomia tuotteita ja pitkiä tuotteita. Kyseiset tuottajat toimivat myös teräksen jakelun ja tuotantoketjun loppupään tuotteiden parissa. Esimerkiksi ryhmän pienimmällä yrityksellä, Rivalla, on 44 erikokoista tuotantolaitosta, muun muassa valtava Taranton integroitu terästehdas.

- (26) Toiseen teräksen valmistajien ryhmään kuuluu pieneköjä eurooppalaisia tuottajia, joilla ei ole samanlaista mittakaavaa tai tuotevalikoimaa kuin johtavilla toimijoilla, mutta jotka keskittyvät kapeaan erikoisalaan markkinoilla (tuotteiden ja/tai alueen mukaan). Tähän toissijaisen toimijoiden ryhmään kuuluvat seuraavat litteiden tuotteiden tuottajat, joilla on integroidut tuotantolaitokset: Voest-Alpine, Rautaruukki, SSAB ja Salzgitter. Yksi näistä yrityksistä totesikin komission kyselylomakkeessa, että "konserni ei pidä itseään teräksen suurtuottajana vaan pikemminkin korkealaatuisten terästuotteiden erikoistuneena valmistajana ja jalostajana". On myös olemassa huomattava määrä pitkien tuotteiden tuottajia, jotka käyttävät pääasiallisesti valokaariuniprosessia.

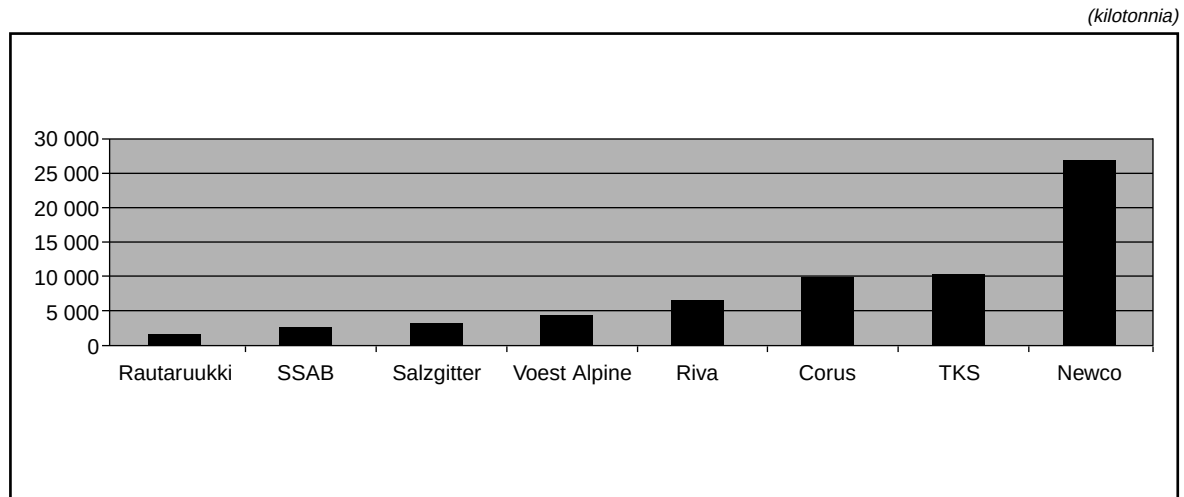
(*) Tekstiä on osittain muokattu sen varmistamiseksi, ettei luottamuksellisia tietoja paljasteta. Nämä kohdat on kirjoitettu hakasulkeisiin ja merkitty tähtimerkillä.

- (27) Ehdotetulla toimenpiteellä luotaisiin Euroopan ja maailman suurin teräsyhtiö. Kuvasta 2 voi nähdä Euroopan teräksen tuottajien suhteelliset koot laskettuina sen

perusteella, kuinka paljon ne myyvät litteitä hiiliterästuotteita, jotka aiheuttavat tässä päätöksessä käsiteltävät ongelmat.

KUVA 2

Litteiden hiiliterästuotteiden kokonaismyynti (vuonna 2000)

Lähde: osapuolet.

B. MERKITYKSELLISET TUOTEMARKKINAT

erittäin seostetusta teräksestä valmistetuista tuotteista erilliset tuotemarkkinat.

1. ALUSTAVAT HUOMIOT

- (28) Ehdotetun keskittymän kohteena on hiiliterästuotteiden ja ruostumattomien terästuotteiden tuotanto, molempien jalostaminen kuumavalssatuiksi litteiksi tuotteiksi, jatkojalostaminen kylmävalssauksen avulla sekä metallituotteiden ja orgaanisesti pinnoitettujen tuotteiden, sähkötekniikan ohutlevyjen ja pakkausteräksen tuotanto. Newco aikoo lisäksi toimia teräksen jakelussa teräspalvelukustusten, tukkukustusten ja happileikkaukskustusten verkoston kautta.

- (30) Hiiliterästuotteita ei voida korvata erittäin seostetusta teräksestä valmistetuilla tuotteilla, sillä 1) niiden kemiallinen koostumus on erilainen, 2) niiden hinnat ovat hyvin erilaiset ja 3) niiden sovellusalueet ovat erilaiset⁽⁹⁾. Lisäksi hiiliterästuotteita tuotetaan laitoksissa, joita ei ole varustettu erittäin seostetusta teräksestä valmistettujen tuotteiden valmistamiseen.

2. TERÄSTUOTTEET

a) *Ero hiiliterästuotteiden, erittäin seostetusta teräksestä valmistettujen tuotteiden ja ruostumattomien terästuotteiden välillä*

- (29) Aiempien komission päätösten⁽⁸⁾ mukaan hiiliterästuotteet muodostavat ruostumattomista terästuotteista ja

- (31) Hiiliterästuotteet muodostavat ruostumattomista terästuotteista erilliset markkinat etenkin siksi, että seostamattoman teräksen, ruostumattoman ja kuumankestävän teräksen ja muiden seosterästen kemialliset koostumukset ovat niin erilaiset⁽¹⁰⁾. Ruostumaton teräs on seos, joka sisältää vähintään 10,5 prosenttia kromia ja mahdollisesti muita seosaineita sekä enintään 1,2 prosenttia hiiltä⁽¹¹⁾. Ruostumattoman teräksen tuotanto eroaa hiiliteräksen tuotannosta siinä, että teräkseen lisätään sulatusprosessissa kromia, nikkeliä ja muita seosaineita, joilla saadaan lopputuotteeseen metallurgisia eroja verrattuna tavalliseen teräkseen⁽¹²⁾.

⁽⁸⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield. Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson. Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfina / AST.

⁽⁹⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽¹⁰⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Katso myös asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield.

⁽¹¹⁾ Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson.

⁽¹²⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfina / AST.

b) Litteät hiiliterästuotteet muodostavat pitkistä hiiliterästuotteista erilliset tuotemarkkinat

- (32) Komissio on jo lukuisia kertoja päättänyt, että litteät terästuotteet muodostavat pitkistä terästuotteista erilliset tuotemarkkinat ⁽¹³⁾.
- (33) Terästehtaassa tuotettu teräs valetaan muottiin ja jalostetaan muokkaamalla se lopullisen asiakkaan haluamiksi tuotteiksi. Valssatut terästuotteet voidaan jakaa litteisiin tuotteisiin (kuumavalssatut leveät nauhat, kuumavalssatut kapeat nauhat, kvarttolevyt ja ohutlevyt) ja pitkiin tuotteisiin (muototeräokset ja teräspalkit, rautatien kestopalkit, muototangot ja leveät harkot). Litteitä ja pitkiä terästuotteita tuotetaan eri valssauksissa, ja niitä ostetaan eri tarkoituksiin. Useimmat valssaukset on rakennettu tiettyä lopputuotetta varten, eikä niitä juuri koskaan muunneta muihin käyttötarkoituksiin ⁽¹⁴⁾. Lisäksi litteiden ja pitkien tuotteiden sovelluksissa ja hinnoissa on merkittäviä eroja. Litteiden terästuotteiden markkinat voidaan siis erottaa pitkien terästuotteiden markkinoista.

c) Litteät hiiliterästuotteet: ero kuumavalssattujen ja kylmävalssattujen tuotteiden välillä

- (34) Komissio on todennut aiemmissa päätöksissään, että kuumavalssatut litteät hiiliterästuotteet ja kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet muodostavat keskenään erilliset tuotemarkkinat ⁽¹⁵⁾.
- (35) Vain pieni osa kuumavalssatuista litteistä tuotteista myydään sellaisenaan käytettäväksi. Yli puolet jatkojalostetaan kylmävalssaamalla. Kylmävalssaamisella vähennetään huomattavasti paksuutta, lisätään koon tarkkuutta, tasoitetaan pintaa ja työstökarkaisemisen jälkeen saadaan lisää vahvuutta ⁽¹⁶⁾. Kuumavalssatuilla tuotteilla ei ole samoja pintaominaisuuksia kuin kylmävalssatuilla tuotteilla ⁽¹⁷⁾. Kylmävalssaamisen tuoma lisäarvo on huomattava, noin 25—30 prosenttia.
- (36) Nykyaikaisessa leveiden nauhojen kuumavalssaamisessa saadaan vähimmäispaksuudeksi 1,5 millimetriä. Ohuem-

mat nauhat ja levyt, joita käytetään etenkin autoteollisuudessa ja pinnoituksen jälkeen pakkaus- ja rakennusteollisuudessa, vaativat jatkojalostusta kylmävalssaamisessa, joissa voidaan saavuttaa 0,12—0,15 millimetrin vähimmäispaksuus ⁽¹⁸⁾.

- (37) Litteiden hiiliterästuotteiden alalla voidaan siis erottaa toisistaan kuumavalssatut ja kylmävalssatut litteät tuotteet.

i) Kuumavalssatut litteät hiiliterästuotteet

- (38) Kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden markkinoilla osapuolet erottavat seuraavat tuotteet:

— Kuumavalssatut leveät nauhat, jotka valssataan ensin leveän nauhan valssauksissa ja sitten kierretään kelalle.

— Kuumavalssatut levyt, nelikulmaiset tai suorakaiteen muotoiset, jotka saadaan nauhan katkaisemisesta.

— Kuumavalssatut kapeat nauhat, joiden leveys on viimeistelyn jälkeen alle 600 millimetriä ja jotka voidaan tuottaa erityisissä valssauksissa tai halkaisemalla leveä nauha halutun levyiseksi.

— Kvarttolevyt, tuotteet, jotka eivät ole kelalla ja joiden mitat, etenkin paksuus, ovat hyvin erilaiset kuin minkään muun kuumavalssatun litteän hiiliterästuotteen.

- (39) Osapuolet väittävät, että kaikki kuumavalssatut litteät hiiliterästuotteet, kvarttolevyjä lukuun ottamatta, muodostavat yhden ainoan merkityksellisen tuotemarkkinan. Kvarttolevyt eroavat muista fyysisten ominaisuuksiensa (muodon, paksuuden ja leveyden) suhteen, ja niitä tuotetaan eri laitteilla ja prosesseilla, eli ne muodostavat näin ollen erilliset tuotemarkkinat.

- (40) Kvarttolevy on levy ⁽¹⁹⁾, joka valmistetaan erityisissä kvarttolevyvalssauksissa neljällä valssaimen telalla (neljällä suurvalssaimella) ja jota ei paksuutensa takia voida kiertää kelalle ⁽²⁰⁾. Kuten osapuolet kuvailivat CO-lo-makkeessa, kvarttolevyillä on aivan erityiset fyysiset omi-

⁽¹³⁾ Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed. Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia. Asia IV/EHTY.1264 — Aceralia / Aristrain.

⁽¹⁴⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen.

⁽¹⁵⁾ Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed. Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia. Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfin / AST.

⁽¹⁶⁾ Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed.

⁽¹⁷⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfin / AST.

⁽¹⁸⁾ Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed.

⁽¹⁹⁾ Levyt, jotka luokitellaan paksuutensa mukaan karkealevyiksi tai keskipaksuiksi levyiksi, ovat valssattuja nelikulmaisia tai suorakaiteen muotoisia paloja, jotka tehdään katkaisemalla kuumavalssattua leveää nauhaa. Yleislevyt ovat kuumavalssattuja litteitä tuotteita, jotka on katkaistu 150—1 250 millimetriä leveiksi ja yli 4 millimetriä paksuiksi paloiksi.

⁽²⁰⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia.

naisuudet: niitä ei kierretä kelalle ja niiden mitat ovat hyvin erilaiset kuin minkään muun kuumavalssatun litteän hiiliterästuotteen mitat: a) niiden paksuus voi olla jopa 400 millimetriä, kun taas kuumavalssattujen kelojen enimmäispaksuus on 25 millimetriä, b) niiden leveys voi olla jopa 5 000 millimetriä verrattuna kuumavalssattujen kelojen 2 200 millimetrin enimmäisleveyteen. Lisäksi kvarttolevyjä käytetään erilaisissa sovelluksissa kuin ohuita litteitä terästuotteita, etenkin teollisuuslaite-, kone-, energia-, ydin-, kemian- ja petrokemian-, kaasulaivanrakennus-, metallityö-, höyrykattila- ja työkaluteollisuudessa. Kaikilla näillä aloilla kvarttolevyjien mitat tarjoavat teräksen käyttäjille huomattavaa taloudellista etua (verrattuna esimerkiksi kapeisiin litteisiin terästuotteisiin). Edellä mainittujen huomioiden perusteella komissio päätelee, että kvarttolevyt muodostavat erilliset tuotemarkkinat.

- (41) Muiden kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden kohdalla on syytä miettiä, muodostavatko kuumavalssatut leveät nauhat erilliset tuotemarkkinat. Kuumavalssattu leveä nauha on yli 600 millimetriä leveää nauhaa, joka tuotetaan levyaihioista automatisoiduissa nauhojen kuumavalssaamoissa ja kierretään keloiksi ⁽²¹⁾. Leveän nauhan osuus kaikkien kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden myynnistä (kvarttolevyjä lukuun ottamatta) on noin 82 prosenttia. Tarjontapuolen korvattu kuumavalssatun leveän nauhan, kapean nauhan ja ohutlevyjien välillä on niin korkea, että kaikkien kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden (kvarttolevyjä lukuun ottamatta) voidaan päätellä kuuluvan samoihin merkityksellisiin tuotemarkkinoihin. Näin ollen, ellei asiaa erikseen mainita, tarkoitetaan tässä päätöksessä kuumavalssatuilla litteillä hiiliterästuotteilla kaikkia kuumavalssattuja litteitä hiiliterästuotteita, kvarttolevyjä lukuun ottamatta (toisin sanoen leveää nauhaa, kapeaa nauhaa ja ohutlevyjä).

ii) Kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet

- (42) Kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet muodostavat kuumavalssatuista litteistä hiiliterästuotteista erilliset tuotemarkkinat. Osapuolet väittävät, ettei kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden markkinoilla pidä erottaa toisistaan keloja ja ohutlevyjä. Väite on yhdenmukainen komission aiempien päätösten kanssa ⁽²²⁾.
- (43) Lisäksi EHTY:n perustamissopimuksen liitteen I mukaan alle 500 millimetriä leveät kylmävalssatut litteät tuotteet

eivät kuulu EHTY:n perustamissopimuksen vaan EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. Nykyisten tuotantoprosessien ja tarjontaolojen valossa erottelu ei kuitenkaan ole enää tarkoituksenmukainen tarkasteltaessa sulautumia kilpailun näkökulmasta. Sekä yli että alle 500 millimetriä leveät kylmävalssatut litteät tuotteet tuotetaan nykyään samoissa valssaamoissa. Alle 500 millimetriä leveitä ohutlevyjä voidaan lisäksi saada halkaisemalla leveää nauhaa. Aiempien komission päätösten ⁽²³⁾ mukaisesti ehdotetun keskittymän vaikutusten arviointia varten voidaan siis päätellä, että tuotteen leveydestä riippumatta on vain yhdet tuotemarkkinat paitsi kylmävalssatuille litteille hiiliterästuotteille myös tuotantoketjun loppupään markkinoiden jatkojalostetuille tuotteille kuten erilaisille pinnoitetuille litteille tuotteille.

- (44) Kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet on tarkoitettu lähinnä tuottajien omaan jatkojalostukseen, etenkin pinnoitetuiksi tuotteiksi, ja ne tulevat siten omaan käyttöön. Esimerkiksi noin 70–80 prosenttia ilmoituksen tehneiden osapuolten valmistamista kylmävalssatuista litteistä hiiliterästuotteista toimitetaan konsernin sisällä jatkojalostukseen. Komissio on todennut aiemmissa päätöksissään, että (pinnoittamattomat) kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet muodostavat pinnoitetuista tuotteista erilliset markkinat.

d) Sähkötekniset teräsohutlevyt

- (45) Komission aiemman päätöksen ⁽²⁴⁾ mukaisesti osapuolet väittävät, että sähkötekniset teräsohutlevyt muodostavat kylmävalssatuista hiiliteräksisistä ohutlevyistä erilliset tuotemarkkinat sähkömagneettisten ominaisuuksiensa (johtavuus ja sähkövastus) ja käyttösovellustensa (muuntajien valmistus, sähkömoottorit, jännitesarjat ja kytkimet sekä voimalaitosgeneraattorit) vuoksi.
- (46) Osapuolet erottavat lisäksi toisistaan suuntaisrakeiset ja ei-suuntaisrakeiset sähkötekniset teräsohutlevyt, sillä niiden välillä on eroja sekä kysyntä- että tarjontapuolella. Komissio on aiemmin todennut, että suuntaisrakeiset ja ei-suuntaisrakeiset sähkötekniset teräsohutlevyt muodostavat toisistaan erilliset tuotemarkkinat ⁽²⁵⁾. Molemmat tuotteet ovat puhdistettuja ja kylmävalssattuja, mutta niiden kanssa käytetään erilaisia karkaisuprosesseja, joilla materiaalin sähkömagneettiset ominaisuudet määritelt-

⁽²¹⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia. Kapea nauha (tai vanneteräs), halkaistu nauha mukaan luettuna, tuotetaan puolestaan joko suoraan alle 600 millimetrin levyisenä tai halkaisemalla kuumavalssattua leveää nauhaa.

⁽²²⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽²³⁾ Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia. Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson. Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfín / AST. Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽²⁴⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfín / AST.

⁽²⁵⁾ Ks. alaviite 24.

lään halutunlaisiksi. Näiden kahden tuotteen valmistukseen käytettävät laitteistot ovat hyvin erilaisia, eikä tarjontapuolella ole näin ollen mitään korvattavuutta. Myös kysyntäpuolella on eroja: suuntaisrakeisia käytetään lähes yksinomaan suuriin muuntajiin, kun taas ei-suuntaisrakeisten teräsohutlevyjen tärkeimpiä käyttökohteita ovat moottorit, generaattorit ja pienet muuntajat.

e) **Litteen hiiliteräksen jatkojalostus: pinnoitetut tuotteet muodostavat pinnoittamattomista tuotteista erilliset markkinat**

(47) Pinnoitus on tuotantoprosessi, joka tapahtuu kuumavalssauksen tai kylmävalssauksen jälkeen. Yli kaksi kolmasosaa kaikista yhteisössä tuotetuista kylmävalssatuista litteistä hiiliterästuotteista pinnoitetaan loppukäytön mukaisella pinnoitteella. Komissio on todennut, että pinnoitetut ja pinnoittamattomat kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet muodostavat erilliset tuotemarkkinat niiden erilaisten ominaisuuksien, hintojen ja sovellusten perusteella ⁽²⁶⁾.

(48) Pinnoittamattoman kylmävalssatun nauhan ominaisuudet ovat pinnan viimeistelyn ja syöpymisen kestävyys kannalta hyvin erilaiset verrattuna pinnoitetun kylmävalssatun nauhan ominaisuuksiin. Lisäksi pinnoituksen tuoma lisäarvo on huomattava, vaikka se vaihtelee erilaisten pinnoitusmenetelmien välillä [20—30 prosentista]* (kuumasinkityt ohutlevyt) [75—85 prosenttiin]* (orgaanisesti pinnoitetut ohutlevyt) eli keskimäärin noin 35 prosenttia ⁽²⁷⁾.

i) **Ero metallipinnoitettujen ja orgaanisesti pinnoitettujen tuotteiden välillä**

(49) Kuten osapuolet ovat ilmoituksessaan selittäneet, litteen hiiliteräksen syöpymisen kestävyyttä voidaan lisätä pinnoittamalla se sinkillä, tinalla tai muulla metallilla ⁽²⁸⁾ ja/ tai levittämällä sen päälle orgaaninen pinnoite ⁽²⁹⁾.

(50) Osapuolet väittävät, että orgaanisesti pinnoitetut tuotteet muodostavat metallipinnoitetuista tuotteista erilliset

markkinat, sillä niiden ominaisuudet ovat erilaiset, ja etenkin siksi, että orgaaninen pinnoite on huomattavasti kalliimpi ⁽³⁰⁾. Lisäksi osapuolet väittävät, että merkitykselliset markkinat voivat olla orgaanisesti pinnoitetun teräksen markkinoita laajemmat ja kattaa useita kilpailevia tuotteita ⁽³¹⁾, etenkin orgaanisesti pinnoitetun alumiinin.

(51) Orgaanisen pinnoitteen ja metallipinnoitteen muodostamien markkinoiden ehdotettu jakaminen erillisiksi markkinoiksi on yhdenmukainen aiempien komission päätösten kanssa ⁽³²⁾. Markkinatutkimuksessa ei kuitenkaan ole vahvistettu, että olisi olemassa laajemmat markkinat, jotka kattaisivat orgaanisesti pinnoitetun teräksen ja orgaanisesti pinnoitetun alumiinin.

ii) **Läikkilevy ja sinkityt tuotteet**

(52) Metallipinnoitetut nauhat voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: 1) pakkausteräs (läkipelti ja elektrolyyttinen kromipinnoitettu teräs) ja 2) sinkitty teräs (kuumasinkitty ja sähkösinkitty teräs, sinkkiseospinnoitteet mukaan luettuina).

(53) Näiden tuoteryhmien hinnat ja sovellukset ovat hyvin vaihtelevia. Pakkausterästä käytetään lähes yksinomaan elintarvike- ja juomatölkkeihin. Sinkittyjä teräsnauhoja taas käytetään laajalti auto-, rakennus- ja konepajateollisuksissa, joissa sinkkipinnoite estää teräksen syöpmistä ja siten pidentää sen käyttöikää. Näiden kahden tuoteryhmän välillä voidaan siis tehdä selkeä erottelu.

iii) **Sinkityt tuotteet: kuumasinkityt ja sähkösinkityt tuotteet**

(54) Sinkitykseen on kaksi eri tuotantoprosessia: kuumasinkitys ja sähkösinkitys.

(55) Kuumasinkityt tuotteet saadaan upottamalla kuumavalssattu tai kylmävalssattu teräs 460-asteiseen sinkkiin pin-

⁽²⁶⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia. Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽²⁷⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen.

⁽²⁸⁾ Alumiini- tai sinkkiseokset (ts. sinkki/alumiini, sinkki/nikkeli jne.).

⁽²⁹⁾ Maali, ohut orgaaninen pinnoite, laminaattikalvo.

⁽³⁰⁾ Orgaaninen pinnoite lisää käytetyn raaka-aineen arvoa 15—35 prosenttia riippuen täsmällisestä sovelluksesta.

⁽³¹⁾ Orgaanisesti pinnoitettu alumiini, pinnoittamattomat litteät hiiliterästuotteet ja lukuisat muut metalliset ja ei-metalliset materiaalit.

⁽³²⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed.

noittaen siten kaikki paljaat pinnat sinkillä ⁽³³⁾. Sähkösinkityt tuotteet taas saadaan levittämällä nauhojen yhdelle tai kummallekin puolelle elektrolyyttisen menetelmän mukainen pinnoite joko puhtaasta sinkistä tai sinkin ja nikkelin seoksesta.

- (56) Osapuolten mukaan kuumasinkityt ja sähkösinkityt tuotteet kuuluvat samoille markkinoille eli sinkittyjen tuotteiden markkinoille (tosin markkinat saattavat niiden mukaan olla vielä laajemmat, jos otetaan huomioon metallipinnoitetun teräksen kanssa kilpailevat tuotteet) ⁽³⁴⁾. Osapuolten mukaan molemmat tuotteet ovat kysynnän tasolla korvattavissa, ja korvattavuus on viime aikoina lisääntynyt kuumasinkittyjen tuotteiden ulkonäön ja suorituskyvyn parantumisen takia; täten kuumasinkittyjä ja sähkösinkittyjä tuotteita voidaan käyttää vaihtoehtoisesti kaikissa tärkeimmissä sovelluksissa (autoissa, kodinkoneissa ja metallikalusteissa), kunhan prosessia hieman mukautetaan, mutta mukauttaminen ei rajoita korvattavuutta. Lisäksi molempien syöpymisenkestävyys, pinnan laatu ja hinnat vastaavat toisiaan.
- (57) Komissio on aiemmissa päätöksissään ⁽³⁵⁾ esittänyt, että kuumasinkityt ja sähkösinkityt tuotteet saattavat muodostaa erilliset tuotemarkkinat, sillä ne eroavat ominai-

suuksiltaan ja hinnoiltaan, mutta se on jättänyt sinkittyjen tuotteiden tarkemman erottelun avoimeksi.

- (58) Markkinatutkimus on kuitenkin tässä tapauksessa osoittanut, että etenkin kuumasinkittyjen tuotteiden syöpymisen kestävyudessa, ulkonäössä ja suorituskyvyssä viime aikoina tapahtuneen edistyksen ansiosta vaikuttaa siltä, ettei kuumasinkittyjen ja sähkösinkittyjen tuotteiden ominaisuuksissa ole merkittäviä eroja. Asiakkaat ovat laajalti vahvistaneet pitävänsä molempia tuoteluokkia keskenään teknisesti vaihtoehtoisina useimpien sovellusten yhteydessä. Etenkin autoteollisuus, joka on sekä kuumasinkittyjen että sähkösinkittyjen tuotteiden suurin asiakasryhmä, käyttää molempia tuotteita tuotantoprosesseissaan, myös autonkorin ulkoisissa osissa, jotka aiemmin valmistettiin yksinomaan sähkösinkitystä teräksestä.
- (59) Tämä voidaan osoittaa kuumasinkittyjen ja sähkösinkittyjen tuotteiden kysynnän kehityksellä yhteisössä. Esimerkiksi vuonna 1993 myytiin autoteollisuudelle 70 prosenttia sähkösinkitystä teräksestä ja vain 27 prosenttia kuumasinkitystä teräsnauhasta. Vuoteen 2000 mennessä kuumasinkitystä teräksestä käytettiin autoteollisuudessa kuitenkin jo 44 prosenttia. Vuonna 1999 autoteollisuuden käyttämien metallipinnoitettujen tuotteiden kokonaismäärästä noin 60 prosenttia oli kuumasinkittyä ja 40 prosenttia oli sähkösinkittyä. Taulukossa 2 analysoidaan tätä kuumasinkityn ja sähkösinkityn teräksen kysynnän kehitystä aloittain. Teollisuuden ennusteiden mukaan autoteollisuus tulee lähivuosina käyttämään yhä enemmän kuumasinkittyä terästä.

TAULUKKO 2

Kuumasinkityn ja sähkösinkityn teräksen kysynnän arvioitu kehitys yhteisössä

	Kuumasinkitty teräs				Sähkösinkitty teräs			
	1999		2005		1999		2005	
	Volyymi (kt)	% kysynnästä	Volyymi (kt)	% kysynnästä	Volyymi (kt)	% kysynnästä	Volyymi (kt)	% kysynnästä
Autoteollisuus	[...]*	41	[...]*	[...]*	[...]*	75	[...]*	[...]*
Rakennusteollisuus	[...]*	39	[...]*	[...]*	[...]*	11	[...]*	[...]*
Kodinkoneet	[...]*	3	[...]*	[...]*	[...]*	4	[...]*	[...]*
Teollisuus	[...]*	10	[...]*	[...]*	[...]*	7	[...]*	[...]*
Koneteollisuus	[...]*	7	[...]*	[...]*	[...]*	3	[...]*	[...]*
Yhteensä	13 388	100	[...]*	100	4 963	100	[...]*	100

Lähde: osapuolet.

⁽³³⁾ Joissakin tapauksissa metalli jatkojalostetaan tämän jälkeen muuttamalla pinnoite sinkki/rauta-seokseksi (8—12 prosenttia rautaa), mikä helpottaa hitsaamista asiakkaan tiloissa.

⁽³⁴⁾ Kuten alumiini, muovi, yhdistelmämaterialit, lasi ja jopa muut terästuotteet (ruostumaton teräs, kylmävalssattu teräs, orgaanisesti pinnoitettu teräs).

⁽³⁵⁾ Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aeralia. Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

- (60) Kuumasinkityn teräksen ja sähkösinkityn teräksen hinnoista markkinatutkimus osoitti, että ne riippuvat pitkälti erityisistä laatuvaatimuksista (etenkin pinnoitteen paksuudesta ja kemiallisesta koostumuksesta, teräskannattimen paksuudesta, leveydestä, kemiallisesta koostumuksesta, lujuudesta jne.) ja tuotteiden käyttösovelluksista. Näin ollen on vaikea määritellä vertailukelpoista keskimääräistä hintaa tai vakiohintaa koko kuumasinkittyjen tai sähkösinkittyjen tuotteiden valikoimalle.
- (61) Sinkityn ohutlevyn suurimpien tuottajien virallisten hintaluetteloiden mukaan (katso taulukko 3) näiden tuotteiden keskimääräinen hintaero yhteisössä on alle 5 prosenttia. Markkinatutkimus vahvisti, ettei kuumasinkityn ja sähkösinkityn teräksen välisen hintaeron vaihteluväli ole merkityksellinen.

TAULUKKO 3

Hintaerot kuumasinkityn ja sähkösinkityn teräksen välillä jäsenvaltioittain

	Saksa	Belgia	Ranska	Espanja	Italia	Yhdistynyt kuningaskunta	Itävalta	Keskiarvo
Kuuma-sinkitty	525	600	600	550	550	877	575	611
Sähkö-sinkitty	500	600	600	550	525	794	550	588
Erotus	25	0	0	0	25	83	25	23
	5 %	0 %	0 %	0 %	5 %	10 %	5 %	4 %

Lähde: mainituissa maissa toimivien tuottajien viralliset hintaluettelot.

- (62) Komissio on näin ollen päättellyt, että merkitykselliset tuotemarkkinat kattavat kaikki sinkityt tuotteet, eli sekä kuumasinkityn teräksen että sähkösinkityn teräksen.

f) Pakkausteräs: ero juomapakkauksissa käytetyn teräksen ja muun pakkausteräksen välillä

- (63) Pakkausteräs koostuu erittäin ohuista (0,13—0,49 mm) hiiliteräskeloista tai -ohutlevyistä, jotka on pinnoitettu elektrolyytisesti ohuella kerroksella tinaa (läkipelti) tai kromia (elektrolyytinen kromipinnoitettu teräs, tinaton teräs). Pakkausteräs voidaan jakaa kahteen lajiin käyttösovellusten mukaan: juomapakkauksissa käytetty teräs ja muu pakkausteräs. Erottelu perustuu seuraaviin tekijöihin: 1) juomatölkkiä laatuvaatimukset ovat paljon korkeammat kuin muiden pakkausterästen (rasituksen kestävyys käsittelyn aikana, metallin laatu huokoisuuden osalta jne.), 2) tinauslinjojen on oltava leveät tölkkiä tuotantolinjojen optimointia varten (1,2 metriä 1,0 metrin enimmäisleveyden sijasta) ja 3) juomapakkauksissa käytettävästä teräksestä on poistettava kaasu tyhjiössä ultratiheän hiiliteräksen tuottamiseksi. Vaikka juomatölkkiä pakkausteräksen valmistuksen tuotantolinjoja voitaisiin teoriassa käyttää muun pakkausteräksen valmistukseen, tämä ei olisi taloudellisesti kannattavaa.

- (64) Osapuolet väittävät, että juomatölkkimetallin merkityksellisten tuotemarkkinoiden pitäisi kattaa teräksen lisäksi alumiini, sillä molempia materiaaleja käytetään juoma-

tölkkiä valmistamiseen. Osapuolten mukaan eurooppalaisilla asiakkaila on vapaus valita, käyttävätkö ne tölkkeihin terästä vai alumiinia, sillä vaikka alumiini on kalliimpi raaka-aine, sen jalostaminen juomatölkkeihin kelpaavaksi on yksinkertaisempaa. Pakkausalumiinin ja -teräksen hinnat vaikuttavat siis toisiinsa. Vaikka perinteiset tölkinvalmistuksen tuotantolinjat on varustettu joko pakkausalumiinin tai pakkausteräksen käyttöön, ne voidaan muuttaa toisen materiaalin käyttöön (osapuolten laskelmien mukaan muuttaminen teräksestä alumiiniin maksaa [...] miljoonaa euroa ja alumiinista teräkseen maksaa [...] miljoonaa euroa); lisäksi nykyaikaisissa laitoksissa on vaihtokelpoiset linjat, joissa pakkausterästä ja alumiinia voidaan käyttää vaihtokelpoisesti. Osapuolet väittävät myös, että asiakkaila, jotka ovat suuria keskittyneitä juomatölkkiä valmistajia, on riittävästi teräkselle ja alumiinille varattuja tuotantolinjoja, jotta ne voivat sopeutua nopeasti kysyntämuutoksiin ja vaihtaa materiaalista toiseen.

- (65) Komissio on aikaisemmin päättellyt, että pakkausteräs muodostaa erilliset tuotemarkkinat ⁽³⁶⁾. Komissio ei ole kuitenkaan määritellyt toistaiseksi, pitäisikö markkinat jakaa vielä pienempiin osiin, eli muodostavatko juomapakkauksissa käytetty pakkausteräs ja muut pakkausteräset (tai metallit) toisistaan erilliset tuotemarkkinat. Tarkka jaottelu voidaan jättää avoimeksi myös ilmoitetun toimenpiteen arvioinnissa, sillä se ei vaikuta merkittävästi kilpailua koskevaan arviointiin.

⁽³⁶⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

(66) Osapuolten väitteestä, jonka mukaan teräs ja alumiini kuuluisivat samoihin juomapakkausten merkityksellisiin tuotemarkkinoihin, voidaan todeta komission hiljattain päätelleen, että pakkausteräs ja -alumiini yleisesti muodostavat erilliset merkitykselliset markkinat ⁽³⁷⁾. Vaikka molemmissa tapauksissa lopputuotteet ovat samankaltaiset, näiden kahden materiaalin hinnoissa ja hintakehityksessä on merkittäviä eroja. Komission markkinatutkimus ei tässä tapauksessa vahvista alumiinin ja teräksen kuulumista samoille juomatölkkien markkinoille.

(67) Lopuksi osapuolet esittävät, että juomapakkausten markkinat saattavat kattaa alumiinin ja teräksen lisäksi myös kilpailevat materiaalit, kuten muovin ja lasin. Nämä kilpailevat materiaalit eivät kuulu samoille markkinoille kuin teräs tai alumiini, sillä materiaalien ominaisuudet ovat täysin erilaiset, lasi- ja muovipullojen täyttämiseen käytetään aivan erilaisia laitteita ja ne ovat erihintaisia.

g) Ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet: ero kuumavalssattujen ja kylmävalssattujen tuotteiden välillä

(68) Ruostumaton teräs voidaan erottaa hiiliteräksestä ja seosteräksestä fysikaalisten ja kemiallisten ominaisuuksiensa perusteella, etenkin syöpymisen kestävyys ja lämmön kestävyys takia. Se soveltuu näin ollen ainutlaatuisesti joihinkin sovelluksiin muun muassa jalostusteollisuudessa, autoteollisuudessa, hygieniatuotteissa ja aterimissa ⁽³⁸⁾.

(69) Aiemmissä päätöksissään komissio on määritellyt erilliset tuotemarkkinat kuumavalssatuille ja kylmävalssatuille ruostumattomille litteille tuotteille ⁽³⁹⁾. Osapuolet tuovat esiin, että erot kuumavalssattujen ja kylmävalssattujen ruostumattomasta teräksestä valmistettujen tuotteiden välillä ovat katoamassa ruostumattoman teräksen alalla saavutettujen teknisten edistysten myötä, mutta ne myöntävät, että päällekkäisyydet kuumavalssatun ja kylmävalssatun ruostumattoman teräksen välillä ovat vielä vähäisiä.

i) Kuumavalssatut ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet

(70) Kuten kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden tapauksessa, komissio on päättänyt, että kuumavalssatun leveän nauhan, kapean nauhan ja ohutlevyn tarjontapuolen korkean korvattavuuden takia kaikki kuumavalssatut ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet

kuuluvat samoille merkityksellisille tuotemarkkinoille.

ii) Kylmävalssatut ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet

(71) Kylmävalssatut ruostumattomat litteät tuotteet (nauha ja ohutlevy) valmistetaan kylmävalssaamalla kuumavalssattua nauhaa. Ne muodostavat erilliset merkitykselliset tuotemarkkinat, sillä ne eroavat kuumavalssatuista litteistä tuotteista ominaisuuksiltaan (etenkin pinnan viimeistely), käyttötarkoituksiltaan ja hinnoiltaan ⁽⁴⁰⁾. Kylmävalssattuja ruostumattomia litteitä tuotteita käytetään useilla eri teollisuudenaloilla, joilla on seuraavat laatuvaatimukset ⁽⁴¹⁾: 1) lämmön kestävyys, kestävyys ruostetta vastaan ja kestävyys happoa (syöpymistä) vastaan, 2) teräksen rakenteellinen peruslaatu, kuten syvävetokelpoisuus/hitsattavuus ja 3) pitkälti esikäsitelty pinta, joka on sileä ja hyvännäköinen.

(72) Lisäksi alle 500 millimetriä leveä kylmävalssattu nauha kuuluu EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, kun taas yli 500 millimetriä leveä kylmävalssattu nauha kuuluu EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan ⁽⁴²⁾. Erottelu ei kuitenkaan ole enää tarkoituksenmukainen, sillä nykyaikaiset kylmävalssaamot pystyvät tuottamaan useita eri leveyksiä, jotka ovat sekä yli että alle 500 millimetriä, ja kapeampia nauhoja saadaan myös halkaisemalla leveämpää materiaalia. Komissio katsoo näin ollen, että jaottelu on keinotekoinen ja että kaikki kylmävalssattu ruostumattomasta teräksestä valmistettu nauha kuuluu samoille markkinoille ⁽⁴³⁾.

h) Päätelemät

(73) Näin ollen komissio päätelee, että seuraavat tuoteryhmittä muodostavat merkitykselliset tuotemarkkinat, jotka on otettava huomioon ilmoitetun toimenpiteen kilpailua koskevassa arvioinnissa:

- 1) kuumavalssatut litteät hiiliterästuotteet;
- 2) kvarttolevyt;
- 3) kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet;
- 4) ei-suuntaisrakeiset sähkötekniset teräsuhutlevyt;
- 5) sinkitty teräs;

⁽⁴⁰⁾ Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield. Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson.

⁽⁴¹⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfina / AST.

⁽⁴²⁾ EHTY:n perustamissopimuksen liite I.

⁽⁴³⁾ Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield. Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson. Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfina / AST. Asia IV/M.1203 — Usinor / Finaverdi.

⁽³⁷⁾ Asia COMP/M.1663 — Alcan / Alussuisse.

⁽³⁸⁾ Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield.

⁽³⁹⁾ Asia IV/M.239 — Avesta I. Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfina / AST. Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield.

- 6) orgaanisesti pinnoitettu hiiliteräs;
- 7) pakkausteräs tai vaihtoehtoisesti erilliset markkinat
 - a) juomapakkauksissa käytetylle teräkselle ja b) muulle pakkausteräkselle;
- 8) kuumavalssatut ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet;
- 9) kylmävalssatut ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet.

3. TERÄKSEN JAKELU

a) *Ero teräksen jakelun sekä teräksen tuotannon ja suoramyyntin välillä*

- (74) Osapuolet katsovat, että teräksen jakelu muodostaa erilliset markkinat teräksen tuotannosta ja terästuottajien suoramyyntistä kuluttajille. Komissio on päättänyt aikaisemmissa tapauksissa, että teräksen jakelutoiminta muodostaa erilliset tuotemarkkinat⁽⁴⁴⁾. Terästuotteiden jakelu voidaan erottaa terästuotteiden tuotannosta ja suoramyyntistä useiden tekijöiden perusteella⁽⁴⁵⁾:

- 1) erilaiset asiakkaat: terästuotteiden jakelukanavilla on usein eri asiakkaat, joilla on erilaiset tarpeet kuin suoramyyntin asiakkailla;
- 2) pienemmät tilaukset: terästehtaiden myynnit lasetaan yleensä kymmenissä tonneissa, mutta teräspalvelukeskusten myynnit lasketaan tonneissa ja tukkukauppioiden myynnit lasketaan yleensä sadoissa kiloissa;
- 3) jakelijat voivat vastata nopeasti asiakkaiden vaatimuksiin: terästehtaiden toimitusajat mitataan usein viikoissa, jollei kuukausissa, kun taas tukkukauppiat toimittavat tunneissa tai päivissä, ja teräspalvelukeskukset sopivat toimitusajan päivän tai joskus jopa kellonajan tarkkuudella;

- 4) toiminnan paikallinen luonne: jakelupisteet palvelevat yleensä asiakkaita rajallisen välimatkan säteellä sijaintipaikastaan; ja
- 5) toimintaan osallistuvien yritysten suuri määrä: teräsyhtiöiden omistamista integroiduista jakelijoista aina pieniin itsenäisiin yrityksiin asti.

- (75) Lisäksi komissio on päättänyt, että jakelutoiminnot ovat luonteeltaan itsenäisiä eivätkä ne ole myyntiorganisaatioita⁽⁴⁶⁾, mitä tukee myös se, että yhteisössä toimii lukuisia itsenäisiä (integroitumattomia) teräksen jakelijoita. Vaikka useat teräksen tuottajat omistavat kokonaan tai osittain teräksen jakelutoimintoja, on olemassa myös itsenäinen sektori, joka koostuu useista kooltaan ja taloudelliselta vahvuudeltaan vaihtelevista yrityksistä aina pienistä perheyrittäjästä lähtien suurten teollisuusyritysten tytäryhtiöihin asti⁽⁴⁷⁾.

b) *Erot teräksen eri jakelukanavien välillä*

- (76) Osapuolet väittävät, että teräksen jakelumarkkinat pitäisi jakaa kolmeen osaan: 1) teräspalvelukeskuksiin, 2) tukkukeskuksiin ja 3) happileikkauskeskuksiin. Nämä markkinamääritelmät ovat yhdenmukaiset komission aiempien päätösten⁽⁴⁸⁾ kanssa, ja ne on vahvistettu markkinatutkimuksessa. Nämä jakelukanavat jaetaan edelleen myytävien tuoteryhmien perusteella.

i) *Teräspalvelukeskukset*

- (77) Teräspalvelukeskukset ostavat nauhavalssaa motuotteita teräksen tuottajilta ja halkaisevat ja leikkaavat materiaalin asiakkaan vaatimusten mukaisesti⁽⁴⁹⁾. Heidän asiakkaitaan ovat suurkuluttajat, kuten autojen ja kodinkoneiden valmistajat, tukkukauppiat ja kaikenkokoiset asiakkaat.
- (78) Teräspalvelukeskukset toimivat vain hiiliteräksestä ja ruostumattomasta teräksestä valmistettujen litteiden terästuotteiden alalla. Aiempien komission päätösten⁽⁵⁰⁾ mukaisesti tässä päätöksessä erotetaan toisistaan hiiliterästuotteiden ja ruostumattomien terästuotteiden jakelu-

⁽⁴⁴⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1264 — Aceralia / Aristrain. Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia. Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield. Asia IV/M.73 — Usinor/ASD. Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johson. Asia IV/M.0503 — British Steel / Svensk Stal / NSD. Asia IV/M.578 — Hoogovens / Klöckner & Co. Asia IV/M.971 — Klöckner / Comercial de Laminados. Asia IV/M.918 — Klöckner / ODS. Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfin / AST. Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/M.504 — Avesta (III).

⁽⁴⁵⁾ Asia IV/M.971 — Klöckner / Comercial de Laminados. Asia IV/M.918 — Klöckner / ODS.

⁽⁴⁶⁾ Asia IV/M.578 — Hoogovens / Klöckner & Co.

⁽⁴⁷⁾ Asia IV/M.971 — Klöckner / Comercial de Laminados. Asia IV/M.918 — Klöckner / ODS.

⁽⁴⁸⁾ Asia IV/M.918 — Klöckner / ODS. Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/M.0971 — Klöckner / Comercial de Laminados.

⁽⁴⁹⁾ Asia IV/M.971 — Klöckner / Comercial de Laminados.

⁽⁵⁰⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Komissio on analysoinut ruostumattomien terästuotteiden jakelua muun muassa seuraavissa päätöksissä: Asia COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield; Asia IV/M.504 — Avesta (III); Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfin / AST; Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johson.

markkinat. Ilmoituksen tehneet osapuolet vahvistavat erottelun ja esittävät, että hiiliteräksisten ja ruostumattomien litteiden terästuotteiden jakelukanavat eroavat toisistaan. Osapuolilla on päällekkäistä toimintaa vain hiiliterästuotteiden alalla, muttei ruostumattomien tuotteiden alalla (paitsi Saksassa, jossa niiden yhdistetty markkinaosuus on [< 15 prosenttia]*).

ii) Tukkukeskukset

- (79) Tukkukauppiat harjoittavat perinteistä tukkukauppaa ostamalla valmistajilta suuria määriä ja myymällä pienemmissä erissä ⁽⁵¹⁾. Tukkukauppatoimintaan kuuluu etenkin laajan terästuotevalikoiman varastointi paikoissa, joista voidaan helposti toimittaa lähinnä (muttei ainoastaan) pienten ja keskisuurten asiakkaiden tarpeisiin teräsmääriä, jotka eivät ole niin suuria, että ne voitaisiin hankkia suoraan teräksen tuottajilta tai teräspalvelukeskuksista ⁽⁵²⁾. Lisäksi tukkukauppiat voivat toimittaa terästä suoraan, ja ne voivat täten tarjota palvelun, jota ei saa teräksentuottajilta. Tukkukauppiilla on myös omat jalostusmahdollisuutensa, joilla ne voivat nostaa tuotteiden arvoa ja parantaa asiakaspalvelua ⁽⁵³⁾. Tällaista jalostusta on katkaisu, halkaisu, leikkaus ja kiillotus.
- (80) Tukkukauppatoiminta sisältää lähes kaikki terästuotteet ⁽⁵⁴⁾. Kuten teräspalvelukeskusten tapauksessa, ala jaetaan hiiliterästuotteiden ja ruostumattomien terästuotteiden jakeluun, ja osapuolilla on päällekkäistä toimintaa vain hiiliterästuotteiden alalla. Lisäksi tämän arvioinnin yhteydessä päätöksessä erotetaan toisistaan kaksi hiiliterästuotteiden ryhmää, eli a) litteät tuotteet ja b) pitkät tuotteet. Erottelu jaettujen tuotteiden lajin mukaan on yhdenmukainen komission aiemman päätöksen kanssa ⁽⁵⁵⁾.
- (81) Väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa osapuolet kiistävät merkityksellisten tuotemerkkinoiden jaottelun litteiden hiiliterästuotteiden ja pitkien hiiliterästuotteiden tukkukauppaan. Osapuolten mukaan merkitykselliset tuotemarkkinat ovat tukkukaupan kokonaismarkkinat ilman erottelua litteiden ja pitkien tuotteiden välillä, ja ne perustelevat väitteensä seuraavasti: 1) tukkukauppa on asiakaskeksinen palvelu, jolle on ominaista, että asiakaspohja on erittäin pirstoutunut, ja täten asiakkai-

den kysyntään vastaamiseksi useiden teräksen tukkukauppioiden on tarjottava useimpia terästuoteryhmiä, ja 2) tarjontapuolella korvattavuus on suurta eikä ole esteitä, joiden vuoksi litteiden tuotteiden tukkukauppias ei voisi tarjota pitkiä tuotteita tai päinvastoin.

- (82) Huolimatta osapuolten väitteestä, erityisesti siitä, että useat tukkukauppiat toimivat sekä litteiden hiiliterästuotteiden että pitkien hiiliterästuotteiden markkinoilla, merkityksellisten tuotemerkkinoiden määrittelyssä on otettava huomioon jokaisen tuotelajin kysynnän erityispiirteet ja niiden keskihintojen erot. Etenkin litteillä hiiliterästuotteilla on eri asiakkaat kuin pitkillä hiiliterästuotteilla, ja myös niiden jakelukanavilla on erityispiirteitä (teräspalvelukeskukset jakavat vain litteitä tuotteita eivätkä pitkiä tuotteita).
- (83) Komissio katsoo näin seuraavat tuotemarkkinat merkityksellisiksi: 1) litteiden hiiliterästuotteiden jakelu tukkukauppatoiminnan kautta, 2) pitkien hiiliterästuotteiden jakelu tukkukauppatoiminnan kautta ja 3) ruostumattomien terästuotteiden jakelu tukkukauppatoiminnan kautta.

iii) Happileikkauskeskukset

- (84) Happileikkauskeskukset käsittelevät erityistä tuotetta, 8–600 millimetriä paksuja kvarttolevyjä, jotka vaativat erityistä viimeistelytyökalua, joka on hyvin tarkka ja voimakas (suurpaineleikkauspoltin) ⁽⁵⁶⁾. Happileikkauskeskukset työskentelevät tiiviisti asiakkaidensa kanssa ja käsittelevät pieniä määriä terästä, joka leikataan asiakkaan vaatimusten mukaisesti.
- (85) Komissio on aiemmin päätellyt, että happileikkaustoiminnat muodostavat erilliset markkinat ⁽⁵⁷⁾. Myös markkinatutkimus vahvisti tämän päätelmän.

c) Päätelmä

- (86) Komissio toteaa näin ollen, että seuraavat ryhmät muodostavat merkitykselliset tuotemarkkinat, jotka on otettava huomioon ilmoitetun toimenpiteen kilpailua koskevassa arvioinnissa:

- 1) litteiden hiiliterästuotteiden jakelu teräspalvelukeskusten kautta;

⁽⁵¹⁾ Asia IV/M.503 — British Steel / Svensk Stal / NSD.

⁽⁵²⁾ Asia IV/M.971 — Klöckner / Comercial de Laminados. Asia IV/M.918 — Klöckner / ODS.

⁽⁵³⁾ Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson.

⁽⁵⁴⁾ Asia IV/M.73 — Usinor/ASD.

⁽⁵⁵⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽⁵⁶⁾ Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽⁵⁷⁾ Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre.

- 2) litteiden ruostumattomien terästuotteiden jakelu teräspalvelukeskuksien kautta;
- 3) litteiden hiiliterästuotteiden jakelu tukkukauppatoiminnan kautta;
- 4) pitkien hiiliterästuotteiden jakelu tukkukauppatoiminnan kautta;
- 5) ruostumattomien terästuotteiden jakelu tukkukauppatoiminnan kautta;
- 6) kvarttolevyjen jakelu happileikkauskeskuksien kautta.

C. MERKITYKSELLISET MAANTIETEELLISET MARKKINAT

1. TERÄSTUOTTEET

a) *Kuumavalssatut litteät hiiliterästuotteet*

- (87) Osapuolet väittävät, että kaikkien kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden (kvarttolevy mukaan luettuna) merkitykselliset maantieteelliset markkinat kattavat vähintäänkin yhteisön markkinat, mutta ne saattavat olla vielä laajemmat.
- (88) Aiemmissa päätöksissään komissio on todennut, että kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden merkitykselliset markkinat kattavat vähintäänkin yhteisön alueen⁽⁵⁸⁾. Vaikka kuumavalssattujen terästuotteiden tuotantokapasiteetit kuuluivat aiemmin useimmissa jäsenvaltioissa yhdelle (kansalliselle) teräsyhtiölle, jolla oli säännönmukaisesti suurimmat toimitusosuudet kotimarkkinoilla, teräksen tuottajat ovat jo pitkään päässeet kilpailijoidensa kotimarkkinoille ja saavuttaneet merkittäviä markkinaosuuksia⁽⁵⁹⁾. Nykyään suuret teräksen tuottajat toimivat lähes jokaisessa jäsenvaltiossa sekä suorilla toimituksilla loppuasiakkaille että niihin yhteydessä olevien jakelukeskuksien kautta. Lisäksi kuljetuskustannukset yhteisössä eivät ole korkeat, markkinoille pääsyyllä ei ole tullimuureja tai muita esteitä, eivätkä asiakkaiden mieltymykset ole merkittävä tekijä, sillä suurin osa tuotteista on tasalaatuisia (massatuotannon tuotteet).
- (89) Markkinoiden tarkka määrittely voidaan päätöksen kannalta jättää avoimeksi, sillä ehdotettu keskittymä ei aiheuta vakavia kilpailuongelmia näillä markkinoilla, vaikka käytettäisiin kaikkein kapeinta maantieteellisten markkinoiden määritelmää.

⁽⁵⁸⁾ Asia IV/EHTY.1264 — Aceralia / Aristrain. Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen.

⁽⁵⁹⁾ Asia IV/EHTY.1243 — Krupp Hoesch / Thyssen.

b) *Kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet*

- (90) Osapuolet väittävät, että kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden tuotannon merkitykselliset maantieteelliset markkinat kattavat vähintäänkin Länsi-Euroopan, eli yhteisön ja EFTAn, ja että ne voivat olla vieläkin laajemmat. Osapuolet viittaavat kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden tuonnin tasoon vuonna 2000 (osapuolten mukaan lähes 18 prosenttia) ja osapuolten talouskonsulttien laatimaan raporttiin, jossa pyritään osoittamaan ekonometrisen analyysin avulla, että tuonnin verrannollinen hinta vaikuttaa merkittävästi tuonnin määrään yhteisössä.
- (91) Aiemmissa asioissa komissio on päätellyt, että kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden merkitykselliset maantieteelliset markkinat kattavat vähintäänkin Länsi-Euroopan, eli yhteisön ja EFTAn⁽⁶⁰⁾. Tarkasteltavana olevassa asiassa tehdyt tutkimukset viittaavat siihen, etteivät markkinat ole Länsi-Eurooppaa laajemmat. Markkinoiden tarkka määrittely voidaan kuitenkin jättää avoimeksi, sillä maantieteellisten markkinoiden täsmällisestä määrittelystä riippumatta ehdotettu keskittymä ei tarjoa sulautuville yrityksille mahdollisuutta haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä.

c) *Ei-suuntaisrakeiset sähkötekniset teräsohutlevyt*

- (92) Osapuolet väittävät, että ei-suuntaisrakeisten sähköteknisten teräsohutlevyjen merkitykselliset maantieteelliset markkinat kattavat Länsi-Euroopan. Ehdotettu määritelmä on yhdenmukainen komission aiempien päätösten⁽⁶¹⁾ kanssa, ja se on vahvistettu markkinatutkimuksessa.

d) *Pinnoitetut hiiliterästuotteet*

- (93) Osapuolet väittävät, että sinkityn ja orgaanisesti pinnoitetun teräksen merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat vähintäänkin yhteisön laajuiset elleivät laajemmat. Komissio on aiemmin todennut, että kuumasinkityn teräksen ja muiden pinnoitettujen tuotteiden markkinat ovat yhteisön laajuiset⁽⁶²⁾. Kuljetuskustannukset yhteisössä eivät ole korkeat (niiden osuus esimerkiksi orgaanisesti pinnoitetun teräksen lopullisesta arvosta on alle 5

⁽⁶⁰⁾ Länsi-Eurooppaa koskevien lukujen puuttuessa analyysi on toteutettu EU:n tietojen pohjalta. Tämä ei kuitenkaan muuttaisi tutkimuksen tuloksia, sillä EFTA-maiden vaikutus Länsi-Euroopan kokonaismarkkinoihin on vähäinen.

⁽⁶¹⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfin / AST.

⁽⁶²⁾ Asia IV/EHTY.1269 — Sollac / Aceralia / Solmed. Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/EHTY.1237 — Arbed / Aceralia.

prosenttia), ja huomattava osa sinkitystä teräksestä (40—50 prosenttia) ja orgaanisesti pinnoitetusta teräksestä (yli 30 prosenttia) myydään rajojen yli EU:ssa.

- (94) Merkitykselliset maantieteelliset markkinat eivät kuitenkaan ulotu yhteisön ulkopuolelle. Osapuolet ovat ilmoittaneet, että tuonti kolmansista maista on viime vuosina lisääntynyt. Kolmansista maista peräisin olevan tuonnin volyymit ovat silti yhä suhteellisen pieniä ja erot tuotteiden välillä ovat suuria: 6—9 prosenttia sinkityssä teräksessä ja 6 prosenttia orgaanisesti pinnoitetussa teräksessä vuosina 1999—2000. Lisäksi markkinatutkimuksen mukaan moni asiakas uskoo, etteivät yhteisön ulkopuoliset teräksentuottajat pysty tällä hetkellä vastaamaan yhteisön asiakkaiden laatu-, luotettavuus- ja palveluvaatimuksiin. Komissio päättää näin ollen aiempien päätöstensä mukaisesti, että pinnoitettujen hiiliterästuotteiden markkinat kattavat yhteisön alueen.

e) Pakkausteräs

- (95) Osapuolet väittävät, että pakkausteräksen merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat vähintäänkin yhteisön laajuiset. Komissio on aiemmin todennut, että markkinat kattavat yhteisön ⁽⁶³⁾. Yhteisön sisäinen kauppa on vilkasta (noin 40 prosenttia), eivätkä kuljetuskustannukset ole erityisen korkeat (3—4 prosenttia).
- (96) Markkinatutkimus vahvisti, että merkitykselliset markkinat kattavat yhteisön. Tuonnin osuus oli noin 10 prosenttia vuonna 2000 kaikesta pakkausteräksestä, josta suurin osa oli muuta kuin juomapakkauksissa käytettyä pakkausterästä (juomapakkauksissa käytettyä pakkausterästä ei tuotu juuri lainkaan).

f) Ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet

- (97) Osapuolet väittävät, että kuumavalssattujen ja kylmävalssattujen ruostumattomasta teräksestä valmistettujen litteiden tuotteiden merkitykselliset tuotemarkkinat kattavat vähintäänkin Länsi-Euroopan, eli yhteisön ja EFTAn. Niiden mukaan markkinat ovat kuitenkin kehittymässä maailmanlaajuisiksi, sillä mannerten välillä käydään paljon kauppaa, kauppa- ja kilpailuolosuhteet yhdenmukaistuvat eri puolilla maailmaa, on olemassa yleinen hintojen kehityssuuntaus, eivätkä kuljetuskustannukset ole kovin korkeat.
- (98) Komissio on aiemmin määritellyt merkityksellisiksi markkinat, jotka kattavat Länsi-Euroopan ⁽⁶⁴⁾. Vaikka tuonti kolmansista maista on viime vuosina lisääntynyt, sen osuus on yhä alle 8 prosenttia kuumavalssattujen

ruostumattomasta teräksestä valmistettujen litteiden tuotteiden ja 6 prosenttia kylmävalssattujen ruostumattomasta teräksestä valmistettujen litteiden tuotteiden alalla. Kysymys voidaan joka tapauksessa jättää avoimeksi, sillä toimenpide ei aiheuta vakavia kilpailuongelmia, vaikka markkinat määriteltäisiin mahdollisimman kapeasti.

2. TERÄKSEN JAKELU

- (99) Osapuolet väittävät, että teräksen jakelun maantieteelliset markkinat ovat kansalliset tai alueelliset ja että ne on määriteltävä tapauskohtaisesti ottaen huomioon muun muassa seuraavat tekijät: 1) käsitellyn materiaalin arvo, 2) kyseisen palvelun lisäarvo, 3) kilpailijoiden sijainti, 4) toimitusajat ja 5) kuljetuskustannukset.

- (100) Osapuolet katsovat, että tämän toimenpiteen kannalta merkitykselliset markkinat ovat:

- 1) Ranska;
- 2) Benelux-maat ja niiden lähellä sijaitseva Luoteis-Saksan osa (Nordrhein-Westfalen);
- 3) Espanja ja Portugali; sekä
- 4) Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti.

- (101) Komissio on aiemmissa päätöksissään ⁽⁶⁵⁾ todennut, että yksittäisen tukkuvaraston palvelema maantieteellinen alue määritellään kuljetuskustannusten ja toimitusaikojen perusteella. Teräksen jakelutoimintojen tuoma lisäarvo on suhteellisen pieni, joten kuljetuskustannukset rajoittavat merkittävästi jakelun hoitajan mahdollisuutta kilpailulla pitkien välimatkojen päässä ⁽⁶⁶⁾. Markkinatutkimuksesta ilmenee, että jakelupisteet palvelevat yleensä asiakkaita noin 200—250 kilometrin säteellä. Jakelu on näin ollen pääasiallisesti alueellista liiketoimintaa. Se, ulottuuko alue useaan jäsenvaltioon, riippuu monista tekijöistä, kuten jäsenvaltion koosta, myytävien tuotteiden lajista ja arvosta sekä kilpailijoiden sijainnista ⁽⁶⁷⁾.

- (102) Komissio on näin ollen aiemmissa päätöksissään todennut, että teräksen jakelijoiden toiminnot rajoittuvat yleensä yksittäiseen jäsenvaltioon eivätkä tukkukaup-

⁽⁶³⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽⁶⁴⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfina / AST. Asia IV/M.239 — Avesta / British Steel / NCC / AGA / Axel Johnson.

⁽⁶⁵⁾ Asia /M.503 — British Steel / Svensk Stal / NSD.

⁽⁶⁶⁾ Asia IV/M.760 — Klöckner / ARUS.

⁽⁶⁷⁾ Asia IV/M.0918 — Klöckner / ODS.

piat, teräspalvelukeskukset ja happileikkauskeskukset juurikaan harjoita rajat ylittävää liiketoimintaa⁽⁶⁸⁾. Komission tätä tapausta koskeva tutkimus osoittaa, että vierekkäisten alueiden välillä on jonkin verran rajat ylittävää kauppaa, mutta suuri osa myynnistä tapahtuu maassa, joka on jakelijan ja asiakkaan kotimaa.

- (103) Kuten osapuolet esittävät CO-lomakkeessa, Ranskaa pidetään jo teräspalvelukeskusten ja tukkukeskusten⁽⁶⁹⁾ ja happileikkauskeskusten⁽⁷⁰⁾ kautta tapahtuvan teräksen jakelun kannalta merkityksellisenä maantieteellisenä markkina-alueena. Markkinatutkimus vahvisti, että Ranskan ja sen naapurimaiden välillä käydään vain vähän rajatylittävää kauppaa.

- (104) Osapuolet pitävät merkityksellisinä maantieteellisinä markkinoina aluetta, joka kattaa Benelux-maat ja niiden lähellä sijaitsevan Luoteis-Saksan osan (Nordrhein-Westfalen), ja ne perustelevat tämän sillä, että: 1) kaupalle ei ole esteitä, 2) alueella perittävät hinnat vastaavat toisiaan ja 3) tuotteiden rajatylittävä kauppa on vilkasta. Komissio on aiemmin todennut merkityksellisiksi markkinat, jotka kattavat Alankomaat, Belgian ja Luoteis-Saksan⁽⁷¹⁾. Markkinatutkimus vahvisti, että kyseisellä alueella käydään paljon rajatylittävää kauppaa. Erityisesti on syytä tuoda esille, että eri jakeluverkostot toimittavat materiaalia alueen asiakkaille jakelupisteiden sijainnin perusteella. Esimerkiksi osapuolet ovat tällä alueella keskittäneet tärkeimmät teräspalvelukeskuksensa Belgiaan, ja sieltä ne voivat tehokkaasti ja edullisesti toimittaa tuotteita asiakkaille Luxemburgiin, Alankomaihin ja Luoteis-Saksaan. Osapuolten belgialaisten teräspalvelukeskusten myynnistä suuntautui huomattava osa asiakkaille, jotka ovat edellä mainituissa maissa. Lisäksi osapuolten hollantilaisten tukkukauppiain osuus niiden tukkumyynnistä belgialaisille asiakkaille oli [20—30 prosenttia]*, ja osapuolten belgialaisten tukkukauppiain osuus tukkumyynnistä hollantilaisille asiakkaille oli [30—40 prosenttia]*, toisaalta Benelux-maiden tukkumyyjien osuus osapuolten tukkumyynnistä Nordrhein-Westfalenin osavaltioon oli [40—50 prosenttia]*. Markkinatutkimus vahvisti, että alueella veloittavat hinnat ovat keskenään hyvin samankaltaisia.

- (105) Osapuolet väittävät myös, että Espanja ja Portugali muodostavat yhdessä merkitykselliset maantieteelliset markkinat. Markkinatutkimus vahvisti, että alueella esiintyy rajatylittävää kauppaa, yleensä Espanjasta Portugaliin.

⁽⁶⁸⁾ Asia IV/M.760 — Klöckner / ARUS. Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽⁶⁹⁾ Asia IV/EHTY.1268 — Usinor / Cockerill Sambre. Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽⁷⁰⁾ Asia IV/M.1329 — Usinor / Cockerill Sambre.

⁽⁷¹⁾ Asia IV/M.578 — Hoogovens / Klockner.

Näin ollen vaikuttaa siltä, että merkitykselliset maantieteelliset markkinat kattavat koko Iberian niemimaan. Merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden tarkka rajaaminen (toisin sanoen sen määrittelemisen, kuuluvatko nämä kaksi maata samoihin markkinoihin vai muodostavatko ne erilliset markkinat) voidaan joka tapauksessa jättää avoimeksi, sillä maantieteellisen määritelmän muuttaminen ei poista ilmoitetun toimenpiteen arvioinnissa ilmenneitä kilpailuongelmia.

- (106) Lopuksi osapuolet väittävät, että Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti muodostavat yhdessä merkitykselliset maantieteelliset markkinat. Kuljetuskustannukset, jotka rajoittavat pitkälti teräspalvelukeskuksien toimintaa, vähentävät huomattavasti tuontia alueen ulkopuolelta. Merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden tarkka määritelmä voidaan kuitenkin tässäkin tapauksessa jättää avoimeksi, sillä minkään muun määritelmän mukaan (toisin sanoen, jos Yhdistyneellä kuningaskunnalla ja Irlannilla katsottaisiin olevan erilliset kansalliset markkinat) toimenpide ei aiheuta kilpailuongelmia.

- (107) Näin ollen komissio päätelee, että ilmoitetun toimenpiteen arvioinnin kannalta merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat:

- 1) Ranska;
- 2) Benelux-maat ja niiden lähellä sijaitseva Luoteis-Saksan osa (Nordrhein-Westfalen);
- 3) alue, joka kattaa Espanjan ja Portugalin, tai vaihtoehtoisesti kumpikin maa erillisinä merkityksellisinä markkinoina; ja
- 4) alue, joka kattaa Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin, tai vaihtoehtoisesti kumpikin maa erillisinä merkityksellisinä markkinoina.

D. KILPAILUA KOSKEVA ARVIOINTI

1. TERÄSTUOTTEET

1) Kuumavalssatut litteät hiiliterästuotteet

- (108) Kuten tuotemarkkinoiden määrittelyä käsitelleessä jaksossa mainittiin, vain pieni osa tuotetusta kuumavalssatusta litteästä hiiliteräksestä myydään käytettäväksi sellaisenaan: yli puolet kuumavalssatusta hiiliterästuotannosta jatkojalostetaan kylmävalssaamalla. Taulukosta 4 voidaan todeta, että yhteisössä tuotetaan noin 75 miljoonaa tonnia kuumavalssattua terästä, ja siitä vain 29 miljoonaa tonnia myydään kuumavalssattuna leveänä nauhana, kuumavalssattuina ohutlevyinä tai kuumavalssattuna kapeana nauhana (kvarttolevyjä käsitellään erikseen).

TAULUKKO 4

Kuumavalssatun litteän hiiliteräksen tuotanto ja myynti yhteisössä

(kilotonnia)

Vuosi	Kokonaistuotanto	Kokonaismyynti
2000	ei tietoa saatavilla	29 269
1999	74 934	29 064
1998	73 751	28 457
1997	74 746	27 105

Lähde: osapuolet

- (109) Newco saa merkittävän osuuden kuumavalssatun teräksen tuotantokapasiteetista yhteisössä ([35—40 prosenttia]* vuosina 1997—1999). Yrityksen integroituneen luonteen takia suuri osa tästä tuotannosta menee kuitenkin omaan käyttöön tuotantoketjun loppupäässä.

Markkinarakenne

- (110) Jos kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden merkityksellisiin markkinoihin sovelletaan mahdollisimman kapeaa määritelmää, eli jos näiden markkinoiden katsotaan olevan yhteisön laajuiset, osapuolten yhdistetty markkinaosuus niin kokonaismyynnistä kuin kaupallisesta myynnistäkin (myynti kolmansille osapuolille) on ollut vuosina 1997—2000 [25—35 prosenttia]* (katso taulukko 5).

TAULUKKO 5

Osapuolten kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden yhdistetty myynti

	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	Kilotonnia	%
2000	[...]*	[25—30]*	[...]*	ei tietoa
1999	[...]*	[30—35]*	[...]*	[25—30]*
1998	[...]*	[25—30]*	[...]*	[25—30]*
1997	[...]*	[25—30]*	[...]*	[25—30]*

Lähde: osapuolet

- (111) Kuumavalssattujen litteiden tuotteiden yhteisön markkinat olivat vuonna 2000 yhteensä 29,2 miljoonaa tonnia, josta Usinorin kokonaismyynti oli [...]* miljoonaa tonnia ([15—20 prosenttia]* markkinoista) ja Arbed/Aceralian kokonaismyynti oli [...]* miljoonaa tonnia ([10—15 prosenttia]* markkinoista). Yhdistetty myynti ([...]* miljoonaa tonnia) edustaa [25—30 prosenttia]* kokonaismyynnistä yhteisössä vuonna 2000. Osapuolten yhdistetty osuus yhteisön markkinoiden kokonaismyynnistä vuonna 1999 oli [30—35 prosenttia]*.

- (112) Usinorin kaupallinen myynti kohosi vuonna 2000 [...]* miljoonaan ja Arbed/Aceralian [...]* miljoonaan tonniin. Taulukosta 6 käy ilmi, että ilmoituksen tehneiden osapuolten kaupallinen myynti kohosi vuonna 1999 ensin mainitun osalta [...]* ja jälkimmäisen osalta [...]* miljoonaan tonniin, eli niiden yhdistetty markkinaosuus oli [25—30 prosenttia]* ([10—15 prosenttia]* + [10—15 prosenttia]*).

TAULUKKO 6

Osuus kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden myynnistä yhteisössä vuonna 1999

Yritys	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	kilotonnia	%	kilotonnia	%
Usinor	[...]*	[15—20]*	[...]*	[10—15]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[10—15]*	[...]*	[10—15]*
Newco	[...]*	[30—35]*	[...]*	[25—30]*
Corus	[...]*	[10—15]*	[...]*	[10—15]*
TKS	[...]*	[10—15]*	[...]*	[15—20]*
Riva	[...]*	[< 10]*	[...]*	[< 10]*
Voest-Alpine	[...]*	[< 5]*	[...]*	[< 40]*
Salzgitter	[...]*	[< 5]*		
SSAB	[...]*	[< 5]*		
Rautaruukki	[...]*	[< 5]*		
Muut	[...]*	[< 5]*		
Tuonti kolmansista maista	4 009	13,8		
Yhteensä	29 064	100	[...]*	100

Lähde: osapuolet

- (113) Newcon kolme suurinta kilpailijaa kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden markkinoilla ovat Corus (markkinaosuus [10—15 prosenttia]* kokonaismyynnistä vuonna 1999 ja [10—15 prosenttia]* kaupallisesta myynnistä kyseisenä vuonna), TKS ([10—15 prosenttia]* kokonaismyynnistä ja [15—20 prosenttia]* kaupallisesta myynnistä) ja Riva (< 10 prosenttia kokonaismyynnistä ja < 10 prosenttia kaupallisesta myynnistä). Myös toissijaiset eurooppalaiset tuottajat ovat aktiivisia markkinoilla: Voest-Alpine (< 5 prosenttia kokonaismyynnistä), Salzgitter (< 5 prosenttia), SSAB (< 5 prosenttia) ja Rautaruukki (< 5 prosenttia). Tuonti kolmansista maista on lisääntynyt viime vuosina, ja sen osuus oli vuonna 2000 noin [15—20 prosenttia]*.

- (114) Markkinarakenne ei anna kilpailun kannalta aiheita vakavaan huoleen siitä, että sulautuman jälkeen 1) Newco haittaisi yksipuolisesti tehokasta kilpailua tai kiertäisi kilpailusääntöjä tai 2) suurimmat tuottajat ryhtyisivät samansuuntaiseen kilpailun vastaiseen käyttäytymiseen. Erityisen epätodennäköistä on, että Newco pysyisi korottamaan yksipuolisesti kaikkien kuumavalssattujen litteiden tuotteiden hintoja.

Tuonti

- (115) Kuumavalssatun hiiliteräksen markkinoita leimaa tuonin suuri osuus: 16,3 prosenttia vuonna 2000, 13,8 prosenttia vuonna 1999 ja 17,5 prosenttia vuonna 1998. Suuri enemmistö ETA-alueella kulutetusta kuumavalssatusta hiiliteräksestä on massatuotantoluokan terästä. Ei näin ollen vaikuta siltä, että kolmansista maista tuleva tuonti kärsii laatuhaitoista.

Päätelmä

- (116) Edellä mainittujen huomioden perusteella komissio on päättänyt, ettei ilmoitettu toimenpide tarjoa osapuolille mahdollisuutta haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä kuumavalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden markkinoilla.

2. Kvarttolevyt

Markkinarakenne

- (117) Vuonna 2000 kvarttolevyjen kokonaismarkkinat ylsivät 7,8 miljoonaan tonniin. Usinorin kokonaisymyynti (myös myynti omaan käyttöön) oli tästä [...] miljoonaa tonnia ([15—20 prosenttia]*) vuonna 2000. Samana vuonna Arbed/Aceralian osuus kokonaismarkkinoista oli [...] miljoonaa tonnia ([5—10 prosenttia]*), eli niiden yhdistetty markkinaosuus oli [20—25 prosenttia]*. Yhdistetty markkinaosuus kasvoi hieman vuodesta 1999, jolloin se oli [20—25 prosenttia]*. Taulukosta 7 ilmenee, että osapuolien osuus kaupallisista markkinoista (myynti kolmansille osapuolille) ylsi [20—25 prosenttiin]* vuonna 1999 (Usinor: [15—20 prosenttia]*, Arbed/Aceralia: [5—10 prosenttia]*), mikä vastaa tuon vuoden kokonaisymyyntistä suunnilleen [20—25 prosentin]* markkinaosuutta).

TAULUKKO 7

Osapuolten kvarttolevyjen yhdistetty myynti

	Kokonaisymyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	Kilotonnia	%
2000	[...]*	[20—25]*	[...]*	ei tietoa
1999	[...]*	[20—25]*	[...]*	[20—25]*
1998	[...]*	[15—20]*	[...]*	[20—25]*
1997	[...]*	[20—25]*	[...]*	[20—25]*

Lähde: osapuolet

- (118) Kun tarkastellaan kokonaisymyyntiä vuonna 1999, Corusin markkinaosuus oli [5—10 prosenttia]*, Rautaruukin [5—10 prosenttia]*, Rivan [5—10 prosenttia]*, Salzgitlerin [5—10 prosenttia]* ja TKS:n [5—10 prosenttia]*. Vaikka Newcon ja sen kilpailijoiden välillä on huomattava välimatka, Newcon kokonaismarkkinaosuus on yhä kohtuullinen, sillä se kattaa vain noin viidenneksen markkinoista.

Kapasiteetin käyttö

- (119) Yhteisön kapasiteetin käyttöaste oli 68 prosenttia vuonna 1999. Kilpailijoilla olisi siis riittävästi vapaata kapasiteettia tuotannon ja myynnin lisäämiseen, jos Newco päättäisi yksipuolisesti korottaa hintoja. Ne voivat näin ollen toimia vakuuttavasti vaihtoehtoisina toimittajina ja hillitä siten Newcon markkinakäyttäytymistä.

Markkinoiden uudet tulokkaat

- (120) Osapuolten mukaan markkinoille on viiden kuluneen vuoden aikana tullut kolme uutta toimijaa: a) tšekkiläinen kuumavalssaamo Vitkowice maahantuoja, b) Duferco, jonka suunniteltu kapasiteetti on 950 kilotonnia, ja c) Marcegaglia.

Tuonti

- (121) Tuonnin osuus näillä markkinoilla oli 14,6 prosenttia myynnistä vuonna 2000 ja 19,5 prosenttia vuonna 1999. Tuonnin suhteellisen korkea taso vähentää entistään Newcon mahdollisuutta toimia itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa.

Päätelmä

- (122) Komissio päättää tämän analyysin perusteella, ettei ilmoitettu toimenpide tarjoa osapuolille mahdollisuutta haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä kvarttolevyjen markkinoilla.

3. Kylmävalssatut litteät hiiliterästuotteet

- (123) Aiemmassa jaksossa (90 ja 91 kappale) kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden maantieteellisten markkinoiden tarkka määritelmä jätettiin avoimeksi, ja sen katsottiin kattavan vähintäänkin Länsi-Euroopan. Arvioinnissa käytetään yhteisöä koskevia lukuja, sillä täydellisiä tietoja Länsi-Euroopan kokonaismarkkinoista ei ole saatavilla. Kokonaisarviointi ei kuitenkaan muuttuisi, jos käytettäisiin Länsi-Euroopan lukuja, sillä muiden maiden (Norja, Sveitsi, Liechtenstein ja Islanti) painoarvo on verrannollisesti niin pieni, ettei Länsi-Euroopan kokonaistilanne ole kovin erilainen kuin yhteisön tilanne.

- (124) Yhteisön kylmävalssattujen litteiden tuotteiden markkinat olivat vuonna 2000 yhteensä 13,1 miljoonaa tonnia. Usinorin kokonaisymyynti oli [...] miljoonaa tonnia ([15—20 prosenttia]* markkinoista) ja Arbed/Aceralian kokonaisymyynti oli [...] miljoonaa tonnia ([15—20 prosenttia]* markkinoista). Yhdistetty luku ([...]* miljoonaa tonnia) edusti [35—40 prosenttia]* yhteisön kokonaisymyyntistä vuonna 2000. Vuonna 1999 osapuolien

yhteinen osuus yhteisön markkinoista oli kokonaismyynnin osalta 40 prosenttia (katso taulukko 8).

TAULUKKO 8

Osapuolten kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden yhdistetty myynti

	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	Kilotonnia	%
2000	[...]*	[35—40]*	[...]*	[...]*
1999	[...]*	[35—40]*	[...]*	[35—40]*
1998	[...]*	[35—40]*	[...]*	[35—40]*
1997	[...]*	[40—45]*	[...]*	[40—45]*

Lähde: osapuolet

- (125) Mainitusta [...] miljoonan tonnin kokonaismyynnistä noin [...] tonnia myytiin muille yrityksille Usinorin ja Arbedin konserneissa. Newcon markkinaosuus kaupallisen myynnin osalta (myynti kolmansille osapuolille) oli [35—40 prosenttia]* vuonna 1999. Taulukossa 9 esitetään osapuolien ja kilpailijoiden myynnit ja markkinaosuudet sekä kokonaismyynnin että kaupallisen myynnin osalta vuonna 1999.

TAULUKKO 9

Osuus kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden myynnistä yhteisössä vuonna 1999

Yritys	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	kilotonnia	%
Usinor	[...]*	[15—20]*	[...]*	[15—20]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[20—25]*	[...]*	[20—25]*
Newco	[...]*	[35—40]*	[...]*	[35—40]*
Corus	[...]*	[10—15]*	[...]*	[10—15]*
TKS	[...]*	[10—15]*	[...]*	[10—15]*
Riva	[...]*	[10—15]*	[...]*	[10—15]*
Voest-Alpine	[...]*	< 5	[...]*	[20—25]*
SSAB	[...]*	< 5		
Salzgitter	[...]*	< 5		
Muut	[...]*	[5—10]*		
Tuonti kolmasta maista	1 304	10,7		
Yhteensä	12 170	100	[...]*	100

Lähde: osapuolet

- (126) Osapuolet sulautuman vaikutuksissa neuvonut riippumaton konsultti arvioi markkinoiden todennäköistä kehitystä siten, että Newcon osuus kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden kokonaismarkkinoista olisi vuonna 2006 noin [35—40 prosenttia]*.

- (127) Komission alustava näkemys väitetiedoksiannossa oli, että ilmoitettu toimenpide antaisi osapuolille mahdollisuuden korottaa hintoja yksipuolisesti. Komissio perusteli tämän sillä, että a) keskittymän osapuolten yhdistetty markkinaosuus on erityisen korkea ja lähimpiin kilpailijoihin on pitkä välimatka, b) lähivuodeksi ei ole suunniteltu kovin paljon uutta kapasiteettia, c) uusien toimijoiden markkinoille tulo on epätodennäköistä, d) vaihtoehtoiset materiaalit eivät luo kilpailupainetta, e) tuonnin aiheuttama kilpailupaine on riittämätön, f) etenkin autoteollisuus ei pysty vaihtamaan toimittajaa lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, ja g) Newcolla on vahva asema tuotantoketjun alku- ja loppupään markkinoilla.

- (128) Osapuolet kiistävät vastauksessaan komission toteamukset. Osapuolten väitteet ovat pääpiirteiltään seuraavat:

- Osapuolet ovat viime vuosina menettäneet merkittävästi markkinaosuuttaan, ja se oli vuonna 2000 kokonaismyynnistä vain [30—35 prosenttia]* (kun se oli vuonna 1997 [40—45 prosenttia]*).

- Markkinoilla on runsaasti vapaata kapasiteettia, jonka odotetaan vain lisääntyvän tulevina vuosina. Lisäksi osapuolten talouskonsulttien laatiman raportin perusteella osapuolet väittävät, että korkeiden kiinteiden kustannusten takia teräksentuottajilla on kova paine myydä "marginaalinen" tonni. Tämän takia uhka siitä, että asiakkaat vaihtavat pieninkin volyymin pois toimittajilta, riittää luomaan huomattavan hintapaineen.

- Kylmävalssattujen litteiden tuotteiden markkinoilla on huomattava määrä tuontia, josta suurin osa (68 prosenttia) on peräisin Keski- ja Itä-Euroopasta, Turkista ja IVY-maista. Kotimainen kysyntä ei kata näiden maiden vapaata kapasiteettia lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä.

- Mainituista maista suuntautuva tuonti ei kärsi laatuheitasta, sillä suuri enemmistö ETA-alueella kulutetuista kylmävalssatuista litteistä tuotteista on massa-tuotantoluokan terästä.

- Tuonti luo tosiasiallista ja kestävä kilpailupainetta kotimaisten tuottajien käyttäytymiselle jopa ilman pitkäaikaisia myyntisitoumuksia tai jakeluverkostoja.

- Asiakkaat — jotka ovat hyvin keskittyneitä — pystyvät käyttämään merkittävää neuvotteluvoimaa.
- Vertikaalinen integraatio ei paranna Newcon asemaa, sillä kilpailijat ovat samalla tavalla integroituneita ja asiakaspohjat ovat eri markkinoilla erilaiset.

Yhteenvetona osapuolet väittävät, että kylmävalssattujen litteiden tuotteiden markkinoiden olot takaavat tehokkaan kilpailun sulautuman jälkeenkin.

- (129) Komissio on tutkinut tarkkaan osapuolten väitteet ja ottanut erityisesti huomioon useat kilpailun säilymisen kannalta olennaiset tekijät, kuten a) tuonnin korkean tason ja b) asianomaisilla markkinoilla olevan vapaan kapasiteetin.

- (130) Ensinnäkin — kuten taulukossa 10 esitetään — tuonnin osuus oli lähes 18 prosenttia vuonna 2000, kun vuonna 1997 se oli vain 9,8 prosenttia. Tuonti ja tuonnin kasvaste on suurempi kuin millään muilla teräsmarkkinoilla, joita on tutkittu tarkasti tämän tapauksen käsittelyssä. Tuonnin markkinaosuuksien kasvu näyttää tapahtuneen osapuolten kustannuksella, sillä niiden yhdistetty markkinaosuus on laskenut vuoden 1997 [40—45 prosentista]* [30—35 prosenttiin]* kokonaismyymintimäärän perusteella laskettuna. Muiden toimijoiden markkinaosuudet ovat pysyneet ennallaan.

TAULUKKO 10

Tuonnin osuus kylmävalssattujen tuotteiden markkinoilla

(%)

2000	1999	1998	1997
17,9 %	10,7 %	14,4 %	9,8 %

Lähde: CO-lomake

- (131) Kuten osapuolet mainitsivat, tuonti on pääasiallisesti peräisin Itä-Euroopan maista, joten kuljetuskustannukset tuskin eroavat merkittävästi kuljetuskustannuksista yhteisön sisällä. Tuonnin korkea taso ja voimakas lisääntyminen viime vuosina viittaa joka tapauksessa siihen, etteivät kolmansien maiden toimittajien kylmävalssatut litteät terästuotteet kärsi laadun, hinnan tai kuljetuksen puolesta kilpailuhaitoista, jotka estäisivät niitä pääsemästä Länsi-Euroopan markkinoille.

- (132) Lisäksi — kuten taulukot 11 ja 12 osoittavat — kylmävalssattujen litteiden tuotteiden markkinoilla on yksi korkeimmista vapaan kapasiteetin määristä niiden markkinoiden keskuudessa, joita on tutkittu tarkasti tämän tapauksen käsittelyssä.

TAULUKKO 11

Kapasiteetin käyttö vuonna 1999

(%)

	Usinor	Arbed Aceralia	Koko teollisuudena
Kuumavalssattu teräs	[> 90]*	[> 90]*	90
Kvarttolevyt	[70—80]*	[70—80]*	68
Kylmävalssattu teräs	[80—90]*	[80—90]*	76
Sinkitty teräs	[> 90]*	[80—90]*	86
Orgaanisesti pinnoitettu teräs	[80—90]*	[80—90]*	75
Kuumavalssattu ruostumaton teräs	[> 90]*	[> 90]*	94
Kylmävalssattu ruostumaton teräs	[> 90]*	[80—90]*	89

Lähde: osapuolien ilmoitus

TAULUKKO 12

Kylmävalssattujen tuotteiden kapasiteetin käyttöasteen kehitys

(%)

Yritys	1999	1998	1997
Usinor	[80—90 %]*	[80—90 %]*	[80—90 %]*
Arbed/Aceralia	[80—90 %]*	[70—80 %]*	[80—90 %]*
Newco	[80—90 %]*	[80—90 %]*	[80—90 %]*
Koko teollisuudenala	79 %	79 %	78 %

Lähde: osapuolet ja EU:n tiedot

- (133) Ylimääräisen kysynnän ei uskota kattavan markkinoiden vapaata kapasiteettia lähivuosina. Kylmävalssattujen tuotteiden kokonaismyynnin markkinat ovat tosiasiasa kasvaneet vain vähän kuluneen neljän vuoden aikana (alle neljä prosenttia vuosina 1997—2000). Kaupallisen myynnin markkinat ovat jopa supistuneet, kun asiakkaat ovat siirtyneet käyttämään kuumasinkittyä ohutlevyä. Näin ollen tämänhetkinen kapasiteetin käyttöaste antaa yhteisössä toimiville kilpailijoille riittävästi syytä vastata Newcon hinnankorotuksiin lisäämällä tuotantoa ja luomalla siten kilpailupaineita Newcolle. Vielä todennäköisemmäksi tämän tekkee se, että teollisuudenalan kapasiteetin käyttöaste on matalampi kuin Newcon. Vapaata kapasiteettia on myös Itä-Euroopassa, joka on kylmävalssattujen litteiden tuotteiden tärkein tuonnin lähde.

- (134) Näin ollen komissio päätelee, että vaikka sulautuman jälkeinen markkinarakenne on sellainen, että Newco voisi toimia itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, yhteisöön suuntautuvan tuonnin korkea taso luo Newcolle kilpailupainetta, ja Newco joutuu myös ottamaan huomioon teollisuudenalan huomattavan suuren vapaan kapasiteetin, kun se tekee strategisia päätöksiä. Jäljelle jäävät kilpailijat (maahantuojat mukaan luettuina) pystyvät hillitsemään tehokkaasti Newcon käyttäytymistä markkinoilla.

Päätelmä

- (135) Komissio on päättänyt edellä mainittujen huomioiden perusteella, ettei ehdotettu keskittymä tarjoa osapuolille mahdollisuutta haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden markkinoilla.

4. Ei-suuntaisrakeiset sähkötekhniset teräsohutlevyt

Markkinarakenne

- (136) Ei-suuntaisrakeisten sähkötekhnisten teräsohutlevyjen markkinoiden kokonaismyynti vuonna 2000 Länsi-Euroopassa (saatavilla olevat tiedot käsittävät yhteisön, Norjan ja Sveitsin) oli 1,4 miljoonaa tonnia. Osapuolien myynti ylsi [...] miljoonaa tonniin, josta Usinorin osuus oli [...] miljoonaa tonnia ja Arbed/Aceralian osuus oli [...] miljoonaa tonnia (myynti omaan käyttöön mukaan luettuna). Yhdistetty markkinaosuus oli [15—20 prosenttia]* (Usinor [10—15 prosenttia]*, Arbed/Aceralia [5—10 prosenttia]*), kun vuonna 1999 se oli [20—25 prosenttia]*.

TAULUKKO 13

Osapuolien yhdistetty osuus ei-suuntaisrakeisten sähkötekhnisten teräsohutlevyjen markkinoista yhteisössä + Norjassa ja Sveitsissä

	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	Kilotonnia	%
2000	[...]*	[15—20]*	[...]*	ei tietoa
1999	[...]*	[20—25]*	[...]*	ei tietoa
1998	[...]*	[20—25]*	[...]*	ei tietoa
1997	[...]*	[20—25]*	[...]*	ei tietoa

Lähde: osapuolet

- (137) Markkinajohtajana säilyy TKS, jonka markkinaosuus oli [35—40 prosenttia]* vuonna 1999. Myös Corus (markkinaosuus [15—20 prosenttia]*) ja Voest-Alpine (mark-

kinaosuus [10—15 prosenttia]*) ovat vahvassa asemassa markkinoilla. Kilpailijoiden asema on niin vahva, ettei Newco pysty yksipuolisesti haittaamaan tehokasta kilpailua tai kiertämään kilpailusääntöjä.

- (138) Komissio on lisäksi päättänyt, ettei ehdotettu keskittymä aiheuta tai vahvista riskiä kilpailun vastaisesta samansuuntaisesta käyttäytymisestä näillä markkinoilla. Markkinaosuudet eivät ole tasasuhtaisia, mutta ne hajaantuvat yli 20 prosenttiyksikön vaihteluvälille, mikä viittaa siihen, ettei eri toimijoilla ole yhteisiä taloudellisia intressejä. TKS on selkeä markkinajohtaja, jolla on pitkä etumatka kilpailijoihinsa. Voest-Alpine on ollut erittäin aktiivinen, ja sen markkinaosuus on kasvanut viime vuosina lähes 30 prosenttia ([10—15 prosentista]* vuonna 1997 [10—15 prosenttiin]* vuonna 1999). Tuonnin osuus markkinoista oli noin 10 prosenttia. Osapuolten mukaan tuonti todennäköisesti lisääntyy lähivuosina, kun kuljetuskustannukset laskevat suhteessa tuotteen kokonaishintaan.

Päätelmä

- (139) Edellä mainitun perusteella komissio uskoo, ettei ehdotettu keskittymä aiheuta kilpailuongelmia ei-suuntaisrakeisten sähkötekhnisten teräsohutlevyjen markkinoilla.

5. Sinkitty teräs

- (140) Yhteisön sinkityn teräksen markkinat olivat vuonna 2000 yhteensä 21,1 miljoonaa tonnia. Markkinat ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi: keskimääräinen vuotuinen kasvu vuoden 1997 jälkeen on ollut 9—10 prosenttia (katso taulukko 14).

TAULUKKO 14

Sinkityn teräksen myynti yhteisössä

(kilotonnia)

Vuosi	Kokonaismyynti	Kaupallinen myynti
2000	21 136	ei tietoa
1999	18 492	[...]*
1998	17 840	[...]*
1997	15 850	[...]*

Lähde: osapuolet

- (141) Osapuolet myivät vuonna 2000 [...] miljoonaa tonnia (Usinor [...] miljoonaa tonnia, Arbed/Aceralia [...] miljoonaa tonnia) eli noin [40—45 prosenttia]* kokonaismarkkinoista. Tästä myytiin kuitenkin noin [...] miljoonaa tonnia muille yrityksille Usinorin ja Arbedin konsernien sisällä. Osapuolien osuus kaupallisen myynnin markkinoista (myynnistä kolmansille osapuolille)

vuonna 1999 (vuoden 2000 lukuja ei ole saatavilla) oli noin [40—45 prosenttia]* (Usinor [25—30 prosenttia]* ja Arbed/Aceralia [10—15 prosenttia]*).

Markkinajohtaja

- (142) Ehdotetun keskittymän tuloksena Newcosta tulee yhteisön metallipinnoitettujen tuotteiden kiistaton markkinajohtaja. Tässä asemassa se pystyy korottamaan hintoja yksipuolisesti. Muilla tuottajilla ei ole yllykkeitä kilpailla voimakkaasti, eivätkä ne pystyisikään siihen.
- (143) Markkinarakenne tarjoaa tosiasiaissa Newcolle mahdollisuuden toimia yksipuolisesti. Kuten taulukosta 15 voidaan todeta, osapuolet ovat yhdessä yli kaksi kertaa suurempia kuin niiden suurin kilpailija, TKS, ja paljon suurempia kuin yksikään muista toimijoista (neljä kertaa suurempia kuin Corus ja viisi kertaa suurempia kuin Riva). Newcosta tulee oikeastaan suurempi kuin sen neljä tärkeintä kilpailijaa yhdessä.

TAULUKKO 15

Osuus yhteisön sinkityn teräksen myynnistä vuonna 1999

Yritys	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	Kilotonnia	%
Usinor	[...]*	[30—35]*	[...]*	[25—30]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[10—15]*	[...]*	[10—15]*
Newco	[...]*	[40—45]*	[...]*	[35—40]*
TKS	[...]*	[15—20]*	[...]*	[55—60]*
Corus	[...]*	[10—15]*		
Riva	[...]*	[< 10]*		
Voest-Alpine	[...]*	[< 5]*		
Salzgitter	[...]*	[< 5]*		
Muut	[...]*	[< 10]*		
Tuonti kolmansista maista	1 152	6,2	[...]*	100
Yhteensä	18 492	100		

Lähde: osapuolet

- (144) Newcon markkinaosuuden ja sen kilpailijoiden markkinaosuuksien välisen suuren eron takia muiden toimijoiden on vaikea vastata Newcon hinnankorotuksiin ja/tai tuotannon rajoittamiseen siten, että sulautuneen yrityksen yksipuoliset toimet kävisivät kannattamattomiksi. Sulautuma tarjoaa Newcolle laajan myyntipohjan, jolla se voi nauttia hinnankorotuksesta samalla, kun siltä poistuu kilpailija (Arbed/Aceralia), jolta asiakkaat olisivat

muutoin voineet siirtyä ostamaan. On syytä tuoda esiin, että Arbed/Aceralia on tällä hetkellä Usinorin toiseksi suurin kilpailija (TKS:n jälkeen). Toisin sanoen asiakkaat eivät todennäköisesti pysty löytämään taloudellisesti kannattavaa vaihtoehtoista toimittajaa, kuten jäljempänä selitetään.

Nykyisen kapasiteetin rajallisuus

- (145) Kapasiteetin käyttöasteet ovat yleensä korkeat (yhteisön keskimääräinen kapasiteetin käyttöaste vuonna 1999 oli 86 prosenttia) etenkin kuumasinkityn teräksen alalla (vuonna 1999 keskimäärin 90 prosenttia), joten kilpailevilla tuottajilla on vain rajallisesti vapaata kapasiteettia toimitettavaksi Newcon asiakkaille.

Suunniteltu uusi kapasiteetti

- (146) Vastauksessaan komission väitetiedoksiantoon osapuolet esittävät, että sinkityn teräksen alalla on yhteisössä tulevaisuudessa huomattava määrä vapaata kapasiteettia, sillä kuumasinkityn teräksen kapasiteettia lisätään vuosina 2001—2004 (kuumasinkityn teräksen osuus kokonaismarkkinoista oli 76 prosenttia vuonna 2000, ja sen odotetaan olevan yli 80 prosenttia vuonna 2003). Osapuolet ovat esittäneet väitteensä tueksi tietoja Euroopassa ja Euroopan lähiseuduilla rakenteilla olevasta tai virallisesti ilmoitetusta uudesta kuumasinkityn teräksen kapasiteetista sekä Euroferin vuosiksi 2000—2005 ennustamasta kysynnän kasvusta. Ne päättelevät, että kokonaiskysyntä kasvaa vuoteen 2004 mennessä [$> 2\,000$]* kilotonnia verrattuna kokonaiskapasiteetin [$> 5\,000$]* kilotonniin ⁽⁷²⁾.
- (147) Komissio on nähnyt tutkimnan aikana erilaisia lukuja — eri lähteistä — siitä, kuinka kapasiteetti ja kysyntä kehittyvät lähivuosina. Erilaisten lukujen perusteella on vaikea ennustaa kapasiteetin kehittymistä. Komission investointikyselyn mukaan kolmannet osapuolet suunnittelevat lisäävänsä kapasiteettia 1,6 miljoonalla tonnilla vuoteen 2004 mennessä. Luku on matalampi kuin osapuolien CO-lomakkeessa ilmoittama [...]* miljoonaa ⁽⁷³⁾ ja Euroferin tutkimuksessa vuosiksi 2001—2004 ennustettu 2,6 miljoonan tonnin kasvu. Osapuolten viimeisin kasvuennuste, jonka ne antoivat vastauksessaan väitetiedoksiantoon, oli [...]* miljoonaa tonnia.
- (148) Myös kysynnän kasvusta tuona ajanjaksona on erilaisia arvioita. CO-lomakkeessa kysynnän ennustettiin kasvavan [...]* prosenttia vuodessa. Luku on matala verrattuna viime vuosien kasvuun (yli 10 prosenttia vuodessa vuosina 1997—2000). Osapuolien viimeisin ennuste

⁽⁷²⁾ Vastaus komission väitetiedoksiantoon, sivu 21.

⁽⁷³⁾ Osa II, liite 4, sivu 26.

väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa on, että vuotuista kasvua tapahtuu keskimäärin vain [...] prosenttia, kuten taulukossa 16 esitetään:

TAULUKKO 16

Kuumasinkityn teräksen kysynnän kehitys yhteisössä

	Kysyntä yhteisössä (kt)	Vuotuinen kasvu (%)
2000	[...]*	[...]*
2001	[...]*	[...]*
2002	[...]*	[...]*
2003	[...]*	[...]*
2004	[...]*	[...]*
Keskimäärin		[...]*

Lähde: vastaus komission väitetiedoksiantoon, s. 21.

Yhteisö	2001—2004	Yhteisön reuna-alueet	2001—2004
Arvedi (Newco)	250	Severstal (Venäjä)	400
Gonvarri (Barcelona)	165		
Bancolor (Bilbao)	200		
Yhteensä	3 315		2 660
Yhteisö ja yhteisön reuna-alueet yhteensä	3 315 + 2 660 = 5 975		

Lähde: vastaus komission väitetiedoksiantoon, s. 20

- (149) Osapuolet ovat joka tapauksessa laskeneet kapasiteetin kasvun merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita laajemmalla pohjalla (Itä-Eurooppa ja Turkki mukaan luetuina). Osapuolet eivät lisäksi ole ottaneet huomioon kysynnän kasvua näissä maissa. Ennustettu vapaa kapasiteetti saattaa siis olla osapuolien ennustetta pienempi. Taulukossa 17 on yhteenvedo osapuolien esittämistä kapasiteetin kasvua koskevista tiedoista.

TAULUKKO 17

Ennuste kuumasinkityn teräksen kapasiteetin kasvusta

Yhteisö	2001—2004	Yhteisön reuna-alueet	2001—2004
TKS (Bochum)	400	Erdemir (Türkei)	400
Riva (Taranto)	400	Teczan Izmir (Turkki) ja Corus	300
Salzgitter	400	US Steel Kosice (Slovakia)	250
Voest (Linz)	300	Eko Stahl (Puola)	210
Duferco (La Louvière)	300	Galvex (Viro)	400
Wupperman (Mperdjick / yhteisyritys Corusin ja Voestin kanssa)	500	Novolipesk (Venäjä) ja TKS	300
Marcegaglia (Ravenna)	400	Ispat Karmet (Turkki)	400

- (150) Osapuolten esittämien yhteisön kapasiteetin ja kysynnän kehitystä koskevien ennusteiden perusteella voidaan olettaa, että kapasiteetin käyttöaste pysyy todennäköisesti suhteellisen korkeana. Lisäksi osapuolten omien arvioiden mukaan Newcolla olisi suuri osuus yhteisön nykyisestä tuotantokapasiteetista ([40—45 prosenttia]* kaikesta sinkitystä teräksestä ja [40—45 prosenttia]* kuumasinkitystä teräksestä vuoteen 2004 mennessä), ja täten Newcon kilpailijoilla on yhteensä hallussaan vain suhteellisen vähän vapaata kapasiteettia verrattuna Newcon kapasiteetti- ja tuotantolukuihin.

- (151) Puhuttaessa kapasiteetin lisääntymisestä yhteisön reuna-alueilla, ja vaikka ei otettaisi huomioon kysynnän mahdollista kasvua näissä maissa, tämä ylimääräinen kapasiteetti ei vaikuta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä merkittävästi kilpailutilanteeseen yhteisössä, sillä näiden maiden toimitukset eivät näytä täyttävän kuumasinkityn teräksen tärkeimmän asiakasryhmän eli autoteollisuuden laatuvaatimuksia.

Uudet tulokkaat

- (152) On myös epätodennäköistä, että uudet tulokkaat aiheuttaisivat kilpailupainetta. Vaikka pääomakustannukset ja teknologialisenssit eivät ole suurena esteenä markkinoille pääsulle, sinkittyjen terästuotteiden markkinoiden erityinen luonne aiheuttaa muita rajoitteita. Ensinnäkin sinkitty teräs on tuotantoketjun loppupään tuote, joten markkinoille haluavan yrityksen on voitava varmistaa kylmävalssatun hiiliteräksen saantinsa. Vaaditut teräslaadut ovat usein erikoislaatuja (suuri kestävyys tai erittäin suuri kestävyys asiakkaiden vaatimusten täyttämiseksi), jotka eivät ole massatuotannon tuotteita. Toiseksi asiakkaiden saaminen, etenkin autoteollisuuden alalla, on vaikea prosessi, jossa — kuten jäljempänä selitetään — yrityksen on läpäistävä tietty hyväksymismenettely. Raportissa, jonka osapuolet esittivät vastauksena komission

väitetiedoksiantoon, korostetaan, että ”hyväksymismenettely tarkoittaa teräksentuottajille tietenkin korkeita aikakustannuksia ja huomattavia hallinnollisia menoja” ⁽⁷⁴⁾.

- (153) Lisäksi kasvavilla markkinoilla uudet tulokkaat pystyvät tuskin luomaan merkittävää kilpailupainetta. Kuumasinkityn teräksen alalle on viime aikoina tullut kolme uutta toimijaa: Marcegaglia vuonna 1999 (kapasiteetti 700 000 tonnia vuodessa), Bancolor vuonna 2001 (200 000 tonnia vuodessa) ja Dufercon suunniteltu tuotantolinja vuonna 2002 (350 000 tonnia vuodessa). Uusien tulokkaiden mittakaava on sellainen, että vaikka ne yhdistettäisiin, ne lisäisivät kapasiteettia alle 5 prosenttia.
- (154) Lisäksi kaikki nämä kapasiteetin lisäämiset suunniteltiin ennen kuin Newcon hankkeesta tiedotettiin, ja niitä on käsitelty jo edellä (146—151 kohta). Mahdollisten uusien markkinatulokkaiden tilanne huononee Newcon perustamisen myötä. Newco pystyy tavoittelemaan valikoivasti uusien tulokkaiden (mahdollisia) asiakkaita, sillä se on auto- ja rakennusalan suurin toimittaja.
- (155) Myöskään sähkösinkityn teräksen alalla ei odoteta uusia tulokkaita, sillä sähkösinkityn teräsnauhan kysyntä on vähentynyt.

Vaihtoehtoiset materiaalit

- (156) Vaihtoehtoiset materiaalit eivät yleisesti ottaen pysty korvaamaan sinkittyä terästä. Kun materiaali on valittu, oli kyse sitten teollisuusrakennusten komponenteista, autoista tai kodinkoneiden osista, muotti valetaan. Autojen ja kodinkoneiden tapauksessa on vaikeaa ellei mahdollonta vaihtaa materiaalista toiseen tuotteen elinkaaren aikana. Auton valmistajat valitsevat tuotantolaitteet, hitsaus- tai kokoonpanolaitteet ja maalit tietyille materiaaleille kutakin osaa varten. Ne eivät voi lähes koskaan vakuuttavasti uhata vaihtavansa toiseen materiaaliin, sillä se edellyttäisi perusteellisia muutoksia tuotantoprosessiin.
- (157) Komission väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa osapuolet väittävät, että kilpailua syntyisi etenkin teräksen ja alumiinin välille pitkällä aikavälillä ja uuden auton suunnitteluvaiheessa. Osapuolten esittämistä väitteistä huolimatta vaikuttaa siltä, ettei terästä ja alumiinia pidetä kilpailun kannalta toistensa korvikkeina. Osapuolet selittävät, että ”alumiinin käyttö keskittyi perinteisesti

kalliiden autojen erityisiin kapean sektorin markkinoihin” ⁽⁷⁵⁾, eivätkä ne kiistä, että näin on yhä tänä päivänäkin: paljon alumiinia käyttävät auton valmistajat toimivat kaikki ylemmällä markkinasektorilla (Audi, Jaguar). Alumiini ja muovi maksavat käytännössä tiettyä osaa kohti kaksi-neljä kertaa enemmän kuin teräs, eivätkä ne toimi vastapainona teräksen hinnankorotuksille. Täten alumiiniin tai muoviin siirtymisellä ei voida uhata.

Tuonti

- (158) Tuonnin osuus sinkittyjen terästuotteiden kokonaismyynnistä yhteisössä on ollut kuluneiden neljän vuoden aikana 3—9 prosenttia. Ei vaikuta siltä, että tuonti aiheuttaa vakavaa kilpailupainetta yhteisön tuottajille näillä markkinoilla. On erityisesti syytä tuoda esiin, että lähinnä massatuotantoluokan teräksestä koostuvat tuontituotteet eivät ole vaihtoehtona suurimman asiakasryhmän, autoteollisuuden — jonka osuus sinkityn teräksen kysynnästä oli 51 prosenttia vuonna 1999 — käyttämille metallipinnoitteisten materiaalien laaduille. Vain harva yhteisön ulkopuolinen tuottaja pystyy tarjoamaan kyseisiä laatuja. Ainoastaan Kauko-idän toimittajat, Japani ja Etelä-Korea, voivat täyttää vaaditut laatuvaatimukset. Näiden maiden tuotteet ovat kuitenkin eurooppalaisia tuotteita kalliimpia, ja lisähinta yhdessä kuljetuskustannusten ja erityisten pakkauskustannusten kanssa nostaa toimitushinnan lähes kaksi kertaa korkeammaksi kuin Euroopassa tuotetun materiaalin. Markkinaoloihin ei vaikuta terästeollisuuden vaikea tilanne Kaukoidässä.
- (159) Osapuolet eivät ole juurikaan kiistäneet hintaeroja. Väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa osapuolet kuitenkin esittivät, että niiden mielestä hintakehitys yhteisössä ja Kaukoidässä on hyvin samankaltainen (hintaeroista huolimatta) ja että yhteisön hinnat ja kolmansista maista suuntautuva tuonti vaikuttavat selvästi toisiinsa. Tässäkin yhteydessä on syytä tuoda esiin, että tuonti koskee lähinnä massatuotantoluokan terästä. Korkealaatuisen teräksen — jota autoteollisuus tarvitsee — tuonti vaikuttaa olevan hyvin vähäistä. Osapuolten mukaan Fiat osti hiljattain 200 kilotonnia kuumasinkittyä terästä Baosteelilta ja PSA osti 50 kilotonnia kuumasinkittyä terästä Poscolta. Luvut osoittavat, ettei tuonti ole riittävän suurta, jotta se voisi luoda merkittävää painetta tuotemarkkinoiden tärkeässä yläpäässä. [...]*
- (160) Tuonnilla ei näin ollen pystytäkään vakavasti estämään Newcoa korottamasta hintoja ja vähentämästä tuotantoa yksipuolisesti.

⁽⁷⁴⁾ Osapuolien talouskonsulttien raportti ”Terästuotteet autoteollisuutta varten” (Steel products for the automotive sector), 10. lokakuuta 2001, sivu 9.

⁽⁷⁵⁾ Osapuolien talouskonsulttien raportti ”Terästuotteet autoteollisuutta varten” (Steel products for the automotive sector), 10. lokakuuta 2001, sivu 29.

Asiakkaiden neuvotteluvoima

- (161) Autoteollisuuden ulkopuolella yhdenkään asiakkaan osuus Newcon myynnistä ei ole yli [0—5 prosenttia]*, ja useimpien osuus on paljon alle prosentin. Tällaiset asiakkaat eivät voi kohdistaa Usinoriin mitään painetta, sillä niiden yksittäiset ostot ovat vain merkityksetön osa Newcon myyntiä.
- (162) Autoteollisuuden osuus sinkityn teräsnauhan nykyisestä kysynnästä on noin 50 prosenttia. Suurimman autoalan asiakkaan osuus yhdistyneiden yritysten myynnistä olisi noin [5—15 prosenttia]*. Asianomainen auton valmistaja tilaa kuitenkin nykyään enemmistön materiaalistaan joko Usinorilta tai Arbedilta. Toiseksi suurimman yrityksen osuus Newcon myynnistä on alle 10 prosenttia, mutta senkin materiaalista tulee suurin osa Usinorilta tai Arbedilta. Kun otetaan huomioon uusien toimittajien hankkimiseen menevä pitkä aika, vaihtoehtoisten toimittajien rajallinen määrä ja näiden toimittajien käytettävissä olevan kapasiteetin rajallisuus, vaikuttaa epätodennäköiseltä, että kumpikaan näistä yrityksistä voisi millään tavoin käyttää neuvotteluvoimaa lyhyellä aikavälillä. Muut autoalan asiakkaat eivät ole yhtä riippuvaisia Usinorista ja Arbedista, mutta niiden osuus näiden yritysten myynnistä on vielä pienempi.
- (163) Autoteollisuudella on lisäksi erityisvaatimuksia, kuten toimitus juuri oikeaan aikaan, turvallisuuden kannalta olennaisten osien laadunvalvonta koko tuotantoprosessin ajan (kirjausketju mukaan luettuna) sekä erityiset fyysiset ja kemialliset ominaisuudet, jotka esitetään yksityiskohteisesti tuote-eritelmissä, jotka voivat koskea vain yhtä tiettyä asiakasta. Autoteollisuuden palvelemiseksi teräsentuottajan on siis tehtävä huomattavia investointeja mahdollisten asiakkaiden hyväksymiin laadunvalvontajärjestelmiin ja juuri oikeaan aikaan toimittamiseen tarvittavan infrastruktuurin luomiseen. Auton valmistajien tuotantolaitosten teräsvarastot ovat minimaaliset: yksi tärkeimmistä valmistajista pitää keskimäärin kolmen päivän varastoa. Jokainen auton osa valmistetaan tietystä materiaalista ja tilataan tietyltä toimittajalta. Toimittajissa ei ole paljon valinnanvaraa, ja valmistajan on oltava varma, että teräksen tuottaja täyttää aina vaatimukset. Uuden toimittajan valintaa edeltää siis pitkä testaus- ja koemenettely. Yhdessä tapauksessa kesti viisi vuotta, ennen kuin toimittaja sai täyden hyväksynnän. Muut auton valmistajat ovat ilmoittaneet, että valintamenettely kestää kolmesta kuukaudesta vuoteen ja siihen liittyy melkoisia menoja.
- (164) Autoalan yritykset eivät näin ollen voi vaihtaa helposti toimittajaa, ja mahdollisia ehdokkaita on joka tapauksessa vain vähän. Mahdollisille toimittajille aiheutuu

huomattavia riskejä ja menoja testimateriaalin toimittamisesta sekä tarvittavien teknisten tukiryhmien ja juuri oikeaan aikaan toimittamiseen tarvittavan infrastruktuurin perustamisesta. Niiden on käytettävä paljon aikaa ja vaivaa ilman mitään takeita siitä, että ne saavat riittävän suuret tilaukset kattamaan perustamiskustannukset ja jatkuvat menot.

- (165) Asiakkaiden vaikeus löytää edullinen vaihtoehto toimituksille lisää sulautuneen yrityksen yksipuolisten toimien todennäköisyyttä, olipa kyse sitten hintojen korottamisesta tai tuotannon rajoittamisesta.
- (166) Komission väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa osapuolet kiistivät komission tulokset. Ne vetosivat seuraaviin seikkoihin: 1) autoteollisuudella on huomattavaa neuvotteluvoimaa, sillä se on hyvin keskittynyt, ja viiden suurimman valmistajan yhdistetty markkinaosuus yhteisössä on 77 prosenttia. 2) Autojen valmistajat voivat muuttaa ja ne muuttavatkin volyymeja lyhyellä aikavälillä, sillä ne hyväksyvät useampia toimittajia kuin ne käyttävät. 3) Koska pienenkin volyymin menettämisellä on suhteettoman suuri vaikutus osapuolien tuottavuuteen, pelko siitä, että autojen valmistajat siirtävät edes pieniä volyymeja kilpaileville hyväksytyille yrityksille, rajoittaa osapuolien mahdollisuutta korottaa hintoja. Osapuolet perustelivat talouskonsulttinsa laatimalla raportilla väitteensä, että korkeiden kiinteiden kustannusten takia terästeollisuudella on voimakkaat yllykkeet myydä viimeinen tonni jopa tuotantoketjun loppupään tuotteista kuten metallipinnoitteisesta hiiliteräksestä. Ajatuksena on, että myymällä suurehkoja määriä tuotantoketjun loppupään tuotteita lisätään kapasiteetin käyttöä tuotantoketjun alkupäässä ja etenkin masuunin tasolla. Tämä puolestaan vähentää mittakaavaedun takia tuotantokuluja tonnia kohti. Esimerkiksi integroidun masuunin kapasiteetin käytön lisääminen 90 prosentista 100 prosenttiin säästäisi 35 prosenttia sähkösinkityn teräksen tuotantokustannuksissa tonnia kohti.
- (167) Pohdittuaan tarkkaan esitettyjä väitteitä komissio pysyy näkemyksessään, ettei kysyntävoima riitä estämään Newcoa toimimasta yksipuolisesti metallipinnoitettujen tuotteiden markkinoilla. Kohdasta 1) — autoteollisuuden keskittyminen — sinkityn teräksen viiden suurimman toimittajan markkinaosuus on sulautuman jälkeen [> 80 prosenttia]*, eli niiden keskittymisaste on korkeampi kuin autoteollisuuden (joka ei ole niiden ainoa asiakasryhmä). Jotkin yksittäiset auton valmistajat hankkivat huomattavan osan tarvitsemastaan materiaalista (> 50 prosenttia*) sulautuvalta osapuolilta, kun taas Newcon suurimman asiakkaan osuus sen sinkityn teräksen myyn-

nistä olisi vain [5—15 prosenttia]*. Näin ollen alan keskittymisaste tuskin riittää toimimaan vastapainona Newcon markkinavoimalle.

- (168) Kohdasta 2): erittäin keskittynytkin asiakasryhmä pystyy kohdistamaan merkittävää kysyntävoimaa ainoastaan, jos on varteenotettavia vaihtoehtoja, joihin se voi siirtää kysyntänsä. Näin ei kuitenkaan ole tässä tapauksessa. Suurten volyymien siirtämisen uhka ei riitä hillitsemään Newcon markkinakäyttäytymistä. Kuten aiemmin on todettu, teollisuudenalan kapasiteetin käyttöaste on korkea ja pysyy korkeana lähitulevaisuudessa, joten vaihtoehtoiset toimittajat eivät pysty vastaamaan merkittävään kysynnän kasvuun.

- (169) Kohdasta 3): uhka kysynnän pienien volyymien (viimeisen tonnin) siirtämisestä lyhyellä aikavälillä ei riitä rajoittamaan Newcon neuvotteluvoimaa. Euroopan masuunien kapasiteetin käyttöaste on yleensä jo korkea (paljon yli 90 prosenttia). Asiakkaiden kysynnän pienien määrien menettäminen ei vaikuttaisi voimakkaasti Newcon kustannuskäyrään. Tämä voidaan havainnollistaa seuraavasti: vuonna 1999 osapuolet tuottivat 40 miljoonaa tonnia raakaterästä ja noin [5—10]* miljoonaa tonnia sinkittyä terästä. Newcon suurimman asiakkaan ([5—15]* prosenttia osapuolien yhdistetystä sinkitystä tuotannosta) osuus sinkitystä teräksestä oli noin [...] miljoonaa tonnia. Vaikka tämä asiakas siirtäisi kaiken sinkityn teräksen kysyntänsä muualle, sen osuus Newcon raakateräksen tuotannosta olisi vain noin [< 5 prosenttia]*. Tämä osoittaa, etteivät pieniä kysynnän määriä siirtävät asiakkaat pysty tehokkaasti hillitsemään Newcon markkinakäyttäytymistä.

Päätelmä

- (170) Komissio on edellä mainitun perusteella päätellyt, että ehdotettu keskittymä tarjoaa osapuolille mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä sinkittyjen tuotteiden markkinoilla kuumasinkitty teräs ja sähkösinkitty teräs mukaan luettuina.

6. Orgaanisesti pinnoitettu hiiliteräs

Ei riskiä yksipuolisesta tehokkaan kilpailun haittaamisesta tai kilpailusääntöjen kiertämisestä

- (171) Vuonna 2000 orgaanisesti pinnoitetun hiiliteräksen kokonaismarkkinat olivat 4,13 miljoonaa tonnia. Usinorin osuus oli [...] miljoonalla tonnilla [30—35 prosent-

tia]* ja Arbed/Aceralian osuus oli [...] miljoonalla tonnilla [5—10 prosenttia]*, eli niiden yhdistetty markkinaosuus oli [35—40 prosenttia]*. Kaupallisen myynnin alalla osapuolien yhdistetty markkinaosuus oli [25—30 prosenttia]* (Usinor [15—20 prosenttia]*, Arbed/Aceralia: [5—10 prosenttia]*) vuonna 1999.

- (172) Newcon läheisimpiä kilpailijoita tulevat olemaan Corus, jonka markkinaosuus vuonna 1999 oli [20—25 prosenttia]* kokonaismyynnistä ([20—25 prosenttia]* kaupallisesta myynnistä), ja TKS, jonka markkinaosuus vuonna 1999 oli [10—15 prosenttia]* kokonaismyynnistä ([< 10 prosenttia]* kaupallisesta myynnistä) (katso taulukko 18).

TAULUKKO 18

Osapuolien orgaanisesti pinnoitetun hiiliteräksen yhdistetyt markkinaosuudet

	Kokonaismyynti		Kaupallinen myynti	
	Kilotonnia	%	Kilotonnia	%
2000	[...]*	[35—40]*	[...]*	ei tietoa
1999	[...]*	[35—40]*	[...]*	[25—30]*
1998	[...]*	[35—40]*	[...]*	[20—25]*
1997	[...]*	[35—40]*	[...]*	[20—25]*

Lähde: osapuolet

- (173) Sulautuman jälkeen Newco on [35—40 prosentin]* markkinaosuudella kokonaismyynnin puolesta selkeä markkinajohtaja. Yhdistetyn markkinaosuuden korkeat luvut saattavat herättää huolta Newcon mahdollisuudesta toimia itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa. Osapuolien yhdistetty markkinaosuus kaupallisesta myynnistä (myynti kolmansille osapuolille) on kuitenkin vain [25—30 prosenttia]*. Ero johtuu alan korkeasta vertikaalisesta integraatiosta, ja sekä Usinor että Arbed/Aceralia käyttävät suuren osan tuotannostaan niiden konsernien omistuksessa tai hallinnassa olevien yritysten toteuttamiin jatkojalostustoimiin. Komissio ei ole todennut näillä tuotantoketjun loppupään markkinoilla mitään kilpailuongelmia. Lisäksi Newco joutuu kilpailemaan muiden suurien tuottajien kanssa, kuten Corusin ja TKS:n kanssa, joilla molemmilla on huomattava määrä vapaata kapasiteettia näillä markkinoilla.

Ei riskiä kilpailun vastaisesta samansuuntaisesta käyttäytymisestä

- (174) Markkinoiden luonne ei kannusta kilpailun vastaiseen samansuuntaiseen käyttäytymiseen. Kolmen tärkeimmän toimijan yhdistetty osuus kaupallisessa myynnissä on

alle 60 prosenttia kokonaismarkkinoista. Lisäksi kapasiteetin käyttöasteet eivät ole tasasuhtaisia. Usinorin ja Arbed/Aceralian käyttöasteet ovat [> 80 prosentilla]* suhteellisen korkeat, kun yhteisön keskimääräinen kapasiteetin käyttöaste koko teollisuudenalalla on 75 prosenttia. Lisäksi useat toissijaiset tuottajat, kuten SSAB, Rautaruukki, Voest-Alpine ja Salzgitter, ovat erittäin aktiivisia näillä markkinoilla.

Markkinakasvu

- (175) Markkinoita on leimannut voimakas kasvu, ja toimitukset ovat lisääntyneet 41 prosenttia kuluneiden kolmen vuoden aikana (mikä voidaan osittain selittää sillä, että orgaanisesti pinnoitetut terästuotteet ovat korvanneet tavallisen kylmävalssatun litteän hiiliteräksen ja sinkityn teräksen). Suuntaus saattaa jatkua tulevaisuudessa.

Päätelmä

- (176) Edellä mainituista syistä komissio ei katso, että sulautunut yhtiö pystyisi haittaamaan tehokasta kilpailua tai kiertämään EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä orgaanisesti pinnoitetun hiiliteräksen markkinoilla.

7. Pakkausteräs

- (177) Markkinoiden tarkka määritelmä on jätetty avoimeksi, ja se on joko a) pakkausteräksen kokonaismarkkinat tai b) kapeammat erilliset markkinat i) juomapakkauksissa käytetylle teräkselle ja ii) muulle pakkausteräkselle. Markkinaosuusien jakautuminen näillä mahdollisilla eri markkinoilla on esitetty taulukossa 19.

TAULUKKO 19

Pakkausteräksen markkinaosuudet vuonna 1999

(%)

Yritys	Juomapakkauksissa käytetty teräs	Muu pakkaus-teräs	Pakkausteräs (yleisesti)
Usinor	[30—35 %]*	[20—25 %]*	[20—25 %]*
Arbed/Aceralia	[5—10 %]*	[10—15 %]*	[10—15 %]*
Newco	[35—40 %]*	[35—40 %]*	[35—40 %]*
Corus	[30—35 %]*	[25—30 %]*	[25—30 %]*
TKS	[25—30 %]*	[10—15 %]*	[10—15 %]*

Lähde: osapuolet

- a) Juomapakkauksissa käytetty teräs

Markkinarakenne

- (178) Markkinoiden koko oli 0,6 miljoonaa tonnia vuosina 2000 ja 1999. Vuonna 2000 osapuolien yhdistetty markkinaosuus oli [40—45 prosenttia]* (Usinor [35—40 prosenttia]*, Arbed/Aceralia [5—10 prosenttia]*). Corusin markkinaosuus vuonna 1999 oli [30—35 prosenttia]* ja TKS:n osuus samana vuonna oli [25—30 prosenttia]*.

Ei riskiä yksipuolisesta tehokkaan kilpailun haittaamisesta tai kilpailusääntöjen kiertämisestä

- (179) Kilpailijoilla on niin vahva asema markkinoilla, ettei Newco pysty luomaan tai vahvistamaan asemaa, jossa se voisi toimia itsenäisesti suhteessa muihin tuottajiin.

Ei riskiä kilpailun vastaisesta samansuuntaisesta käyttäytymisestä

- (180) Komissio on myös tutkinut, johtaisiko ehdotettu liike-toimi Euroopan suurimpien tuottajien harjoittamaan kilpailun vastaiseen samansuuntaiseen käyttäytymiseen. Ensinnäkin, toimenpide kasvattaa epäsuhtaisuutta tuottajien välillä. Vielä tärkeämpää on, että kolmella toimijalla on vain muutama monikansallinen asiakas pakkausvalmistajien teollisuudenalalla. Juomapakkauksissa käytetyn teräksen alalla Usinorin liikevaihto on vain [...] asiakkaan varassa ([...]*). Arbed/Aceralia on vain [...] asiakasta ([...]*). Näihin yrityksiin kohdistuu puolestaan voimakasta painetta kansainvälisten pullottajien taholta (kuten Coca Colan, Pepsi Colan ja keskitetyn olutteollisuuden taholta). Lisäksi, vaikka komissio katsoo yhä, että juomatölkkeihin käytettävä teräs ja alumiini (sekä muut materiaalit) kuuluvat erillisille markkinoille, teräs joutuu kilpailemaan alumiinin ja PET:n kanssa.

- (181) Kolmella teräksentuottajalla ei siis ole juurikaan mahdollisuutta korottaa hintoja samansuuntaisesti. Lisäksi markkinoiden kapasiteetin käyttöaste on suhteellisen matala (keskimäärin 75 prosenttia yhteisön juomien ja muun kuin juomien pakkausteräksen kokonaismarkkinoilla). Vapaan kapasiteetin suuri määrä kannustaa "huijaamaan" sovituihin hinnoihin, mikä vaikeuttaa entisestään hiljaisia sopimuksia.

- (182) Komissio on näin ollen päättellyt, ettei ehdotettu keskitymä johda Euroopan suurimpien tuottajien samansuuntaiseen kilpailun vastaiseen käyttäytymiseen.

b) Muu pakkausteräs

- (183) Markkinoiden koko oli 3,8 miljoonaa tonnia vuonna 2000 ja 3,5 miljoonaa tonnia vuonna 1999. Muun pakkausteräksen mahdollisilla markkinoilla osapuolien yhdistetty markkinaosuus oli [35—40 prosenttia]* (Usinor [20—25 prosenttia]*, Arbed/Aceralia [10—15 prosenttia]*) vuonna 2000. Vuonna 1999 Corusin markkinaosuus oli [25—30 prosenttia]*, TKS:n [10—15 prosenttia]* ja Rivan [10—15 prosenttia]*, kun muiden tuottajien osuus oli [15—20 prosenttia]*.

Ei riskiä yksipuolisesta tehokkaan kilpailun haittaamisesta tai kilpailusääntöjen kiertämisestä

- (184) Kilpailijoilla on niin vahva asema markkinoilla, ettei Newco pysty luomaan tai vahvistamaan asemaa, jossa se voisi toimia itsenäisesti suhteessa muihin tuottajiin.

Ei riskiä kilpailun vastaisesta samansuuntaisesta käyttäytymisestä

- (185) Komissio on myös tutkinut, johtaisiko ehdotettu toimenpide Euroopan suurimpien tuottajien samansuuntaiseen kilpailun vastaiseen käyttäytymiseen muun pakkausteräksen markkinoilla. Ehdotettu toimenpide lisää myös näillä markkinoilla epäsuhtaisuutta tärkeimpien toimijoiden markkinaosuuksien välillä. Kysyntäpuoli on erittäin keskittynyt ja toimii voimakkaana vastapainona. Kolme yritystä ([...]) vastaa 50 prosentista yhteisön kulutuksesta. [...] on Usinorin suurin asiakas, sen osuus Usinorin myynnistä on [20—25 prosenttia]* ja Arbed/Aceralian myynnistä [15—20 prosenttia]*. Arbed/Aceralian suurimman asiakkaan [...] osuus yrityksen liikevaihdosta merkityksellisillä markkinoilla on [20—25 prosenttia]*.

- (186) Kuten juomapakkauksissa käytetyn pakkausteräksen tapauksessa, vaihtoehtoiset pakkausmateriaalit (muovi, yhdistelmämaterialit, alumiini, lasi) lisäävät kilpailupainetta. Esimerkiksi elintarvikkeiden pakkaamisessa uudet säilöntämenetelmät, kuten pakastaminen, tyhjiöpakkaaminen ja suojakaasupakkaaminen, suosivat muovivia ja yhdistelmämaterialiaaleja. Näin ollen teräksentuottajien ei kannata korottaa hintoja ja vaarantaa siten tuotteensa kilpailukykyä.

- (187) Hiljaista sopimista haittaa myös tuonti kolmansista maista, jonka osuus kokonaismyynnistä on [15—20 prosenttia]*. Muu pakkausteräs näyttää olevan standardoitu massatuotannon tuote, joten tuonti saattaa lisääntyä, jos eurooppalaiset toimittajat asettavat tuotteilleen kohtuuttomat hinnat.

- (188) Lopuksi, myös markkinoiden huomattavan suuri vapaa kapasiteetti — joka mainittiin edellä (181 kappale) — kannustaa kilpailijoita laskemaan muun pakkausteräksen liian korkeaa hintatasoa.

- (189) Komissio on näin ollen päättänyt, ettei ehdotettu keskittymä johda eurooppalaisten tuottajien samansuuntaiseen kilpailun vastaiseen käyttäytymiseen.

c) Kokonaismarkkinat: pakkausteräs

- (190) Kokonaismarkkinat olivat 4,3 miljoonaa tonnia vuonna 2000 ja 4,1 miljoonaa tonnia vuonna 1999. Newcon markkinaosuus vuonna 1999 oli [35—40 prosenttia]* (Usinor [25—30 prosenttia]*, Arbed/Aceralia [10—15 prosenttia]*). Kilpailijoiden markkinaosuudet olivat Corus: [25—30 prosenttia]*, TKS: [10—15 prosenttia]*, Riva: [< 10 prosenttia]* ja muut tuottajat: [10—15 prosenttia]*. Luvut eivät eroa kovinkaan paljon muun kuin juomapakkauksissa käytetyn pakkausteräksen alan luvuista. Tämä johtuu siitä, että muun kuin juomapakkauksissa käytetyn pakkausteräksen osuus kokonaismarkkinoista on lähes 90 prosenttia. Kyseisiä markkinoita koskevan tutkimuksen tulokset pätevät siis tässäkin. Komissio ei todennut kilpailuongelmia juomapakkauksissa käytetyn pakkausteräksen kapeilla markkinoilla. Näin ollen ehdotettu liiketoimi ei aiheuta kilpailuongelmia myöskään hypoteettisilla kokonaismarkkinoilla.

Päätelmä

- (191) Komissio päätelee edellä mainittujen seikkojen perusteella, ettei ehdotettu keskittymä haittaa tehokasta kilpailua tai anna osapuolille mahdollisuutta kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä pakkausteräksen markkinoilla niiden jaottelusta riippumatta.

8. Ruostumattomasta teräksestä valmistetut litteät tuotteet

- (192) Ruostumattomasta teräksestä valmistettuihin litteisiin tuotteisiin kuuluvat kuumavalssatut ja kylmävalssatut ruostumattomat tuotteet. Samoin kuin näitä markkinoita koskevissa aiemmissa komission päätöksissä⁽⁷⁶⁾, on ehdotetun sulautuman vaikutuksia tässäkin tarkasteltava kahdella tasolla, jotta voitaisiin päätellä, 1) pystyykö Newco toimenpiteen jälkeen yksin määrittelemään hinnat tai estämään kilpailua ja 2) loisiko toimenpide olosuhteissa, joissa Euroopan ruostumattoman teräksen tuottajien pieni joukko pystyisi tekemään keskenään hiljaisia sopimuksia.

⁽⁷⁶⁾ Katso asiassa COMP/EHTY.1342 — Outokumpu / Avesta Sheffield 4.12.2000 tehty päätös.

Ei riskiä yksipuolisesta tehokkaan kilpailun häittämiseen tai kilpailusääntöjen kiertämisestä

i) Kuumavalssatut ruostumattomat terästuotteet

- (193) Taulukossa 20 esitetään kuumavalssattujen ruostumattomien terästuotteiden markkinaosuudet kokonaismyynnin perusteella yhteisössä + Norjassa ja Sveitsissä. Tämän perusteella osapuolien yhdistetty markkinaosuus oli [25—30 prosenttia]* vuonna 2000 ja [25—30 prosenttia]* vuonna 1999. Niiden kilpailijoita ovat AvestaPolarit ([30—35 prosenttia]* vuonna 1999), TKS ([20—25 prosenttia]*) ja Acerinox ([10—15 prosenttia]*).

TAULUKKO 20

Markkinaosuudet vuonna 1999 yhteisössä + Norjassa ja Sveitsissä (kokonaismyynti)

Yritys	Kokonaismyynti (kt)	Markkinaosuus (%)
Usinor	[...]*	[10—15 %]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[15—20 %]*
Usinor/Arbed/Aceralia	[...]*	[25—30 %]*
AvestaPolarit	[...]*	[30—35 %]*
TKS	[...]*	[20—25 %]*
Acerinox	[...]*	[10—15 %]*
Boehler	[...]*	[< 5 %]*
Tuonti	[...]*	[< 10 %]*

Lähde: osapuolet

- (194) Sulautuneesta yhtiöstä ei näin ollen tulisi Euroopan johtajaa kuumavalssattujen ruostumattomasta teräksestä valmistettujen litteiden tuotteiden markkinoilla. Lisäksi Newco ei pystyisi hyötymään koostaan ja integraatioasteestaan, sillä osapuolien mukaan sen kilpailijatkin kuluvat vertikaalisesti integroituneisiin konserneihin: AvestaPolarit on Outokumpu Steelin ja Avesta Sheffieldin yhteisyritys, Krupp Thyssen Stainless on TKS:n omistuksessa, Acerinoxilla on määräysvalta yhdysvaltalaisessa North American Stainless -yrityksessä ja yksi sen suurimmista osakkaista on Japanin suurin ruostumattoman teräksen tuottaja Nisshin Steel. Tässä tilanteessa ehdotettu sulautuma ei tarjoaisi osapuolille mahdollisuutta määrittellä hintoja yksipuolisesti tai estää tehokasta kilpailua.

ii) Kylmävalssatut ruostumattomat terästuotteet

- (195) Taulukossa 21 esitetään osapuolien ja niiden kilpailijoiden osuudet kylmävalssattujen ruostumattomien terästuotteiden markkinoista.

Osapuolien yhdistetty markkinaosuus kokonaismyynnin perusteella (myynti omaan käyttöön mukaan luettuna) olisi noin [20—25 prosenttia]* vuonna 2000 ja [20—25 prosenttia]* vuonna 1999 (ne ovat kaukana TKS:n takana, jonka markkinaosuus oli noin [35—40 prosenttia]* vuonna 1999). Kaupallisen myynnin alalla osapuolien yhdistetty markkinaosuus kohoaisi [15—20 prosenttiin]*. Newco joutuisi myös kilpailemaan AvestaPolaritin ([20—25 prosenttia]* kokonaismyynnistä) ja Acerinoxin ([10—15 prosenttia]* kokonaismyynnistä) kanssa. Tässäkin tapauksessa markkinaosuudet ja vahvat kilpailijat estäisivät Usinor/Arbed/Aceraliaa määrittelemästä hintoja tai estämästä tehokasta kilpailua yksipuolisesti.

TAULUKKO 21

Markkinaosuudet vuonna 1999 yhteisössä + Norjassa ja Sveitsissä (kokonaismyynti)

Yritys	Kokonaismyynti (kt)	Markkinaosuus %
Usinor	[...]*	[15—20 %]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[5—10 %]*
Usinor/Arbed/Aceralia	[...]*	[20—25 %]*
TKS	[...]*	[35—40 %]*
Avesta Polarit	[...]*	[20—25 %]*
Acerinox	[...]*	[10—15 %]*
Tuonti	[...]*	[< 5 %]*

Lähde: osapuolet

Ei riskiä kilpailun vastaisesta samansuuntaisesta käyttäytymisestä

i) Kuumavalssatut ruostumattomat terästuotteet

- (196) Ehdotetun keskittymän toteuduttua kuumavalssattujen ruostumattomien terästuotteiden toimittajia on vain viisi. Kolmella suurimmalla toimijalla on hallussaan > 80 prosenttia kuumavalssatun ruostumattoman teräksen markkinoista (katso taulukko 22).

TAULUKKO 22

Markkinaosuudet vuonna 1999 yhteisössä + Norjassa ja Sveitsissä (kokonaismyynti)

	Usinor/ Arbed/ Aceralia	Avesta Polarit	TKS	Kolme suurinta kilpailijaa	Acerinox
Kuuma- valssattu ruostuma- ton teräs	[25—30]*	[30—35]*	[20—25]*	[> 80]*	[10—15]*

Lähde: osapuolet

- (197) Komissio tutki, voisiko sulautuma johtaa kilpailun vastaiseen samansuuntaiseen käyttäytymiseen. Komissio päätteli, että seuraavista syistä toimenpide tuskin johtaa siihen, että ruostumattoman teräksen tuottajat korottavat yhdessä hintoja ja/tai rajoittavat tuotantoa tai jakelua tai kiertävät muutoin EHTY:n kilpailusääntöjä.

Markkinakasvu

- (198) Toisin kuin lähes millään muulla terästeollisuuden alalla, ruostumattomien terästuotteiden markkinat kasvavat vähintään 6 prosenttia vuodessa. Kasvun odotetaan jatkuvan yhtä voimakkaana vielä ainakin neljän vuoden ajan. Nykyisten toimijoiden on siis syytä kilpailla markkinaosuuksista jatkuvilla investoinneilla. Merkittävästä kapasiteetin lisäämisestä ovat viime aikoina ilmoittaneet AvestaPolarit (700 kt Torniossa) ja ALZ (600 kt vuoteen 2003 mennessä).

Kapasiteetin lisääminen

- (199) Vaikka kapasiteettia voidaankin lisätä poistamalla pulonkaulatekijöitä, se on yhä harvemmin mahdollista, ja yritysten onkin investoitava uusiin tuotantolaitoksiin voidakseen vastata kysyntään. Investointien optimaalinen mittakaava on hyvin suuri suhteessa yhteisön markkinoiden kokoon. AvestaPolaritin (joka syntyi Avesta Sheffieldin ja Outokummun sulautumasta) Suomeen rakentaman uuden terästehtaan kapasiteetti on miljoona tonnia vuodessa (700 000 tonnia vuodessa kuumavalssattua terästä ja 300 000 tonnia vuodessa kylmävalssattua terästä) ja AST:n uusi kapasiteetti on 600 000 tonnia vuodessa. Lukuja on vertailtava kuumavalssatun ruostumattoman teräksen kokonaiskapasiteettiin (6,7 miljoonaa tonnia vuonna 2000). Kun uusi kapasiteetti on otettu käyttöön, omistajan on kilpailtava voimakkaasti saadakseen uuden tuotantolaitoksen täyteen tuotantotehoon.

Kustannusrakenteet

- (200) Markkinoilla toimivilla kilpailijoilla on hyvin erilaiset kustannusrakenteet, mikä johtuu useista eri tekijöistä, kuten raaka-aineiden saatavuudesta. Tätä päätelmää tukevia todisteita esitettiin jo joulukuussa 2000 asiassa Outokumpu / Avesta Sheffield tehdyssä komission päätöksessä (31—35 kappale), jossa todettiin jopa 40 prosentin eroja yhteisön tuottajien jalostuskustannuksissa. Osapuolet selittivät myös, että seosaineiden, kuten nikkelin ja kromin, osuus kuumavalssatun ruostumattoman teräksen hinnasta on keskimäärin noin 30 prosenttia. Jotkin kilpailijoista ovat vertikaalisesti integroituneita kaivostointiaan, näitä ovat esimerkiksi Outokumpu Steel, Columbus (jonka osakkaista suuri osa on kromin tuottajia) tai useat japanilaiset kilpailijat, joilla on taloudellisia sidoksia nikkelin ja kromin tuottajiin. Arbed/Aceralialla ja Usinorilla taas ei ole mitään alaan liittyvää kaivostointia. Kustannusrakenteiden erot johtuvat

myös tuotantolaitosten erilaisista sijaintipaikoista, joiden takia kuljetuskustannukset vaihtelevat. Kuljetuskustannukset ovat matalat absoluuttisesti mitattuina, mutta ne voivat tehdä eron tappion ja voiton välillä. Sisäiset kuljetuskustannukset ovat joillakin kilpailijoilla (esim. Acerinoxilla ja Outokummulla) hyvin matalat ja toisilla taas erittäin korkeat (Avesta Sheffield). Osapuolien kuljetuskustannukset sijoittuvat näiden kahden ääripään väliin.

ii) Kylmävalssatut ruostumattomat terästuotteet

- (201) Ehdotetun sulautuman toteuduttua kylmävalssattujen ruostumattomien terästuotteiden toimittajia on vain viisi. Kolmella suurimmalla toimijalla on hallussaan > 80 prosenttia* kylmävalssatun ruostumattoman teräksen markkinoista, kuten taulukossa 23 esitetään. TKS:llä on kuitenkin sulautuman jälkeenkin huomattavasti suurempi markkinaosuus kuin sulautuneella yrityksellä.

TAULUKKO 23

Markkinaosuudet vuonna 1999 yhteisössä + Norjassa ja Sveitsissä (kokonaismyynti)

(%)

	Usinor/- Arbed/ Aceralia	Avesta Polarit	TKS	Kolme suurinta kilpaili- jaa	Acerinox
Kylmä- valssattu ruostuma- ton teräs	[20—25]*	[20—25]*	[35—40]*	[> 80]*	[10—15]*

Lähde: osapuolet

- (202) Komissio tutki, voisiko ehdotettu keskittymä johtaa kilpailun vastaiseen samansuuntaiseen käyttäytymiseen. Komissio päätteli, että samoista syistä kuin kuumavalssatun ruostumattoman teräksen kohdalla, toimenpide tuskin johtaa siihen, että ruostumattoman teräksen tuottajat korottavat yhdessä hintoja ja/tai rajoittavat tuotantoa tai jakelua tai kiertävät muutoin EHTY:n kilpailusääntöjä.

Päätelmä

- (203) Komission tutkimuksessa päädyttiin siihen, ettei ehdotettu sulautuma aiheuta mitään kilpailuongelmia sen enempää kuumavalssattujen kuin kylmävalssattujen ruostumattomasta teräksestä valmistettujen litteiden tuotteiden markkinoilla.

2. TERÄKSEN JAKELU

1. Vertikaalisesti integroituneet jakelijat / itsenäiset jakelijat

- (204) Teräksen jakelu on erittäin tärkeä osa vertikaalisesti integroituneiden teräksentuottajien yleistä kauppapolitiikkaa. Arbed/Aceralia esittää, että noin 40 prosenttia Euroopan teräksen kulutuksesta kulkee erilaisia jakelukanavia pitkin.
- (205) Kaikilla Euroopan suurimmilla teräksentuottajilla on omat jakelukeskusverkostonsa, jotka kattavat yleensä huomattavan osan Euroopan alueesta, etenkin tärkeimmät teollisuusalueet. Jakelukeskuksien verkostoilla on tavallisesti yhteinen kauppapolitiikka tai myyntistrategia, ja ne ovat keskitetysti koordinoituja tai toimivat saman liikkeenjohtorakenteen tai keskusmyyntiosaston alaisuudessa, vaikka ne ovatkin kaikki tietyssä määrin itsenäisiä.
- (206) Integroituneiden jakelijoiden lisäksi on itsenäinen sektori, joka koostuu useista kooltaan ja taloudelliselta vahvuudeltaan vaihtelevista yrityksistä. Itsenäisen sektorin osuus myynnistä teräspalvelukeskuksien kautta vuonna 1999 esitetään taulukossa 24.

TAULUKKO 24

Itsenäisten jakelijoiden osuus myynnistä teräspalvelukeskuksien kautta vuonna 1999

	(%)
Saksa (Nordrhein-Westfalen lukuun ottamatta)	60
Italia	49
Yhdistynyt kuningaskunta	45
Espanja ja Portugali	40
Benelux-maat ja Nordrhein-Westfalen	31
Ranska	26
Lähde: osapuolet	

- (207) Itsenäiset jakelijat voivat teoriassa tarjota samat palvelut kuin integroituneet jakelijatkin, kunhan ne ovat investoineet tarvittaviin laitteisiin. Suuri osa niiden materiaalista tulee kuitenkin väistämättä sellaisten eurooppalaisten teräksentuottajien terästehtaista, joiden integroituneet jakelijat ovat niiden kilpailijoita jakelualalla. Etenkin mahdollisuus varmistaa tarpeelliset toimitukset tai hintatason säilyminen riippuu täysin itsenäisten jakelijoiden ja tuottajien keskinäisistä suhteista. On syytä tuoda esiin teräspalvelukeskuksien toiminnan yhteydessä, että terästehtaiden toimittamien leveiden kelojen hinta määrittelee pitkälti halkaistun kelan hinnan, kuten osapuolet ovat korostaneet.

- (208) Lisäksi yksi itsenäinen jakelija huomautti vastauksessaan komission kyselylomakkeeseen, että vaikeina aikoina integroituneet jakelijat vahvistavat loppukuluttajille hinnat, jotka ovat jokseenkin samat kuin hinnat, joita tuottajat perivät samoista tuotteista itsenäisiltä jakelijoilta. Samaten toinen itsenäinen jakelija vakuutettuaan, että suuret teräksen tuottajat suosivat selkeästi integroituneita jakelijoitaan, väitti, että jotkin integroituneiden teräsjakelukeskusten hinnoittelumenetelmistä eivät perustu tarpeeseen kattaa täydellisesti käsittely- ja logistiikkakustannukset.

- (209) Teräksen tuottajien omistamat jakelijat hyötyvät itsenäisiin jakelijoihin verrattuna paitsi integroitumisesta tuotantoketjun alkupäässä asianmukaisten tuotteiden valmistukseen myös useista muista tekijöistä. Integroituneet jakelijat voivat ympäri Eurooppaa levittäytyneiden eri keskustensa maantieteellisen sijainnin ansiosta tehdä kokonaissopimuksia sellaisten suurten asiakkaiden kanssa, joilla on useita tuotantolaitoksia Euroopassa ja yksi päätöksentekokeskus ostoja varten. Todellisuudessa, vaikka pienten asiakkaiden ja kunkin teräspalvelukeskuksen myyntiorganisaation välillä käydään yksittäisiä neuvotteluja, suuret asiakkaat neuvottelevat yleensä Euroopan laajuisia kokonaistoimitussopimuksia siten, että tuotteet ja palvelut toimitetaan asiakasta lähimpänä sijaitsevasta jakelukeskuksesta. Käytäntö vallitsee etenkin autoteollisuudessa ja kodinkoneteollisuudessa.

- (210) Markkinatutkimus vahvistaa, että ehdotettu toimenpide huolestuttaa useita itsenäisiä kilpailijoita. Vaikka muutama kilpailija uskookin, että ehdotettu sulautuma parantaa sulautuvien osapuolien tehokkuutta ja siten markkinoiden vakautta, muut pelkäävät, että tuottajat lisäävät valtaansa teräksen jakelussa pienten itsenäisten jakelijoiden vahingoksi. Tämä saattaa johtaa siihen, että jakelijoiden toimituslähteiden määrä vähenee ja hinnat kohoavat. Jotkin itsenäiset jakelijat esittivät, että ehdotettu keskittyminen saattaa viedä niiltä toimituslähteet, etenkin kun otetaan huomioon, että yhteisön ulkopuolisten valmistajien toimitusten jatkuvuus on ollut aikaisemmin hyvin epävarmaa.

- (211) Komission aiempien päätösten⁽⁷⁷⁾ mukaisesti onkin pääteltävä, että vaikka teräksen jakelu on alueellinen tai kansallinen palvelu, arvioitaessa sulautuman vaikutuksia jakeluun on otettava huomioon teräksen valmistajien vertikaalisen integroitumisen vaikutukset jakelijoiden

⁽⁷⁷⁾ Asia IV/M.484 — Krupp / Thyssen / Riva / Falck / Tadfin / AST.

väliseen kilpailuun, etenkin terästuotteiden toimittamiseen jakelijoille Euroopan tasolla.

2. Eri jakelumarkkinoiden arviointi

- (212) Ehdotettu toimenpide johtaa erityisen suuriin markkinaosuuksiin seuraavilla markkinoilla:

- a) teräspalvelukeskukset Ranskassa;
- b) teräspalvelukeskukset Espanjassa/Portugalissa;
- c) tukkukauppatoiminta Ranskassa; ja
- d) happileikkauskeskukset Ranskassa.

- (213) Tämän päätöksen vaikutusalaan kuuluvat myös seuraavat markkinat:

- a) teräspalvelukeskukset Benelux-maissa ja Nordrhein-Westfalenissa;
- b) teräspalvelukeskukset Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa; ja
- c) tukkukauppatoiminta Benelux-maissa ja Nordrhein-Westfalenissa.

a) Teräspalvelukeskukset Ranskassa

- (214) Teräspalvelukeskukset myivät Ranskassa vuonna 2000 litteitä hiiliterästuotteita yhteensä 3,9 miljoonaa tonnia (joka on noin 41 prosenttia litteiden hiiliterästuotteiden kokonaistoimituksista), josta Usinor myi noin [...] miljoonaa tonnia ja Arbed/Aceralia myi noin [...] miljoonaa tonnia. Osapuolten yhdistetty markkinaosuus oli [40—45 prosenttia]* vuonna 2000 ([40—45 prosenttia]* vuonna 1999), jota ehdotettu keskittymä kasvatti [5—10 prosenttia]* ([5—10 prosenttia]* vuonna 1999). Suurimpien kilpailijoiden markkinaosuudet vuonna 1999 olivat [5—10 prosenttia]* (Corus), [5—10 prosenttia]* (Riva) ja [5—10 prosenttia]* (TKS).
- (215) Sulautuman jälkeen Newcon markkinaosuus on noin viisi kertaa suurempi kuin sen suurimman kilpailijan Ranskan markkinoilla ja lähes kaksi kertaa suurempi kuin sen kolmen suurimman kilpailijan markkinaosuudet yhteensä. Lisäksi Ranskan itsenäisten teräspalvelukeskusten markkinaosuus on suhteellisen pieni verrattuna tilanteeseen naapurimaissa. Itsenäisten teräspalvelukeskusten osuus Ranskan markkinoista on vain noin [< 30 prosenttia]*, kun taas Saksassa (Nordrhein-Westfalen lukuun ottamatta) niiden osuus on [> 50 prosenttia]*, Italiassa [> 40 prosenttia]* ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa [> 40 prosenttia]*. Itsenäinen sektori on lisäksi erittäin pirstoutunut usean pienen toimittajan kesken.
- (216) On syytä ottaa huomioon myös osapuolten vertikaalinen integroituminen ja etenkin Newcon voimakas asema

tuotantoketjun alkupään markkinoilla litteiden hiiliterästuotteiden tuotannossa ja suoramyyntissä niin ETA:n alueella kuin Ranskassakin. Osapuolten kuumavalssatun hiiliteräksen tuotannon osuus yhteisön tuotannosta oli vuonna 1999 noin [40—45 prosenttia]*, ja niiden kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden osuus yhteisön tuotannosta oli [45—50 prosenttia]*. Lisäksi markkinatutkimuksesta ilmenee, että jotkin Usinorin Ranskan jakeluverkon kanssa kilpailevat itsenäiset jakelijat ovat pitkälti riippuvaisia Arbed/Aceralian toimituksista; toimenpiteen myötä tämä vaihtoehtoinen toimituslähde katoaa. Uusi yritys on siis sulautuman jälkeen sellaisessa asemassa, että se voi määritellä hinnat, valvoa tai rajoittaa jakelua tai haitata tehokasta kilpailua.

- (217) Komissio on edellä mainittujen huomioiden perusteella päättänyt, että ilmoitettu toimenpide tarjoaa osapuolille mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä teräspalvelukeskusten kautta Ranskassa tapahtuvan litteiden hiiliterästuotteiden jakelun markkinoilla.

b) Teräspalvelukeskukset Espanjassa/Portugalissa

- (218) Iberian niemimaalla teräspalvelukeskusten osuus litteiden hiiliterästuotteiden kokonaistoimituksista on noin 44 prosenttia, kun taas tukku- ja happileikkauskeskusten osuus toimituksista on noin 10 prosenttia. Etenkin on syytä tuoda esille, että teräspalvelukeskusten Espanjassa ja Portugalissa vuonna 2000 myymien litteiden hiiliterästuotteiden kokonaismäärä oli 4,2 miljoonaa tonnia, josta Usinor myi noin [...] miljoonaa tonnia ja Arbed/Aceralia myi noin [...] miljoonaa tonnia. Osapuolten yhdistetty markkinaosuus oli [45—50 prosenttia]* vuonna 2000 ([50—55 prosenttia]* vuonna 1999), jota ehdotettu keskittymä kasvatti [10—15 prosenttia]* ([10—15 prosenttia]* myös vuonna 1999). Tärkeimpien kilpailijoiden markkinaosuudet vuonna 1999 olivat [10—15 prosenttia]* (Grupo Ros), [5—10 prosenttia]* (Gutser) ja [5—10 prosenttia]* (A. Gallardo).
- (219) Lisäksi molemmissa maissa aiheutuisi vakavia kilpailuongelmia, jos Espanjan ja Portugalin katsottaisiin muodostavan erilliset maantieteelliset markkinat. Newcon markkinaosuus olisi vuonna 1999 ollut Espanjassa [40—45 prosenttia]* ([30—35 prosenttia]* + [10—15 prosenttia]*) ja Portugalissa [65—70 prosenttia]* ([65—70 prosenttia]* + [< 5 prosenttia]*).
- (220) Tässäkin tapauksessa Newcon ja sen kilpailijoiden välinen ero on sulautuman jälkeen merkittävä. Newco on yli neljä kertaa suurempi kuin sen läheisin kilpailija. Newcon tärkeimmät kilpailijat ovat lisäksi itsenäisiä jakelijoita (eivätäkä muiden teräksen tuottajien integroituneita jakelijoita), jotka ovat pitkälti riippuvaisia ilmoituksen tehneistä osapuolista terästuotteiden toimituksissa. Newcolla on myös erityisen vahva asema litteiden hiiliteräs-

tuotteiden jakelussa niin teräspalvelukeskuksien kuin tukkukeskuksienkin kautta Ranskassa, jossa ovat Iberian niemimaan läheisimmät markkinat, mikä rajoittaa entisestään espanjalaisten ja portugalilaisten asiakkaiden vaihtoehtoisten toimittajien määrää.

- (221) Väitetedoksiantoon antamassaan vastauksessa osapuolet kuitenkin esittävät, että kansallisten markkinoiden perusteella Portugalissa ei ole olennaista päällekkäisyyttä, sillä Arbed/Aceralian markkinaosuus on [< 5 prosenttia]*. Kun otetaan huomioon Usinorin huomattavan korkea markkinaosuus Portugalissa ([65—70 prosenttia]*) sekä Espanjan ja Portugalin rajatylittävän myynnin määrä, Arbed/Aceralia on Espanjassa harjoittamansa toiminnan puolesta tärkein mahdollisen kilpailun lähde Portugalin markkinoilla. Portugalin ja Espanjan markkinoiden välillä on niin suuri kokoero, että vaikka Arbed/Aceralian litteiden hiiliterästuotteiden espanjalaisten teräspalvelukeskuksien kautta tapahtuvan myynnin ([...]* kilotonnia vuonna 1999) osuus Espanjan markkinoista on vain [10—15 prosenttia]*, myynnin määrä on huomattavasti suurempi kuin Portugalin litteiden hiiliterästuotteiden teräspalvelukeskuksien kautta tapahtuvan myynnin kokonaismarkkinat (399 kilotonnia vuonna 1999).
- (222) Komissio on edellä mainittujen huomioiden perusteella päättänyt, että ilmoitettu toimenpide tarjoaa osapuolille mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä teräspalvelukeskuksien kautta Espanjassa ja Portugalissa tapahtuvan litteiden hiiliterästuotteiden jakelun markkinoilla.

c) Tukkukauppatoiminta Ranskassa

- (223) Osapuolten yhdistetty markkinaosuus kaikkien hiiliterästuotteiden jakelussa oli [25—30 prosenttia]* vuonna 2000 ([20—25 prosenttia]* + [5—10 prosenttia]*) ja vuonna 1999 ([15—20 prosenttia]* + [5—10 prosenttia]*). Niiden suurimmat kilpailijat olivat KDI, jonka markkinaosuus vuonna 1999 oli [25—30 prosenttia]*, ja Descours et Cabaud, jonka markkinaosuus oli [15—20 prosenttia]*.
- (224) Newcon markkinaosuus litteiden hiiliterästuotteiden jakelussa olisi kuitenkin paljon suurempi ([35—40 prosenttia]* vuonna 1999). Newco olisi paljon suurempi kuin sen tärkeimmät kilpailijat litteiden tuotteiden jakelun markkinoilla, eli KDI (10—15 prosenttia) ja Descours et Cabaud (5—10 prosenttia). Tukkuamarkkinoiden jäljelle jäävä osuus on äärimmäisen pirstoutunut yli 500 pienen itsenäisen toimittajan kesken. Myös asiakaspohja on hyvin pirstoutunut, ja tärkeimmät asiakkaat ovat pieniä ja keskisuuria yrityksiä.
- (225) On lisäksi syytä huomata, että Newcolla olisi paitsi huomattava osuus tukkukeskuksien kautta Ranskassa tapah-

tuvasta litteiden hiiliterästuotteiden jakelusta myös määräävä asema teräspalvelukeskuksien kautta Ranskassa tapahtuvassa litteiden hiiliterästuotteiden jakelussa (yli 40 prosentin markkinaosuudella). Vertikaalisesti integroituneella Newcolla olisi myös vahva asema tuotantoketjun alkupään markkinoilla litteiden hiiliterästuotteiden tuotannossa Euroopassa (esimerkiksi [45—50 prosenttia]* kylmävalssattujen litteiden hiiliterästuotteiden tuotannosta yhteisössä vuonna 1999).

- (226) Vastauksessaan väitetedoksiantoon osapuolet kiistävät komission arvion sen perusteella, että merkityksellisten markkinoiden pitäisi kattaa kaikkien hiiliterästuotteiden tukkukauppa, jossa osapuolten yhdistetty markkinaosuus on [25—30 prosenttia]* kokonaismarkkinoista, kuten edellä (223 kappale) on mainittu. Tätä kysymystä on kuitenkin käsitelty tuotemarkkinoiden määrittelyä koskevassa osassa.
- (227) Komissio on edellä mainittujen huomioiden perusteella päättänyt, että ilmoitettu toimenpide tarjoaa osapuolille mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä tukkukeskusten kautta Ranskassa tapahtuvan litteiden hiiliterästuotteiden jakelun markkinoilla.

d) Happileikkauskeskukset Ranskassa

- (228) Happileikkauskeskusten Ranskassa vuonna 2000 myymät kokonaismäärät kohosivat 200 000 tonniin, josta Usinor myi noin [...] ja Arbed/Aceralia myi noin [...]*. Osapuolten yhdistetty markkinaosuus oli [35—40 prosenttia]* vuonna 2000 ([30—35 prosenttia]* vuonna 1999), jota ehdotettu keskittymä kasvatti [5—10 prosenttia]* ([5—10 prosenttia]* myös vuonna 1999). Tärkeimpien kilpailijoiden markkinaosuudet vuonna 1999 olivat [5—10 prosenttia]* (Oxymetal), [5—10 prosenttia]* (Devillers) ja [5—10 prosenttia]* (Oxycentre).
- (229) Newcon markkinaosuus tulee olemaan huomattavasti suurempi kuin sen tärkeimpien kilpailijoiden: Newcon osuus on viisi kertaa suurempi kuin sen läheisimmän kilpailijan. Suuri osa markkinoista (34 prosenttia) on erittäin pirstaloitunut yli sadan toimijan kesken. Myös asiakaspohja on melko pirstaloitunut: suurin osa toimijoista on pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden kulutus on vähäistä ja joilla on vain vähän jos lainkaan neuvotteluvoimaa. Tuonti ETAn ulkopuolelta on vähäpätöistä eikä aiheuta mitään kilpailupainetta. Happileikkauksen markkinat ovat lisäksi uuden teknologian, kuten laserleikkauksen ja vesisuihkun, kehittymisen takia laskussa,

minkä vuoksi on epätodennäköistä, että markkinoille tulee uusia merkittäviä toimijoita, mitä tukee se, ettei markkinoille ole viiden kuluneen vuoden aikana tullut merkittäviä uusia toimijoita.

- (230) Väitetedoksiantoon antamassaan vastauksessa osapuolet ovat eri mieltä komission päätelmistä, ja ne perustelevat kantaansa seuraavilla väitteillä: 1) Arbedin myynti on vähäistä ja 2) Usinorin asemaan on sisällytetty 100 prosenttia Eurodecoupen tuotannosta, vaikka Eurodecoupen emoyhtiö on todellisuudessa DHS, jossa Usinorilla ei ole yksinomaista määräysvaltaa.
- (231) Ensimmäisestä väitteestä voidaan todeta, että Arbedin myynnin osuus happileikkauskeskusten markkinoilla Ranskassa on [5—10 prosenttia]*, ja Arbed on tällä hetkellä myyntivolyymien perusteella Usinorin toiseksi suurin kilpailija, se on vain hieman jäljessä suurimmasta kilpailijasta (Oxymetalista, jonka markkinaosuus oli [5—10 prosenttia]* vuonna 1999) ja edellä kaikkia muita markkinatoimijoita (Devillers, Oxycentre, Savoy Decoupe, Bretagne Oxy ja UF Acier). Toisesta väitteestä taas voidaan todeta, että osapuolet ovat itse vahvistaneet, että Usinorilla on yhteinen määräysvalta Eurodecoupeissa, ja siten koko Eurodecoupen myynti on otettava huomioon ehdotetun keskittymän arvioinnissa.
- (232) Komissio on edellä mainittujen huomioiden perusteella päättänyt, että ilmoitettu toimenpide tarjoaa osapuolille mahdollisuuden haitata tehokasta kilpailua tai kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä happileikkauskeskusten kautta Ranskassa tapahtuvan kvarttotevyyjen jakelun markkinoilla.

e) Muut vaikutusalaan kuuluvat markkinat

- (233) Ehdotetun keskittymän arvioinnissa katsotaan myös seuraavien jakelualan markkinoiden kuuluvan päätöksen vaikutusalaan:
1. Teräspalvelukeskukset Benelux-maissa ja Nordrhein-Westfalenissa, joissa osapuolten yhdistetty markkinaosuus litteiden hiiliterästuotteiden jakelun markkinoilla vuonna 2000 oli [20—25 prosenttia]* ([10—15 prosenttia]* + [10—15 prosenttia]*). Niiden tärkeimmät kilpailijat ovat Corus, jonka markkinaosuus on [20—25 prosenttia]*, ja TKS, jonka markkinaosuus on myös [20—25 prosenttia]*.

Jos nämä alueelliset markkinat jaettaisiin pienempiin osiin, Newcon markkinaosuudet vuonna 1999 olisivat olleet [20—25 prosenttia]* Belgian ja Luxemburgin kattavalla alueella, [25—30 prosenttia]* Alankomaissa ja [15—20 prosenttia]* Saksan kokonaismarkkinoilla (Nordrhein-Westfalen mukaan luettuna). Kaikilla kolmilla markkinoilla Newcolla olisi vastaavankokoisia tai jopa suurempia kilpailijoita: Corus Belgiassa ja Luxemburgissa ([25—30 prosenttia]*) ja Alankomaissa ([25—30 prosenttia]*) sekä TKS Saksassa ([15—20 prosenttia]*).

2. Teräspalvelukeskukset Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa, joissa osapuolten yhdistetty markkinaosuus vuonna 2000 oli [15—20 prosenttia]* ([5—10 prosenttia]* + [10—15 prosenttia]*). Jos tarkasteltaisiin kansallisia markkinoita, Newcon markkinaosuus olisi [20—25 prosenttia]* Yhdistyneessä kuningaskunnassa ([5—10 prosenttia]* + [10—15 prosenttia]*) ja < 5 prosenttia (< 5 prosenttia)* + [< 5 prosenttia]*) Irlannissa. Osapuolten markkinaosuus litteiden hiiliterästuotteiden markkinoilla Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa on joka tapauksessa selkeästi pienempi kuin Corusin ([30—35 prosenttia]*).
 3. Tukkukauppatoiminta Benelux-maissa ja Nordrhein-Westfalenissa, joissa osapuolten markkinaosuus hiiliterästuotteiden markkinoilla vuonna 2000 oli [15—20 prosenttia]* ([10—15 prosenttia]* + [5—10 prosenttia]*). Millään muilla vaihtoehtoisilla kapeammilla markkinoilla, olipa kyse sitten tuotemarkkinoista (litteät / pitkät tuotteet) tai maantieteellisistä markkinoista (kansalliset markkinat), osapuolten yhdistetyt markkinaosuudet — kun otetaan huomioon markkinoiden muiden toimijoiden markkinaosuudet — eivät aiheuttaisi vakavia kilpailuongelmia.
- (234) Toimenpide ei näin ollen aiheuta vakavia kilpailuongelmia tässä jaksossa kuvailluilla vaikutusalaan kuuluvilla markkinoilla.

VI OSAPUOLTEN ANTAMAT SITOUKUKSET

1. YHTENNVETO SITOUKUKSISTA

1. Ehdotetut yritysmyyntit

- (235) Korjatakseen komission yksilöimät kilpailuongelmat osapuolet ovat tarjoutuneet myymään joitakin yrityksiä ja liiketoimintoja teräksen tuotannon ja teräksen jakelun alalla.

a) Terästuotantomarkkinat

- (236) Osapuolet myyvät osuutensa seuraavista yrityksistä:

- 1) Finarvedi: Usinor sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi osuutensa ISP Arvedin kuumasinkityn teräksen tuotantolinjasta.
- 2) Galmed: Aceralia ja Usinor sitoutuvat myymään tai antamaan myytäväksi osuutensa Galvanizaciones del Mediterraneo SA:sta (Aceralialla on 51 prosenttia ja Usinorilla 24,5 prosenttia Galmedin pääomasta). Galmed valmistaa kuumasinkittyä terästä.

- 3) Lusosider: Usinor sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi osuutensa Lusosider Projectos Siderurgicos SA:sta (50 prosenttia pääomasta). Lusosider valmistaa kylmävalssattua terästä, kuumasinkittyä terästä ja läkipeltiä.
- 4) Segal: Arbedin Sidmar ja Usinorin Cockerill Sambre sitoutuvat myymään tai antamaan myytäväksi osuutensa (kummallakin on 33,33 prosenttia pääomasta) Société Européenne de Galvanisation SA:sta. Segal valmistaa kuumasinkittyä terästä.

(237) Osapuolet myyvät tai antavat myytäväksi myös seuraavat liiketoiminnot:

- 1) Beautor: Usinor sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi La Feressa, Ranskassa, sijaitsevan Beautorin. Beautorissa toimii kylmävalssaamo ja sähkösinkityn teräksen tuotantolinja.
- 2) Dudelange: Arbed sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi Dudelangessa, Luxemburgissa, sijaitsevan kuumasinkittyä terästä valmistavan tehtaan.
- 3) Straßburg: Usinor sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi Strasbourgissa, Ranskassa, sijaitsevan tuotantolaitoksensa (kuumasinkitty teräs ja orgaanisesti pinnoitettu teräs).

(238) Jälkimmäisten liiketoimintojen myyntiin sisältyy kaikki aineellinen ja aineeton omaisuus sekä tehtailla työskentelevän henkilökunnan siirto.

(239) Jos 236 ja 237 kohdassa mainittuja tuotantolinjoja ei ole integroitu kylmävalssauslinjoihin, osapuolet tarjoavat ostajan pyynnöstä vastaavan määrän kylmävalssatun lähtöaineen kapasiteettia tai vaihtoehtoisesti maksullista valssausta yleisten markkinaolojen mukaisesti. Ostajan pyynnöstä voidaan tarjota myös siirtymävaiheen ajaksi palveluja/toimitussopimuksia. Galmedin, Beautorin ja Strasbourgin yksiköt tarjotaan pakettina Galmedia koskevan etuosto-oikeuden rajoissa.

b) Jakelumarkkinat

(240) Osapuolet ovat antaneet seuraavat teräksen jakelua koskevat sitoumukset:

- 1) Cofrafer: Arbed sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi täysin omistamansa tytäryhtiön Cofrafer SA:n, myös sen tytäryhtiöt Flaberga Découpen, joka sijaitsee Barberey St. Sulpicessa, Ranskassa, Orn'oxycoupagen, joka sijaitsee Chaillouessa, Ranskassa, ja

Surfaçage de Normandie, joka myös sijaitsee Chaillouessa.

2. Bamesa: Usinor sitoutuu myymään tai antamaan myytäväksi kaikki osakkeensa Bamesa Aceros SL:ssä, tai vaihtoehtoisesti siirtämään jäljellä olevan vähemmistöosuuden, jos sellainen on, riippumattomalle toimitsijamiehelle siihen saakka, kunnes osakkeet voidaan myydä (Usinor omistaa tällä hetkellä suoraan ja välillisesti 49 prosenttia sen yhteisessä määräysvallassa olevan Bamesan pääomasta).

2. Asiaan liittyvät sitoumukset ja menettely

- (241) Osapuolet ovat sitoutuneet täyttämään useita asiaan liittyviä sitoumuksia, joilla pyritään varmistamaan myyntien liiketoimintojen taloudellisen kannattavuuden ja kilpailukyvyyn säilyminen. Näihin kuuluu sitoumusten täytäntöönpanon seurannasta vastaavan toimitsijamiehen nimeäminen. Sitoumuksissa esitetään myös yksityiskohtaisesti myyntimenettely. Sitoumusten täydellinen teksti esitetään tämän päätöksen liitteessä.

2. SITOUMUSTEN ARVIOINTI

1. Sinkityt tuotteet

- (242) Markkinaosuuksien kannalta tarjotut yritysmyyntit saataisivat Newcon huomattavasti lähemmäksi Usinorin tasoa ennen sulautumaa. Vuonna 1999 Usinorin sinkityn teräksen markkinaosuus oli kokonaismyyntin perusteella [30—35 prosenttia]*, kun taas Arbed/Aceralialla se oli [10—15 prosenttia]*. Yritysmyyntien jälkeen Usinorin, Arbedin ja Aeralian yhdistetty markkinaosuus putoaisi myyntiä edeltäneestä [40—45 prosentista]* [35—40 prosenttiin]*. Osapuolet myisivät yli [5—10 prosenttia]* markkinaosuudestaan, mikä korjaisi niiden aseman markkinoilla. Vuotta 2000 koskevat luvut ovat melko samankaltaiset, kuten taulukosta 25 voidaan todeta.

TAULUKKO 25

Newcon myyntivolyymi ja ehdotetut yritysmyyntit

(kilotonnia)

Sinkitty teräs	1999	2000
Newcon myynti	[...]*	[...]*
	[40—45 %]*	[40—45 %]*
Ehdotetut yritysmyyntit	[...]*	[...]*
Myynti yritysmyyntien jälkeen	[...]*	[...]*
Kokonaismyynti	[...]*	[...]*
Newco yritysmyyntien jälkeen	[35—40 %]*	[35—40 %]*

- (243) Myös kapasiteetin osalta ehdotetut yritysmyyntit vähentäisivät huomattavasti Newcon markkinaosuuksia [40—45 prosentista]* [35—40 prosenttiin]* vuosina 2002—2003, kuten taulukosta 26 voidaan todeta.

TAULUKKO 26

Newcon kapasiteetit ja ehdotetut yritysmyyntit

(kilotonnina)

Sinkitty teräs	2002	2003
Newcon kapasiteetti	[...]*	[...]*
	[40—45 %]*	[40—45 %]*
Ehdotetut yritysmyyntit	[...]*	[...]*
Kapasiteetti yritysmyyntien jälkeen	[...]*	[...]*
Markkinakapasiteetti	[...]*	[...]*
Newco yritysmyyntien jälkeen	[35—40 %]*	[35—40 %]*

- (244) Näillä markkinaosuuksilla olisi epätodennäköisempää, että Newco yksipuolisesti korottaisi hintoja ja rajoittaisi tuotantoa, etenkin kun sen suorien kilpailijoiden kilpailuasema saattaa vahvistua yritysmyyntien jälkeen.

- (245) Ehdotetut yritysmyyntit parantavat markkinarakennetta kahdella tavalla. Jos suuret kilpailijat kuten TKS tai Corus ostaisivat osan tuotantolaitoksista, kapenisi niiden ja Newcon välinen kokoero. Jos pienemmät kilpailijat (kuten Salzgitter tai Voest-Alpine) ostaisivat osan tuotantolaitoksista, syntyisi markkinoille uusi kilpailija, jonka markkinaosuus olisi noin [5—10 prosenttia]*. Uusi kilpailija olisi samaa kokoluokkaa kuin Arbed/Aceralia.

- (246) Ehdotetut yritysmyyntit ratkaisisivat myös väitetiedoksiannossa esitetyt autoteollisuuteen liittyvät ongelmat. Yritysmyynteistä yli 65 prosenttia liittyy tähän teollisuudenalaan. Tutkimuksessa ilmeni, että hyväksymismenettely tapahtuu tuotantolaitosten tasolla. Mahdolliset ostajat voisivat näin ollen saada joitakin autoalan asiakkaita ostamalla näille asiakkaille materiaalia toimittavia tuotantolaitoksia. Kuten osapuolet vastauksessaan selittivät, teräksen toimittaminen autoteollisuudelle tapahtuu tarjouskilpailun kautta. Ehdotettujen yritysmyyntien myötä autoalan asiakkaat saavat Newcon ohelle vaihtoehtoisia toimituslähteitä, kun tarjouskilpailuun osallistuu uusia tai vahvempia kilpailijoita.

- (247) Lisäksi sinkittyjen terästuotteiden markkinoilta katoaisi yritysmyyntien jälkeen yhteisön suurimpien teräksen val-

mistajien yhteisomistus. Tämä vähentäisi kilpailijoiden kykyä ja halua sovittaa yhteen käytöstään.

- (248) Lopuksi, kun yritysmyyntit tapahtuvat sulautuvien yritysten "kotialueella" (alueella, joka kattaa Ranskan, Espanjan ja Portugalin sekä Benelux-maat), ne vähentävät myös yllykkeitä kehittää näille tuotteille osan manteleesta kattavat maantieteelliset markkinat.

- (249) Edellä mainitut huomiot on vahvistettu komission ehdotetuista korjaustoimenpiteistä tekemässä markkinatestissä.

2. Teräksen jakelu

- (250) Ehdotetut yritysmyyntit poistaisivat komission yksilöimät kilpailuongelmat, jotka liittyvät useisiin jakelumarkkinoihin Ranskassa ja Espanjassa/Portugalissa.

- (251) Cofraferin myynnillä Newcon osuus Ranskan teräspalvelukeskuksien markkinoista vuonna 2000 vähenisi noin [40—45 prosentista]* noin [35—40 prosenttiin]*. Litteiden hiiliterästuotteiden tukkumarkkinoilla ja happileikkausmarkkinoilla Newcon markkinaosuudet olisivat yritysmyyntien jälkeen noin [30—35 prosenttia]*. Vielä tärkeämpää on, että yritysmyyntit poistavat päällekkäisyydet teräspalvelukeskuksien, tukkukaupan ja happileikkauksen markkinoilta Ranskassa, sillä niihin sisältyvät kaikki Arbed/Aceralian teräksen jakelutoiminnot näillä markkinoilla.

- (252) Lisäksi Bamesan myynti pienentää huomattavasti Newcon markkinaosuutta teräspalvelukeskuksien markkinoilla Espanjassa/Portugalissa. Vuoden 2000 markkinaosuuksien perusteella Newcon osuus Bamesasta edustaa noin [15—20 prosenttia]* markkinoista. Yritysmyyntien jälkeen markkinaosuus laskisi [45—50 prosentista]* [25—30 prosenttiin]*. Lukua voidaan verrata Grupo Rosin [10—15 prosenttia]* markkinaosuuteen, Gutserin [5—10 prosenttiin]* ja A. Gallardon [5—10 prosenttiin]*. Jos tarkastellaan kansallisia markkinoita, Newcon markkinaosuus Espanjassa vähenisi [40—45 prosentista]* [25—30 prosenttiin]* ja Portugalissa [65—70 prosentista]* [30—35 prosenttiin]*. Jokin kilpailija voi näin ollen yritysmyyntien avulla kasvattaa huomattavasti markkinaosuuttaan ja tasapainottaa Usinorin, Arbedin ja Aceralian sulautuman luomaa epätasapainoa.

- (253) Edellä mainitut huomiot on vahvistettu komission ehdotetuista korjaustoimenpiteistä tekemässä markkinatestissä.

3. Pöytäselämä

- (254) Komissio katsoo, että sitoumukset korjaavat tyydyttävästi kilpailuongelmat, jotka komissio on yksilöinyt niin sinkityn teräksen kuin teräksen jakelunkin markkinoilla.

VII PÄÄTELMÄ

(255) Komissio on kaikkien edellä mainittujen huomioiden perusteella päättänyt, että jos tämän päätöksen liitteessä esitetyt sitoumukset täytetään täydellisesti, ehdotettu keskittymä ei aiheuta kilpailuongelmia eikä se etenkin tarjoa Newcolle mahdollisuutta:

— määrittellä hintoja, valvoa tai rajoittaa tuotantoa tai jakelua tai haitata tehokasta kilpailua olennaisella osalla merkityksellisten tuotteiden markkinoita, tai

— kiertää EHTY:n perustamissopimuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä, erityisesti luomalla keinotekoisella tavalla etuoikeutettu asema, joka merkitsee merkittävää etua toimitusten hankinnassa tai markkinoillepääsyssä.

(256) Koska EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 2 kohdan vaatimukset tulevat näin täytetyiksi, ehdotettu sulautuma tulisi hyväksyä sillä ehdolla, että osapuolet täyttävät täydellisesti seuraavat sitoumukset (ottaen huomioon kaikki liitteessä esitetyn tarkistuslausekkeen mukaiset mahdolliset muutokset ja):

[...]* (Katso liitteessä esitetty julkinen versio sitoumuksista).

(257) Nämä sitoumusten näkökohdat ovat ehtoja, sillä vain niiden täytyessä (ottaen huomioon kaikki tarkistuslausekkeen mukaiset muutokset) voidaan merkityksellisillä markkinoilla saada aikaan rakenteellinen muutos. Muut sitoumusten näkökohdat, jotka koskevat tavoitellun

rakennemuutoksen aikaansaamiseen tarvittavia täytännönpanovaiheita, ovat EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 5 kohdan viidennen alakohdan mukaisia velvoitteita,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Toimenpide, jolla yritykset Arbed SA, Aceralia Corporación Siderúrgica SA ja Usinor SA sulautuvat Newco Steel -yritykseksi, hyväksytään EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 2 kohdan nojalla sillä edellytyksellä, että liitteessä esitetyt sitoumukset ja etenkin seuraavat ehdot täytetään kokonaisuudessaan:

[...]* (Katso liitteessä esitetty julkinen versio sitoumuksista).

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu ilmoituksen tehneille osapuolille.

Tehty Brysselissä 21 päivänä marraskuuta 2001.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

LIITE

Edellä 1 artiklassa tarkoitettujen sitoumusten täydellinen englanninkielinen teksti on saatavilla komission web-sivulla:

http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 15 päivänä tammikuuta 2002,
valtiontuesta, jonka Ranskan tasavalta on toteuttanut Crédit Mutuelin hyväksi

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 3956)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/216/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on edellä mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

(3) Komission päätös aloittaa menettely julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio pyysi asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa kyseessä olevasta tuesta.

(4) Crédit Mutuel esitti komissiolle 18 päivänä kesäkuuta 1998 lähettämässään kirjeessä väitteitä, joilla se torjui menettelyn aloittamisen kohteena olevien toimenpiteiden luonnehtimisen valtiontueksi sekä Livret bleuta koskevan sisäisen laskentatoimen. Myös useat muut asianomaiset ovat toimittaneet komissiolle huomautuksensa (ks. III jakso).

(5) Kantelijat lähettivät komissiolle neljä täydentävää kirjetä, jotka on päivätty 29 päivänä lokakuuta 1999, 16 päivänä toukokuuta 2000, 16 päivänä lokakuuta 2000 ja 19 päivänä tammikuuta 2001.

I MENETTELY

(1) Komissio ilmoitti 6 päivänä helmikuuta 1998 päivätyllä kirjeellä Ranskan viranomaisille päätöksestään aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, joka koskee valtion Crédit Mutuelille Livret bleu -säästötilijärjestelmän nojalla myöntämiä etuja. Ranskan viranomaiset ovat vuodesta 1975 lähtien myöntäneet Crédit Mutuelille yksinoikeuden tähän säästötiliin. Menettely päätettiin aloittaa, kun Ranskan pankkiyhdistys (Association française des banques, AFB), talletuspankkien ammattiyhdistys (Chambre syndicale des banques populaires (CSBP)) ja Crédit Agricole tekivät 25 päivänä tammikuuta 1991 kantelun Ranskan valtion Crédit Mutuelille myöntämisestä tuista. Komissio pyysi 27 päivänä toukokuuta 1991 päivätyllä kirjeellä ensimmäisiä tietoja Livret bleusta.

(2) Ranskan viranomaiset vastasivat komissiolle 8 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyllä kirjeellä menettelyn aloittamista koskevassa kirjeessä esitettyihin kysymyksiin.

(6) Tarkasteltuaan Crédit Mutuelin esittämää kirjallista aineistoa, etenkin Livret bleuhun liittyvää sisäistä laskentatoimea, jonka mukaan Livret bleu -säästötilijärjestelmä ei johtanut Crédit Mutuelin vastuulla olevien kustannusten liian suuriin korvauksiin, vaan siitä aiheutui päinvastoin nettokustannuksia Crédit Mutuelille, komissio päätti tarkastuttaa Livret bleun sisäisen laskentatoimen. Se palkkasi tehtävään tarjouskilpailun pohjalta brittiläisen konsultin, Littlejohn Frazerin (jäljempänä 'konsultti'), joka on erikoistunut kirjanpitoon ja tilintarkastuksiin ja joka toimii kahden ranskalaisen tilintarkastustoimiston Auditecin ja Scacchin kanssa. Tilintarkastus aloitettiin marraskuussa 1998, ja se jatkui 13 päivään joulukuuta 1999 asti. Crédit Mutuel lähetti komissiolle 21 päivänä heinäkuuta 1999 päivätyn kirjeen, jossa se kiistää konsultin alustavat päätelmät. Konsultin lopullinen kertomus annettiin Ranskan viranomaisten ja Crédit Mutuelin tarkasteltavaksi 10 päivänä tammikuuta 2000. Tilintarkas-

⁽¹⁾ EYVL C 146, 12.5.1998, s. 6.

⁽²⁾ Ks. alaviite 1.

tuskertomuksesta järjestettiin 7 päivänä helmikuuta komission yksiköiden ja niitä avustavan konsultin sekä Ranskan viranomaisten ja Crédit Mutuelin kesken tekninen neuvottelukokous.

- (7) Komissio on lisäksi vastaanottanut 7 päivänä joulukuuta 1998 Banque Nationale de Paris'ltä, Crédit Commercial de France'ltä ja Société Générale'ltä yhteisen kirjeen, jossa on jäljennös näiden kolmen pankin Ranskan ylimpään hallintotuomioistuimeen jättämästä kannekirjelmästä, jossa ne riitauttavat sen, että julkinen vakuutus konserni GAN myi Crédit Industriel et Commercialin (CIC) Crédit Mutuelille. Kirjeessä kolme pankkia pyytää käsiteltävänä olevan menettelyn laajentamista kohteisiin, joihin Crédit Mutuel käytti tuet, joita se sai Livret bleun nojalla ja joiden avulla se muun muassa pystyi huhtikuussa 1998 ostamaan CIC:n. Komissio toteaa, etteivät kirjeessä esitetyt tosiasiat sisällä mitään uutta tietoa, jonka perusteella voitaisiin joko päätellä, saako Crédit Mutuel Livret bleu -järjestelmän nojalla tukia, tai tarvittaessa arvioida näiden tukien yhdenmukaisuutta perustamissopimuksen kanssa. Komissio ei näin ollen suostunut pyyntöön laajentaa käsiteltävänä olevaa menettelyä.
- (8) Komission yksiköt pyysivät 14 päivänä syyskuuta 1999 päivätyllä kirjeellä Ranskan viranomaisia tarkentamaan julkisen palvelun velvoitteet, joista Crédit Mutuel vastaa. Kolmella kirjeellä, jotka on päivätty 21 päivänä helmikuuta 2000, 3 päivänä marraskuuta 2000 ja 5 päivänä helmikuuta 2001, komission yksiköt toimittivat huomautuksia varten Ranskan viranomaisille erilaisia asiakirjoja, joita kantelijat olivat liittäneet asiakirjakokonaisuuteen ja jotka koskivat Livret bleun 'kannustinvaikutusta', (muun muassa kaksi Cabinet Glais'n tekemää tilastotutkimusta), ja esittivät niille kysymyksiä siitä, miten Livret bleun verotusjärjestelmää on muutettu sen jälkeen, kun ylin hallintotuomioistuin teki 5 päivänä tammikuuta 2000 päätöksen Livret bleun verotusjärjestelmän lainvastaisuudesta. Ranskan viranomaiset vastasivat 1 päivänä helmikuuta 2001 päivätyllä kirjeellä.
- (9) Huhtikuussa 2000, eli menettelyn aloittamisen jälkeen, Euroopan pankkiyhdistys kanteli tuista, joita Ranskan valtio myöntää Crédit Mutuelille verovapaan Livret bleu -säästötilin yksinoikeuden muodossa. Kantelua täydennettiin 22 päivänä tammikuuta 2001 päivätyllä täydentävällä kirjeellä, jossa esitetään muun muassa suurin osa Ranskan pankkiyhdistyksen jo toimittamista todisteista ja tarkennetaan Livret bleun korkoihin liittyvää verotuskohtelua ylimmän hallintotuomioistuimen 5 päivänä tammikuuta 2000 tekemän päätöksen perusteella.
- (10) Toukokuussa 2000 Confédération nationale du Crédit Mutuel antoi tilintarkastustoimisto Arthur Andersenille toimeksiannon, johon kuului Crédit Mutuelin sisäisen laskentatoimen menetelmien tarkistaminen ja Livret bleun tuloslaskelman tekeminen. Tehtävä päättyi syyskuussa 2000 yksityiskohtaiseen kertomukseen Livret bleun tuloslaskelmasta, jossa arvioitiin Livret bleun tulokseksi 498 miljoonan Ranskan frangin tappio ennen veroja. Tappion lopullinen arviointi perustuu kiistanalaisten oikaisujen huomioimiseen. Kertomuksen tuloksista keskusteltiin 2 päivänä helmikuuta 2001 pidetyssä kokouksessa. Komission yksiköiden esittämien huomautusten johdosta Crédit Mutuel pyysi Arthur Andersenin toimittamaan 8 päivänä helmikuuta 2001 päivätyn kirjeen, jossa perustellaan käytettyä menetelmää eli niin sanottua "vahinkovakuutustoiminnan virheellisen painottamisen oikaisumenetelmää", jota komission yksiköt olivat erityisesti kritisoineet.
- (11) Komissio laajensi huhtikuussa 2001 konsultin kanssa tehtyä sopimusta, jotta hän määritteli kahden kirjanpilotutkimuksen erot sekä tietojen tai menetelmien muutokset, jotka voitaisiin tarvittaessa oikeutetusti ottaa käyttöön ja sisällyttää aiempaan arviointiin. Lopullinen kertomus toimitettiin 23 päivänä heinäkuuta 2001. Siinä arvioidaan Livret bleun sisäisen laskentatoimen tulokseksi 1 074 miljoonan Ranskan frangin kumuloitu voitto. Kertomus toimitettiin samana päivänä Ranskan viranomaisille. Ranskan viranomaisten, Crédit Mutuelin ja Arthur Andersenin kesken järjestettiin 26 päivänä heinäkuuta 2001 neuvottelukokous. Crédit Mutuel ja Arthur Andersen ilmoittivat olevansa eri mieltä komission käyttämän konsultin lopullisista tuloksista. Arthur Andersen pitäytyi aiemmissa päätelmissään 13 päivänä syyskuuta 2001 päivätyssä asiakirjassa, joka toimitettiin Ranskan viranomaisten 15 päivänä syyskuuta 2001 lähettämän kirjeen liitteenä. Ranskan viranomaiset toimittivat komissiolle 26 päivänä lokakuuta 2001 uuden kirjeen yhteisön kilpailuoikeuden kannalta tehdystä Livret bleun oikeudellisesta analyysistä samoin kuin 7 päivänä tammikuuta 2002 päivätyn kirjeen julkisen palvelun velvoitteen kustannuksista, jossa toistetaan mitään uutta lisäämättä Crédit Mutuelin esittämät luvut.
- (12) Kantelijoiden esitettyä erilaisia tietoja sellaisten houkutinvaikutusten olemassaolosta, jotka houkuttelevat asiakkaita Crédit Mutuelille, komissio laajensi konsulttinsa toimeksiantoa syyskuussa 2000 ja huhtikuussa 2001 Livret bleun kannustinvaikutuksen arviointiin. Konsultti

kertoi kohdanneensa suuria vaikeuksia yrittäessään saada Crédit Mutuelilta teknisesti näin vaativan työn suorittamiseen tarvittavat tiedot. Hän ei näin ollen pystynyt käyttämään alun perin suunniteltua menetelmää. Komissio ei saanut menettelyn aikana sitovia tuloksia.

oon tavallinen kannattavuusmarginaali, kyseessä on liian suuri korvaus eli valtiontuki.

2. Crédit Mutuel

- (13) Kantelijoista kolme, AFB, Crédit Agricole ja CSBP, pyysi 25 päivänä syyskuuta 2001 päivätyssä kirjeessä komissiota ryhtymään toimiin. Aiemmassa kirjeessä, joka oli päivätty 10 päivänä huhtikuuta 2001, oli kumottu Ranskan lehdistössä esitetyt väitteet, joiden mukaan kantelijat halusivat perua kantelunsa.

II LIVRET BLEU -SÄÄSTÖTILIJÄRJESTELMÄN KUVAUS

1. Johdanto

- (14) Crédit Mutuelille on annettu tehtäväksi Livret bleun hoito, johon liittyy tarkkaan rajattuja etuoikeuksia ja velvollisuuksia. Etuoikeuksiin kuuluu yksinoikeus tarjota suu-
relle yleisölle veroton säästötili, Livret bleu (ks. II jakson 3 kohta), sekä oikeus Caisse des Dépôts et Consignation-
sin (CDC) maksamaan provisioon. Velvollisuudet liittyvät Livret bleun kautta kerättyjen varojen käyttöön. Velvollisuudet ovat kehittyneet ajan myötä: alussa Crédit Mutuelin oli kohdennettava 50 prosenttia varoista (osuus korotettiin myöhemmin 65 prosenttiin) niin sanottuihin yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin (etenkin paikallisyhteisöjen ja muiden julkisten organisaatioiden rahoittaminen), loppusumman pankki sai käyttää vapaasti. Vuodesta 1991 lähtien yhä suurempi osa talletuskannasta on käytetty sosiaalisen asuntotuotannon rahoitukseen siten, että varat on keskitetty CDC:hen. Nykyään koko talletuskanta on keskitetty CDC:hen. CDC maksaa Crédit Mutuelille ainoastaan keskitetystä talletuskannasta korvauksen, joka vastaa julkisen vallan vahvistamaa bruttokorkoa ja joka maksetaan edelleen säästäjille, sekä 1,3 prosentin suuruisen välityspalkkion.

Komissio tarkastelee, missä määrin Livret bleun tarjoaminen on voinut tuoda Crédit Mutuelille taloudellisia etuja, jotka ovat peräisin CDC:n myöntämästä provisios-
ta. Jos provisio ylittää järjestelmän nettokustannukset eli muista käyttötarkoituksista (vapaat käyttötarkoitukset ja yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset) saadun tuoton ja talletusten vastaanotosta ja hoidosta tosiasiaa aiheutuvien kustannusten välisen eron, kun otetaan huomi-

- (15) Crédit Mutuel on hajautettu pankkikonserni, joka koostuu Crédit Mutuelin osuuspankkimuotoisten konttoreiden kansallisesta verkostosta. Jokaisen 1 850 paikalliskonttorin on kuuluttava aluepankkiin, ja jokaisen aluepankin on kuuluttava valtakunnalliseen Confédération nationale du Crédit Mutueliin, joka on 24 päivänä tammi-
kuuta 1984 säädetyn pankkilain mukainen verkoston keskuselin. Crédit Mutuelin konttorit kuuluvat niiden 5,7 miljoonalle jäsenelle. Aluepankkien konttorit ovat osakkaina Crédit Mutuelin pääkonttorissa (Caisse Centrale du Crédit Mutuel), kansallisessa rahoituslaitoksessa, joka varmistaa aluepankkien maksuvalmiuden. Konserni täyttää konsernitilinpäätöksen laativan yhden ainoan yrityksen ominaispiirteet. Valtiota edustaa hallintoelimissä hallituksen asiamies, joka kuuluu Confédération Nationale du Crédit Mutuelin hallintoneuvostoon ja osallistuu sen yhtiökokouksiin.

- (16) Crédit Mutuel on Ranskan viidenneksi suurin pankki talletusten perusteella ja kolmanneksi suurin noin 3 300 konttorin (vuoden 1999 lopussa) määrän puolesta. Sulaututtuaan CIC:hen Crédit Mutuel -konsernilla oli vuoden 1999 lopussa 27 500 työntekijää, 941 miljardin Ranskan frangin konsernitase ja 4,1 miljardin nettotulos varainhoitovuonna 1999. Konsernin korkeat rahoitus-
katteet selittyvät muun muassa suhteellisen matalalla (66,7 prosenttia vuonna 1996) käyttökertoimella (yleiskustannusten ja pankkitoiminnan nettotuoton välinen suhde), jonka johdosta Crédit Mutuel on yksi matalakuluisimmista Ranskan pankeista. Kulut ovat kuitenkin huomattavasti korkeammat kuin Euroopan tuottavim-
milla pankeilla. Konsernin osuus omasta pääomasta on lähes kolminkertaistunut 1990-luvulla ja ylsi 61 miljardiin Ranskan frangiin vuonna 1999. Konsernin vakavaraisuuskerroin (Cooken vakavaraisuusaste) oli 15,8 prosenttia vuonna 1997 eli huomattavasti korkeampi kuin lain mukainen 8 prosentin vähimmäistaso ⁽³⁾ ja korkeampi kuin sen suurimpien kilpailijoiden.

- (17) CIC-pankkikonserni yksityistettiin huhtikuussa 1998, ja valtio valitsi usean toiminnan jatkamiseen tarjoutuneen pankkikonsernin joukosta Crédit Mutuelin. Yritystoston jälkeen Crédit Mutuelin ja CIC:n muodostamasta konsernista tuli yksi Ranskan suurimmista pankkikonserneista, jolla oli 4 880 konttorillaan toiseksi laajin konttoriverkosto Ranskan alueella ja lähes 1 300 miljardin Ranskan frangin kokonaistulos.

⁽³⁾ Vähimmäistaso on vahvistettu luottolaitosten vakavaraisuussuhteesta 18 päivänä joulukuuta 1989 annetussa direktiivissä 89/647/ETY, EYVL L 386, 30.12.1989, s. 14.

- (18) Crédit Mutuel on verkostomallinen pankki, joka rakenteeltaan painottuu talletusten vastaanottoon: vastaanotetut talletukset (408 miljardia Ranskan frangia vuonna 1998) ylittävät sen myöntämät luotot (345 miljardia Ranskan frangia vuonna 1998). Varojen ylijäämä oman pankkitoiminnan käyttötarkoitusten jälkeen tekee tästä rahoituslaitoksesta rakenteellisesti luotonantajan markkinoilla. Tämä selittyy sen keskinäisellä yhtiömuodolla ja suurella määrällä yksityisasiakkaita, joiden nettosäästöjen tulos on positiivinen. Crédit Mutuel on merkittävässä asemassa ammattityöntekijöiden, käsityöntekijöiden ja kauppiaiden, maanviljelijöiden, paikallisyhteisöjen ja yhdistysten rahoittamisessa. Luottolaitostoiminnan lisäksi Crédit Mutuel toimii aktiivisesti myös vakuutus-toiminnan alalla, jolla sen nettotulos oli 23 miljardia Ranskan frangia vuonna 1998 (henki- ja vahinkovakuutukset) ja joka parantaa huomattavasti sen kokonaistulosta. Se on myös tunnustettu asiantuntija ja tarjoaa muille asiantuntemustaan maksuvälineiden tietoteknisen käsittelyn ja "muovirahan" alalla (maksukorttien myöntäminen ja maksukorttimaksujen käsittely kaupoissa).

3. Livret bleu

- (19) Livret bleu on suurelle yleisölle tarkoitettu säännelty säästötili, jonka yksinoikeuden valtio myönsi Crédit Mutuelille 27 päivänä joulukuuta 1975 säädetyin lain nro 75-1242 nojalla. Valtio vahvistaa koron, jonka Crédit Mutuel maksaa Livret bleu -säästötilille tehdyille talletuksille. Säästäjille maksettava veroton markkinakorko on samansuuruinen kuin sen tärkeimmällä kilpailijalla Livret A -säästötilillä (jota tarjoavat Caisse d'épargne -säästöpankit ja Ranskan posti), ja molempien säästötilien talletuksille on vahvistettu sama yläraja⁽⁴⁾. Livret bleu on ollut hyvin tärkeä Crédit Mutuelille, sillä se on ollut lähes 20 vuotta yksityisasiakkaille tarjottu päätuote kilpailijoihin verrattuna. Sen suhteellinen merkitys määrällisesti katsottuna on kuitenkin vähentynyt viime vuosina. Livret bleun osuus Crédit Mutuelin talletuksista oli 70 prosenttia vuonna 1975 ja vielä lähes 60 prosenttia vuonna 1985, mutta on ollut enää alle 25 prosenttia vuoden 1997 jälkeen.
- (20) Vuoden 1999 loppuun asti Livret bleun säästötilijärjestelmän verotuskohtelu poikkesi säästöjen verotukseen sovellettavista yleisistä säännöistä. Crédit Mutuel maksoi virallisesti valtiolle kolmanneksen veroista, jotka tavallisesti peritään ennakkoverona säästötuloista ja sosiaa-

limaksuista säästäjien verotusasemasta riippumatta⁽⁵⁾. Veroa ei kuitenkaan siirretty säästäjien maksettavaksi. Ylin hallintotuomioistuin, jonka käsiteltäväksi AFB oli tämän asian tuonut, ilmoitti 5 päivänä tammikuuta 2000, että Livret bleun osittainen verovapaus on ennakkoveroa koskevien kansallisten verotussääntöjen mukaan lainvastainen. Ranskan viranomaiset päättivät 13 päivänä tammikuuta 2000 korottaa veroa edeltävää korkoa, jotta tallettajien nettokorko pysyisi ennallaan. Joka tapauksessa on ilmeistä, että sen jälkeen, kun 27 päivänä syyskuuta 1991 tehty päätös tuli voimaan, Crédit Mutuelilla on ollut käytössään "neutraalointimekanismi" edellä kuvaillun järjestelmän mukaisesti maksetuille ennakkoveroille. Toisin sanoen valtio tai Caisse des Dépôts et Consignations (CDC) maksoi Crédit Mutuelille kyseisiä ennakkoveroja vastaavan summan siten, että Livret bleu on ollut tuosta vuodesta lähtien täysin veroton niin kuluttajille kuin Crédit Mutuelille ainakin CDC:hen keskitetyn talletuskannan osalta.

- (21) Livret bleun kautta kootut varat, joiden määrä oli 1990-luvulla 80—100 miljardia Ranskan frangia, on voitu alkuajoista lähtien kohdentaa useaan eri käyttötarkoitukseen.
- (22) Yhä suurempi osa varoista on vuodesta 1991 lähtien ollut kohdennettava sosiaalisen asuntotuotannon rahoitukseen siten, että varat on joko "keskitetty" eli maksettu CDC:n talletustilille tai Crédit Mutuel on itse kohdentanut ne samoihin käyttötarkoituksiin kuin CDC. CDC korvaa Crédit Mutuelille 1,3 prosentin provision keskiteytystä talletuskannasta (säästäjille maksettavan nettokoron lisäksi). Provision suuruus on pysynyt samana keskittämistoimintojen alusta eli vuodesta 1991 lähtien. CDC käyttää sosiaalisen asuntotuotannon rahoittamiseen kohdennetut varat edullisia vuokra-asuntoja tarjoaville yhteisöille myönnettäviin lainoihin, samalla tavalla kuin Caisse d'épargne -säästöpankkien ja postin Livret A:sta saatavat varat. Livret bleusta saatavat varat on 27 päivänä syyskuuta 1991 tehdyn päätöksen jälkeen kohden-

⁽⁴⁾ Korko on päätöksen tekemisen aikaan 3 prosenttia tuloveron tai ennakonpidätyksen jälkeen. Yksityisille talletuksen yläraja on 100 000 Ranskan frangia.

⁽⁵⁾ Kun otetaan huomioon, että ennakkoveron suuruus on kiinteä ja että säästäjät saavat halutessaan olla maksamatta ennakkoveroa ja sisällyttää arvopaperisijoitustensa tuotot niihin tuloihin, joita verotetaan henkilökohtaisen tuloveron mukaan, he voivat olla neljässä erilaisessa tilanteessa: he eivät joudu maksamaan veroa näistä korkotuloista (jos heihin ei sovelleta tuloveroa), he maksavat näistä tuloista tuloveroa, joka on pienempi tai yhtä suuri kuin pakollinen ennakkovero tai he maksavat ennakkoveroa. Jos he ovat tehneet laskuvirheen, he voivat joutua maksamaan näistä tuloista myös tuloveroa, joka on korkeampi kuin pakollinen ennakkovero.

nettu kokonaisuudessaan sosiaalisen asuntotuotannon rahoittamiseen, ja 31 päivänä joulukuuta 1990 jäljellä ollut talletuskanta on pitänyt keskittää vähitellen CDC:hen 10 prosentin vuosiosuuksilla aina vuoteen 2000 saakka.

- (23) Toinen osa varoista käytettiin 1 päivänä maaliskuuta 1976 tehdyssä päätöksessä määriteltyihin niin sanottuihin yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin. Puolet on käytettävä paikallisyhteisöjen rahoittamiseen, toinen puoli valtion ja valtion virastojen liikkeeseen laskemien arvopaperien merkintään ja satunnaisesti asuntosäästämiseen myönnettäviä matalakorkoisia lainoja täydentäviin lainoihin. Niitä ei ole saanut käyttää kaupallisille

yhtiöille myönnettäviin lainoihin. Näihin käyttötarkoituksiin oli 27 päivänä joulukuuta 1975 annetun lain mukaan kohdennettava 50 prosenttia talletuskannasta. Osuus nostettiin 65 prosenttiin (ja 80 prosenttiin uusista talletuksista) kahden 31 päivänä lokakuuta 1983 tehdyn päätöksen tultua voimaan (ja tilanne pysyi ennallaan vuoteen 1991 asti) ⁽⁶⁾.

- (24) Loput talletuskannasta eli alun perin 50 prosenttia, 35 prosenttia vuosina 1983–1991 ⁽⁷⁾ ja 1990-luvulla yhä pienenevän osuuden Crédit Mutuel saattoi käyttää vapaasti, eli se saattoi täten tukea kilpailunalaista pankkitoimintaansa osalla Livret bleun talletuskantaa.

(25)

Taulukko 1

Livret bleun talletuskannan käyttötarkoitukset

(Miljardia Ranskan frangia ja prosentteina)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Keskimääräinen vuotuinen talletuskanta	[...] (*)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
CDC:n keskitetyt käyttötarkoitukset	1 %	6 %	11 %	22 %	34 %	41 %	45 %	61 %
Muut yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset	50 %	40 %	34 %	26 %	20 %	15 %	11 %	8 %
Pakolliset varaukset/maksuvalmiusvaraukset	26 %	29 %	24 %	22 %	20 %	19 %	18 %	16 %
Säännelty käyttötarkoitukset yhteensä	77 %	75 %	69 %	69 %	74 %	75 %	74 %	85 %
Vapaat käyttötarkoitukset yhteensä	23 %	25 %	31 %	31 %	26 %	25 %	26 %	15 %

Lähde: Crédit Mutuel ja Arthur Andersen.

- (26) Kuten viranomaiset ilmoittivat, järjestelmä luotiin tietynä ajankohtana edistämään Crédit Mutuelin kehittämistä siten, että sille annettiin edullisten varojen avulla mahdollisuus kehittää omaa pankkitoimintaansa, josta suuri osa tukeutui Livret bleun talletuskantaan.

(*) Tätä tekstiä on osin muokattu, jotta varmistetaan, ettei luottamuksellista tietoa paljasteta; nämä kohdat on kirjoitettu hakasulkuihin ja merkitty tähdellä.

⁽⁶⁾ Vuoden 1982 finanssilain muutoksessa, joka tehtiin 30 päivänä joulukuuta 1982, valtion talousarvion rahoittamiseen tai erityisten tarpeiden kattamiseen käytettävä osa kasvoi paikallisyhteisöille myönnettävien lainojen kustannuksella. Crédit Mutuel osallistui sosiaalisen asuntotuotannon rahoittamiseen ensimmäisen kerran vuosina 1987–1988 (1,8 miljardilla Ranskan frangilla), kun se merkitsi CDC:n osakekirjoja.

⁽⁷⁾ Ennen talletuksiin tehtävien pakollisten varauksien ja maksuvalmiusvarauksien huomioon ottamista.

- (27) Järjestelmää muutettiin vuodesta 1991 lähtien asteittain Livret A:n järjestelmän mukaiseksi, sillä Ranskan viranomaiset olivat selvästikin tietoisia sen aiheuttamasta kilpailun vääristymisestä. Kaikkien varojen sanotaan nykyään olevan teknisesti katsoen kohdennettuja yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin, ja sosiaalisen asuntotutannon rahoittaminen on niistä keskeisimmässä asemassa⁽⁸⁾. Käytännössä kaikki Livret bleun uudet talletukset vaikuttavat tulleen kohdennetuiksi sosiaalisen asuntotutannon rahoittamiseen. Jäljellä olevan talletuskannan uudelleenkohdentaminen on tarkoitus porrastaa 10 vuodelle vuosina 1991–2000, jotta Crédit Mutuel pystyy järjestämään uudelleen aktiivansa, joiden osuus sen taseesta (vuoden 1990 lopulla) oli [...]. Vastavuoroisesti kaikki konttorien avaamista tai sulkemista koskeva hallinnollinen valvonta lakkautettiin vuonna 1991. Lisäksi Livret bleun talletuksista säästäjille maksetuista koroista perittävä ennakkovero ”neutraloitiin” virallisesti⁽⁹⁾, eli CDC tai valtio korvasi sen Crédit Mutuelille.
- (28) Kun komissio päätti aloittaa tämän menettelyn, elettiin siirtymävaihetta: Livret bleusta vastikään kerätyt varat vaikuttivat olleen kohdennettuja sosiaaliseen asuntotutantoon, mutta aiempi talletuskanta kohdennettiin siihen merkittävällä viiveellä Crédit Mutuelin ja valtion alkupe-
räiseen sopimukseen nähden (jossa esitettiin, että talletuskannasta siirretään joka vuosi 10 prosenttia). Viime vuosikymmenellä vapaisiin käyttötarkoituksiin kohdennettiin merkittävä osuus (noin [...]), kuten edellä esitetyistä taulukosta 1 voidaan todeta. Talletuskannan keskittämistä CDC:hen nopeutettiin kuitenkin vuonna 1997. Eräs uusi seikka pani todellakin tapahtumiin vauhtia ja muutti Livret bleun käyttötarkoitusten uudistamista. Sen jälkeen kun komissio aloitti tämän menettelyn joulukuussa 1997 ja CIC myytiin Crédit Mutuelille huhtikuussa 1998, Ranskan valtio neuvotteli Crédit Mutuelin kanssa uusiksi vuoden 1991 sopimuksen. Tuolloin päätettiin keskittää koko Livret bleun talletuskanta CDC:hen vuoden 1998 lopulla. Keskittäminen saatettiin todellisuudessa päätökseen vuoden 1999 toisella jälkipuoliskolla.
- (29) Tämän menettelyn aloittamista koskeneessa tiedonannossa komissio korosti, että Crédit Mutuelille voidaan myöntää valtiontukia Livret bleu -järjestelmän nojalla seuraavin perustein.
- (30) Ensinnäkin CDC:n, joka on julkinen yritys, varat ovat perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisia valtion varoja⁽¹⁰⁾; näin ollen 1,3 prosentin suuruinen välityspalkkio on perusteltava, jotta voidaan tarkistaa, ettei Livret bleuhun liittyvistä talletusten vastaanotto- ja hoitomaksuista maksettu liian suuria korvauksia Crédit Mutuelille.
- (31) Toiseksi säästötilin verottomuutta samoin kuin valtion myöntämiä verotuksellisia etuja voidaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan⁽¹¹⁾ pitää EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisina valtion varoina. Komissio ilmoitti tämän asian aloittamista koskeneessa tiedonannossa, että verotuen edunsaajina olivat säästäjät eikä Crédit Mutuel. Se korosti kuitenkin, että on syytä tarkistaa, ettei Crédit Mutuel hyötynyt näistä verotuksellisista eduista kyseisen järjestelmän kautta.
- (32) Kolmas etu (välityskate, jonka Crédit Mutuel saa Livret bleun keskittämättömästä talletuskannasta sen hoitoon liittyvien kulujen vähentämisen jälkeen) saattaa myös sisältää valtion varoja yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten yhteydessä. Suurin osa yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten tuotosta on peräisin pakollisista lainoista julkisyhteisöille (valtiolle tai paikallisyhteisöille) tai julkisille yhtiöille valtion sääntelemillä korkoehdoilla, jotka eivät välttämättä vastaa markkinaehtoja. Valtio voi siis täysin vapaasti päättää korvauksesta, jonka se antaa Crédit Mutuelille näiden yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten nojalla. Koska tämä osa on pakollinen, se on erottamaton osa Livret bleu -järjestelmän tulo- ja menotasetta. Crédit Mutuel on näin ollen voinut saada keskittämättömästä talletuskannasta tuloja, jotka ylittävät talletusten tosiasialiset keräys- ja hoitokulut.
- (33) Neljänneksi komissio mainitsi menettelyn alussa, ottamatta asiaan kantaa riittävän täsmällisten tietojen puuttuessa, kantelijoiden väitteiden Livret bleun asiakkaita houkuttelevista vaikutuksista. Tätä mekanismia kutsutaan
- ⁽⁸⁾ ”Kaikki summat, jotka on kirjattu Crédit Mutuelin tallettajilleen tarjoamille erityisille tileille kohdennetaan yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin” (27 päivänä syyskuuta 1991 tehdyn päätöksen 1 artikla). ”Päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuja yleisen edun mukaisia käyttötarkoituksia ovat: 1. Crédit Mutuelin määrittelemän osuuden osalta rakennus- ja asuinalan säännöstyössä tarkoitettut lainat (sosiaalinen asuntotuotanto); 2. loput kohdennetaan CDC:n tilille” (27 päivänä syyskuuta 1991 tehdyn päätöksen 2 artikla).
- ⁽⁹⁾ ”Crédit Mutuelille korvataan seuraavat kulut: 1. ennakkoerot, jotka Crédit Mutuel maksaa 1 artiklassa tarkoitetuille erityisille tileille kirjattujen ja 2 artiklassa tarkoitettujen ehtojen mukaisesti käytettyjen summien tuotoista” (27 päivänä syyskuuta 1991 tehdyn päätöksen 3 artikla).
- ⁽¹⁰⁾ Ks. asia T-358/94, Air France v. komissio, tuomio 12.12.1996, (Kok. 1996, s. II-2109, 55–69 kohta).
- ⁽¹¹⁾ Ks. asia C-387/92, Banco exterior de España, tuomio 15.3.1994, (Kok. 1994, s. I-902, 14 kohta).

jäljempänä yksinkertaisuuden vuoksi ”kannustimeksi”. Kantelijoiden mukaan yksinoikeus verottomuutensa takia houkuttelevan säästötilin tarjoamiseen saattaa antaa Crédit Mutuelille mahdollisuuden houkutella ja pitää asiakaskunta, jolle verkosto voi myöhemmin myydä muita pankkituotteita tai -palveluja (lainoja, sijoituksia, vakuutuksia, maksuvälineiden hallintaa). Tähän etuun voidaan soveltaa samaa ajatustapaa kuin kolmanteen etuun: valtio voi ottaa huomioon kannustinvaikutusten mahdollisesti tuoman hyödyn vähentämällä palkkiota, jonka se maksaa talletuskannan keskittämisen yhteydessä.

III ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

1. Kantelijoiden väitteet

- (34) Komissio esitti kantelijoiden väitteet perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisessa menettelyn avaamista koskeneessa tiedonannossa. Sen jälkeen toimitetuissa täydentävissä kirjelmissä on esitetty seuraavat uudet väitteet.
- (35) Livret bleun kannustinvaikutusta koskevassa kirjeessä (saatettu ajan tasalle helmikuun 1999 lopulla ja toimitettu lokakuussa 1999) arvioidaan kannustinvaikutuksen tuomaksi taloudelliseksi eduksi 17 miljardia Ranskan frangia, kun oletetaan, että Crédit Mutuelin markkinaosuuskasvu kaikilla aloilla vuosina 1986—1997 on ollut peräisin ainoastaan Livret bleun tarjoamisesta.
- (36) Toisessa kirjeessä, joka on päivätty toukokuussa 1998 ja toimitettu lokakuussa 1999, arvioidaan valtion menettäneen verotuloina 2,9 miljardia Ranskan frangia edellä mainittuna ajanjaksona. Kyse on toisin sanoen kuluista, jotka Crédit Mutuel olisi joutunut maksamaan, jos se olisi halunnut tarjota säästötilin ilman verovapautta tarjoamalla säästäjille samansuuruisen verottoman koron.
- (37) Caisse Nationale du Crédit Agricolen toukokuussa 2000 teettämässä tutkimuksessa analysoidaan Crédit Mutuelin konttoreiden määrän kehitystä. Tutkimuksesta ilmenee, että pysyvien konttoreiden kokonaismäärä on vähentynyt vuosina 1991—1994 ja sen jälkeen kasvanut asteittain palaten vuonna 1998 vuoden 1990 tasolle. Kehitys on ollut erilaista eri alueilla: konttoreiden määrä on laskenut etenkin Pays de Loiressa (–21 prosenttia), Normandiassa (–8 prosenttia) ja jossain määrin Nord-Pas-de-Calais'ssa (–3 prosenttia). Ilmiötä korostaa tilapäisten konttoreiden määrän väheneminen vuosina 1994—1998 Pays de Loiressa ja Bretagnessa sekä jossain määrin Alsacessa. Voidaan siis todeta, että pysyvien ja tilapäisten konttoreiden määrä on laskenut alueilla, joilla Crédit Mutuel on toiminut pitkään (Pays de Loire, Bretagne, Alsace), ja että se on kasvanut muilla alueilla. Crédit Mutuel on siis todennäköisesti vähentänyt konttoreitaan maaseutualueilla vahvistaakseen edustustaan kaupungeissa. Tiedot vaikuttavat kumoavan Crédit Mutuelin väitteet, joiden mukaan se on joutunut 1990-luvulla ylläpitämään vahvaa edustusta maaseutualueilla. Ne osoittavat myös, että Crédit Mutuel pystyy ylläpitämään poikkeuksellisen tiheää verkostoa vielä kaiken julkisen vallan valvonnan poistuttua.
- (38) Cabinet Glais'n elokuussa 2000 päivytyssä kirjeessä esitetään tilastotietoja kilpailuedusta, jonka Livret bleu yksinoikeus antaa Crédit Mutuelille. Aikasarjojen tarkastelussa ilmenee, että Livret bleu -säästötileille tehty talletukset samoin kuin muut talletukset kasvoivat voimakkaasti vuosiin 1985—1987 asti. Kotitalousluottojen kasvu jatkuu vielä tuon jälkeen ja on Crédit Mutuelilla voimakkaampi kuin sen suurimmilla kilpailijoilla. Cabinet Glais'n asiantuntija päättlee tästä, että ”Livret bleu vaikuttaa siis houkutelleen asiakkaita [...], ja 1980-luvun puolivälistä lähtien myönteinen vaikutus vaikuttaa voimistuneen ilman, että talletusten määrä olisi lisääntynyt. Alun perin sitoutettu asiakaskunta vaikuttaa siis tuke-neen Crédit Mutuelin kasvustrategiaa tuosta ajanjaksosta lähtien.” Tämän jälkeen asiantuntija huomauttaa, että Crédit Mutuelin toiminta (etenkin luottotoiminta) vaikuttaa eroavan pankkialan markkinoiden keskimääräisestä kehityksestä, mikä osoitetaan muun muassa rakentamalla satunnaisten taloudellisten häiriöiden jatkuvuuden indikaattori toiminnan muuttujille ja mallintamalla yksinkertainen luotonkysynnän yhtälö. Yksi looginen selitys ilmiölle on asiantuntijan mukaan, että Crédit Mutuelin asiakaskunta on sitoutettu muun muassa Livret bleun avulla voimakkaammin kuin muiden pankkiverkostojen asiakaskunta.
- (39) Cabinet Glais'n toisessa kirjeessä (päivätty joulukuussa 2000) esitetään uusi ekonometrinen analyysi kunkin pankkiverkoston asiakaskunnan sitoutumisasteesta. Luotonkysynnän tosiasiallisten korkotasojen perusteella tehdyn mallintamisen avulla voidaan rakentaa indikaattori, joka mittaa luotonkysynnän herkkyyttä korkotasoihin. VAR-mallin (vektoriautoregressiivinen malli) valinnan avulla voidaan ottaa samanaikaisesti huomioon sopeutumisviiveet ja erilaiset syy-yhteydet, joita muuttujien välillä voi olla. Vaikuttaa erittäin korkean tilastollisen luotettavuuden tasolla siltä, ettei Crédit Mutuelille osoitettu luotonkysyntä ole absoluuttisen arvonsa puolesta kovinkaan herkkä korkotasojen vaihteluille (0,26) eikä siihen vaikuta lainkaan (0,01) kilpailijoiden korkotaso (tässä tapauksessa vertailukohteeksi on valittu Crédit Agricole). Muiden verkostojen herkkyyssasteet vaihtelevat vastaavasti väleillä 0,86—2,93 ja 0,66—3,74 lukuun

ottamatta selkeän poikkeuksen muodostavien Caisse d'épargne -säästöpankkien herkkyyssasteita (0,37 ja 0,47) — Caisse d'épargne -säästöpankit tarjoavat Livret A -säästötiliä, joka muistuttaa ominaisuuksiltaan pitkälti Livret bleuta. Tulokset tukevat asiantuntijan mukaan olettamusta, että nämä kaksi verkostoa voivat sitouttaa asiakkaitaan paljon paremmin kuin muut verkostot. On kuitenkin mahdotonta päätellä, onko asiakaskunnan voimakkaamman sitouttamisen taustalla verottoman säästötilin tarjoaminen vai tiheä sivukonttoriverkosto erilaisilla alueilla (molemmilla verkostoilla on käytössään nämä kaksi välinettä).

2. Kolmansien huomautukset

- (40) Sen jälkeen, kun käsiteltävänä olevan menettelyn aloittamista koskenut komission tiedonanto julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, komissio vastaanotti huomautuksia useilta asianomaisilta osapuolilta.
- (41) Crédit Mutuelin kilpailijat korostivat yksimielisesti haittaa, jonka ne katsovat itselleen aiheutuvan siitä, että Crédit Mutuelille on annettu yksinoikeus Livret bleun tarjoamiseen. Suurin osa pankeista katsoi, että tämän verottoman tilin kannustinvaikutus aiheutti niille haittaa, sillä ne menettivät Livret bleun houkuttelemia asiakkaita, ja ne toivoivat yksinoikeuden purkamista. Tällaisia huomautuksia osoittivat komissiolle seuraavat liikelaitokset:

Banque Dupuy, de Parseval

Banque Natexis

Banque de Picardie

Banque Populaire de Bourgogne

Banque Populaire Bretagne Atlantique

Banque Populaire du Centre

Banque Populaire Centre-Atlantique

Banque Populaire de Champagne

Banque Populaire de la Côte d'Azur

Banque Populaire du Dauphiné et des Alpes du Sud

Banque Populaire de Franche-Comté, du Maconnais et de l'Ain

Banque Populaire du Haut-Rhin

Banque Populaire de La Loire

Banque Populaire de Lorraine

Banque Populaire de Lyon

Banque Populaire du Midi

Banque Populaire du Massif Central

Banque Populaire de l'Ouest

Banque Populaire Provençale et Corse

Banque Populaire des Pyrénées Orientales, de l'Aude et de l'Ariège

Banque Populaire du Quercy et de l'Agenais

Banque Populaire Savoisienne

Banque Populaire de la Région Economique de Strasbourg

Banque Populaire du Sud-Ouest

Banque Populaire du Tarn et de l'Aveyron

B.P.ROP Banque Populaire

Banque de Savoie

Crédit Commercial de France

Crédit Commercial du Sud-Ouest

Crédit Lyonnais

Société Générale

Union des Banques à Paris.

- (42) Yksi kantelijoista, AFB, lähetti komissiolle 4 päivänä kesäkuuta 1998 päivätyn kirjeen, jossa se väitti, että CDC:n keskitetyistä käyttötarkoituksista maksama 1,3 prosentin korvaus oli liian suuri eikä sen ero Caisse d'épargne -säästöpankeille Livret A:n talletuksista maksettuaan 1,2 prosentin provisioon ollut perusteltu. AFB esittää kirjeessä, että se ehdotti vuoden 1997 alussa Ranskan viranomaisille, että se hoitaisi Livret bleu -säästötilit samoilla varojen CDC:hen keskittämisen ehdoilla vain yhden prosentin korvausta vastaan, mutta viranomaiset eivät vastanneet tarjoukseen. AFB korosti muun

- muassa, että kansanedustaja Douyèren huhtikuussa 1998 julkaisemassa raportissa Caisse d'épargne -säästöpankkien nykyaikaistamisesta esitettiin, että keskiverto Caisse d'épargnen, kuten Bourgognen Caisse d'épargnen, keräyskulut ovat 0,96 prosenttia talletuskannasta, eikä ole mitään syytä, miksi Crédit Mutuelin hoitokulut olisivat korkeammat. Crédit Mutueliin ei kohdistu Caisse d'épargne -säästöpankkien tavoin teknisiä vaatimuksia, jotka tekevät tilin hoidosta kalliimpaa (Livret A:n hoidossa ei ole 1990-luvulla siirrytty paperittomaan käyttöön, kun taas Livret bleu on täysin sähköistetty).
- (43) Käsiteltävänä olevan menettelyn ohella komissio on myös vastaanottanut täydentävän kirjeen kantelijoilta, jotka katsovat, että Crédit Industriel et Commercialin (CIC) myyminen Crédit Mutuelille huhtikuussa 1997, kun tämä julkisen vakuutus konsernin GANin aiemmin omistama pankkilaitos yksityistettiin, oli ollut mahdollista tukien ansiosta, joita Crédit Mutuel on saanut Livret bleun nojalla ja joiden avulla se on kasvattanut talletuksien markkinaosuutensa 2 prosentista vuonna 1969 noin 6,9 prosenttiin vuonna 1997. Kantelijoiden mukaan yhtiön oma pääoma on kyseisten tukien ansiosta kasvanut nopeasti, ja se oli 650 miljardia Ranskan frangia vuonna 1974 ja 47,3 miljardia Ranskan frangia vuonna 1997.
- (44) Crédit Mutuelin III jakson 3 kohdassa esittämien huomautusten lisäksi komissio on vastaanottanut seuraavien kolmansien Livret bleuta puoltavat huomautukset:
- Kansanedustaja Bertholet, Drôme
- Departementin valtuuston jäsen Blondel, Nord
- Johtaja Cabot, Centre Régional Information Jeunesse de Toulouse
- Pormestari Cormorèche, Montuel
- Departementin valtuuston jäsen Cornelis, Nord
- Pormestari Chavannes, Angoulême
- Kansanedustaja Crépeau, Charente Maritime
- Senaattori Debavelaere, Pas-de-Calais
- Pormestari Decool, Brouckerque
- Senaattori Delevoye, Pas-de-Calais
- Departementin valtuuston jäsen Delnatte, Nord
- Departementin valtuuston jäsen, Nord
- Alueellinen edustaja Ewald, Association pour le Droit à l'Initiative Economique
- Edustaja Fronton, Union Départementale des Associations Familiales de Haute-Garonne
- Senaattori Foy, Nord
- Johtaja Galiègue, Caisse de Crédit Mutuel, Solesmes
- Pormestari Gournay, Caestre
- Euroopan parlamentin jäsen Armelle Guinebertière
- Pormestari Hervé, Rennes
- Puheenjohtaja Humez, Comité départemental de lutte contre la mucoviscidose du Pas-de-Calais
- Puheenjohtaja Ingelaere, Flandr'action
- Varapormestari Juppé, Bordeaux
- Puheenjohtaja Lapalu, Association Animation et Gestion d'Organismes Privés
- Kansanedustaja Lazaro, Nord
- Departementin valtuuston puheenjohtaja Lebreton, Côtes d'Armor
- Pormestari Ledieu, Cateau-Cambrésis
- Hallituksen jäsen Leleu, Crédit Mutuel Nord
- Puheenjohtaja Maille, Communauté Urbaine de Brest
- Aluevaltuuston jäsen Masclet, Nord-Pas-de-Calais

Departementin valtuuston puheenjohtaja Méhaignerie, Ille et Villaine

Crédit Mutuelin paikalliskonttorit hyötyisivät oikeudellisesti tuesta.

Aluevaltuuston jäsen Mio, Nord-Pas-de-Calais

Puheenjohtaja Novak, Association pour le Droit à l'Initiative Economique

- (47) Crédit Mutuel toisti nämä väitteet ja selvensi niitä yksityiskohtaisessa asiakirjassa, joka on päivätty 18 päivänä kesäkuuta 1998.

Aluevaltuuston jäsen Permuy, Nord-Pas-de-Calais

Departementin valtuuston jäsen Albert Rivaux, Pas de Calais

- (48) Crédit Mutuel perusteli aiempaa vapauttaan kohdentaa kolmasosa Livret bleun varoista ⁽¹²⁾ valitsemiinsa käyttö-tarkoituksiin sillä, että se maksaa kolmasosan säästäjille maksettujen korkojen verosta. Crédit Mutuel päätteli, että tämän perusteella kolmasosa Livret bleun talletuskannasta oli jätettävä käsiteltävänä olevan menettelyn ulkopuolelle. Se tarkensi, että sääntö talletuskannan kahden kolmasosan kohdentamisesta yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin oli yhdistettävä Livret bleun säästöjen kahden kolmasosan verottomuuteen. Crédit Mutuel lisäsi vielä, että se ottaa vastuulleen riskin maksukyvyttömyydestä negatiivisen (nostojen) talletusten nettokeräyksen kohdalla.

Aluevaltuuston puheenjohtaja Rohan, Bretagne

Departementin valtuuston jäsen Valla, Ardèche

Pormestari Vanlerenberghe, Arras

Pormestari Villain, Cambrai

Kansanedustaja de Villiers, Vendée

- (49) Crédit Mutuel katsoi, ettei kyseisessä järjestelmässä otettu käyttöön valtion varoja eikä siitä näin ollen voinut seurata perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtion tukia. Se korosti etenkin, ettei kyseinen verotuksellinen etu edellä mainittujen ominaispiirteidensä vuoksi rasittanut valtion talousarviota. Crédit Mutuel kiisti etenkin laskelmat, jotka esitetään rahoituslain "Keinot ja välineet" -nimisissä liitteissä, joissa arvioidaan kyseisen järjestelmän antaman osittaisen verovapauden verotukselliset kustannukset ja esitetään kattava kuvaus Livret bleun valtiolle aiheuttamista kuluista. Vastapainona osalle säästäjistä myönnetystä verovapaudesta se korosti, että tavallisesti veroista vapautetun tai matalampaa veroa maksavan väestön verottaminen toi valtiolle tuloja, jotka oli otettava huomioon järjestelmän nettoverotustaseessa olettaen, että Crédit Mutuel olisi maksanut ennakkoeron kolmasosaa vastaavan veron. Crédit Mutuel korosti, että sen arvioiden mukaan Livret bleun verotusjärjestelmä oli tuonut valtiolle vuosina 1975—1996 [...] suuruiset nettotulot.

- (45) Valtaenemmistö kolmansista korosti Crédit Mutuelin alueellisella tasolla merkittävää tehtävää osuus- ja yhteisötalouden ja etenkin voittoa tavoittelemattomien järjestöjen rahoittamisessa. He korostivat myös Crédit Mutuelin asemaa työväenluokan tukemisessa, johon suuri osa sen asiakaskunnasta kuuluu. Useat paikallisen tason valtuutetut korostivat Crédit Mutuelin asemaa uusien yritysten ja työpaikkojen luomisessa sekä alueellisten aloitteiden kehittämisessä yhdessä paikallisyhteisöjen kanssa. Toisten mielestä Crédit Mutuel vastaa hajautetun rakenteensa ansiosta keskitettyjä liikelaitoksia paremmin paikallisiin tarpeisiin ja alueen tasapainoisen kehittämisen tarpeeseen.

3. Crédit Mutuelin huomautukset

- (46) Crédit Mutuel lähetti 11 päivänä kesäkuuta 1997 komissiolle kirjeen, jossa esitettiin sen huomautukset vastauksena käsiteltävänä olevan menettelyn aloittamiseen. Crédit Mutuelin keskeisin väite on, etteivät Livret bleun talletusten vastaanotto- ja hoitoehdot sisältyä valtiontukea. Lisäksi se huomauttaa, että vaikka kyse olisi perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisesta valtiontuesta, siihen voitaisiin soveltaa perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdassa esitettyä poikkeusta. Tässä tapauksessa vain

- (50) Crédit Mutuel kiisti, että se pystyisi hyötymään säästäjien verotuksellisesta edusta, sillä se maksaa joka vuosi valtiolle lähdeverona kolmasosan tavallisesti sovellettavasta verotuksesta siten, että Livret bleun tosiasiallinen korko ennen veroja on todellisuudessa säästäjän saama korko, johon on lisätty tämä Credit Mutuelin pidättämä lähdevero. Crédit Mutuel korosti, että se oli tällä tavoin maksanut valtiolle noin [...] vuosina 1975—1996.

⁽¹²⁾ Vuodesta 1983 lähtien; osuutta on vähitellen pienennetty vuodesta 1991 lähtien.

- (51) Lisäksi, siinä tapauksessa, että komissio katsoisi kyseessä olleen valtiontuki, Crédit Mutuel kiisti, että järjestelmällä olisi mitään vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan: Crédit Mutuel korosti, että kyseessä on tili, jonka osuus Ranskassa kerätyistä säästöistä on vain 5,8 prosenttia ja Euroopassa kerätyistä säästöistä vain 0,72 prosenttia. Crédit Mutuel on kohtalaisen vaatimattoman kokoinen toimija. Paikalliskonttorit eivät voi osuuskuntia koskevien eurooppalaisten sääntöjen puuttuessa kehittää toimintaansa Ranskan ulkopuolella. Livret bleu -säästötiliä avattiin vuonna 1997 Ranskan ulkopuolella asuville henkilöille vain äärimmäisen vähän, noin 8 600, mikä edustaa noin 0,16:tta prosenttia Livret bleun talletuskannasta. Crédit Mutuel korostaa, että joka tapauksessa siihen asti, kun toista pankkidirektiiviä ⁽¹³⁾ alettiin soveltaa vuonna 1993, pankkialan sisämarkkinoiden keskeneräisyys häytti liiketoimintaa.
- (52) Crédit Mutuel kiisti, että valtion talousarvio olisi menettänyt tuloja sen johdosta, ettei asiasta järjestetty tarjouskilpailua kun sille myönnettiin yksinoikeus tilin tarjoamiseen (verrattuna tilanteeseen, jossa valtio olisi voinut tarjouskilpailun kautta valita liikelaitoksen, joka olisi tarjonnut saman palvelun edullisempaan hintaan). Se korosti, että kun valtio päätti kerätä kyseisen järjestelmän avulla yleisen edun mukaiseen käyttötarkoitukseen kohdennettuja varoja, sillä oli oikeus valita tehtävään Crédit Mutuel, jonka verkosto täytti yksityissäästöjen keräämiselle asetetut ehdot.
- (53) Crédit Mutuel katsoi, että CDC:n Caisse d'épargne -säästöpankeille Livret A:sta maksaman 1,2 prosentin provision ja Crédit Mutuelille Livret bleusta maksaman 1,3 prosentin provision välinen ero selittyy Livret A:n suurella talletuskannalla ⁽¹⁴⁾. Crédit Mutuelin komissiolle esittämässä sisäisen laskentatoimen tiedoissa päädytään siihen, että Livret bleun talletusten keskimääräiset hoitokulut ovat laskeneet vuonna 1993 [...] vuonna 1997 [...], ja ne olivat pysyneet ennen vuotta 1997 aina korkeampina kuin 1,3 prosentin provisio, jonka CDC maksoi keskitetyistä käyttötarkoituksista.
- (54) Crédit Mutuelin mielestä AFB:n pankkien väitettä, että Livret bleu voitaisiin hoitaa edullisemmin vain yhden prosentin välityspalkkiota vastaan, pitäisi tarkastella sellaisen erottelun valossa, jonka pankit tekisivät tilien talletusten määrän perusteella. AFB:n pankkien kieltäytyminen tällaisesta kulujen tasoittamisesta asettaisi kyseenalaiseksi järjestelmän hoidon kokonaistasapainon.
- (55) Crédit Mutuel toimitti komissiolle kertomuksen, jossa esitetään Livret bleun järjestelmän sisäisen laskentatoimen analyyseja. Analyyseissa päädytään vuosien 1991—1997 osalta päätelmään, jonka mukaan Livret bleun talletusten vastaanotosta ja hoidosta on aiheutunut tuloja korkeammat kustannukset ja järjestelmä on saavuttanut tasapainon vain joinakin vuosina. Crédit Mutuel päättelee, että ajanjaksoa 1991—1992 lukuun ottamatta Livret bleun kate on ollut pienempi kuin muista toiminnoista saatu kate. Crédit Mutuel on lähettänyt komissiolle myös ranskalaisen tilintarkastustoimiston, Mazars et Guérardin, sisäisestä laskentatoimesta tekemän kirjanpidon varmennuksen.
- (56) Crédit Mutuel kiisti, että se olisi saanut Livret bleun kautta liiketaloudellista etua, sillä:
- yrityksen markkinaosuuksien kasvu kyseisenä ajanjaksona selittyy sen suorituskyvylä, etenkin korkealla tuottavuudella, eikä Livret bleun houkuttavuudella, minkä osoittaa se, että Livret bleun osuus pankin varoista on vähentynyt ajan myötä. Crédit Mutuel ilmoitti, että Crédit Mutuelissa oli vuonna 1996 yhtä työntekijää kohti keskimäärin 364 asiakasta, kun taas muissa ranskalaisissa luottolaitoksissa heitä oli 150. Crédit Mutuelin markkinaosuus talletuksista kasvoi vuosina 1991—1997 1,1 prosenttia, vaikka pankkien markkinaosuus pieneni 0,6 prosenttia. Crédit Mutuel korosti, että Caisse d'épargne -säästöpankit, jotka tarjoavat vastaavanlaista Livret A -tiliä, olivat pankkien tavoin menettäneet kyseisenä ajanjaksona markkinaosuuttaan talletusten alalla, mikä kumoaa kantelijoiden esittämän syy-yhteyden Livret bleun ja Crédit Mutuelin markkinaosuuksien kasvun välillä,
 - muut pankkien tarjoamat säännellyt säästötilit, kuten valtion vuonna 1983 käyttöön ottamat CODEVI-säästötilit, Plan d'Epargne Populaire tai Livret Jeune, tarjoavat todellisen vaihtoehdon Livret bleulle, ja näiden tilien tarjoamien eri vaihtoehtojen kautta yli

⁽¹³⁾ Neuvoston direktiivi 89/646/ETY, EYVL L 386, 30.12.1989, s.1.

⁽¹⁴⁾ Caisse d'épargne -säästöpankit keräävät Livret A:lla noin seitsemän kertaa enemmän varoja kuin Crédit Mutuel Livret bleulla.

25-vuotias naimaton henkilö saattoi vuonna 1997 koota 1 130 000 Ranskan frangin verottomat säästöt (verrattuna Livret bleun 100 000 Ranskan frangin ylärajaan).

(57) Crédit Mutuel korosti, että Livret bleun houkuttelevuus asiakaskunnan keskuudessa oli vähentänyt merkittävästi niitä pankkiin tehtyjä talletuksia, joista ei makseta korvausta. Näiden talletusten osuus kaikista talletuksista oli 15,8 prosenttia vuonna 1997 verrattuna suurimpien kilpailijoiden 36,6—40,8 prosentin osuuksiin. Crédit Mutuelin talletusten keskimääräiset kulut olivat tästä syystä huomattavasti korkeammat kuin AFB:n pankeilla.

(58) Crédit Mutuel kiisti myös, että mahdollisista tuista hyötyisi koko Crédit Mutuel -konserni, ja se korosti, että vain oikeudellisesti itsenäiset paikalliskonttorit, jotka tarjoavat Livret bleuta voisivat tässä tapauksessa hyöttyä tuista.

(59) Crédit Mutuel katsoi, että hyväksyessään vuonna 1975 Livret bleun perustamista koskevat säännökset ⁽¹⁵⁾ valtio oli perustanut yleisen edun mukaisen järjestelmän yksityissästöjen keräämiseksi ja kohdentamiseksi yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin. Crédit Mutuelin toiminta maaseutualueilla ja sen pienituloisten asiakkaiden suuri määrä olivat merkittäviä tekijöitä tässä valinnassa. Crédit Mutuelin asiakaskunnasta 58 prosenttia asui vuonna 1998 alle 20 000 asukkaan kunnissa ja yli 77 prosenttia ilmoitti nettokuukausitulokseen alle 10 000 Ranskan frangia.

(60) Crédit Mutuel korosti rajoituksia, joita sille oli asetettu:

— valtio määräsi Crédit Mutuelin säilyttämään [...] konttoria, jotka sijaitsivat alle 2 000 asukkaan kunnissa ja joiden kustannuksiksi arvioitiin [...] miljardia Ranskan frangia vuodessa,

— sen on ylläpidettävä "Livret bleun erityistilejä", joiden hoitokulut ylittävät CDC:n maksaman 1,3 prosentin korvauksen. Jos nämä tilit, joiden keskimääräinen koko on pieni, suljettaisiin, [...] Livret bleu -tileistä, joiden osuus talletuskannasta on vain [...] voisi

kadota. Crédit Mutuel säästäisi täten arviolta [...] miljardia Ranskan frangia vuodessa. Crédit Mutuel on arvioinut, että pienten tilien ominaisuuksien vuoksi niiden hoito nosti kustannuksia [...], kun otetaan huomioon, että mitä pienempi saldo on, sitä enemmän tehdään kirjauksia,

— konttorien avaaminen oli vuoteen 1991 säänneltyä, minkä takia pankki ei voinut kehittää toimintaansa houkuttelevimmilla alueilla perinteisten toimialueidensa (Itä-Ranska, Pohjois-Ranska ja Bretagne) ulkopuolella,

— Crédit Mutuel katsoi myös täsmentämättä tai lukuja esittämättä, että muitakin yleisen edun mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuvia lisäkustannuksia olisi otettava huomioon,

— lopuksi Crédit Mutuel katsoi, että sen vastuulla oli muutosriski, eli riski Livret bleun varoihin sovellettavan lyhytaikaisen (säännellyn) koron ja käyttötarkoituksiin sovellettavien keskipitkän ja pitkän aikavälin korkojen välisen korkomarginaalin vaihteluista.

(61) Edellä mainittujen seikkojen johdosta Crédit Mutuel katsoi, ettei se olisi voinut hoitaa sille kuuluneita julkisen palvelun velvoitteita ilman Livret bleuta. Se korosti, että Livret bleun talletuskannan vapaan käyttötarkoituksen muodostava osa mahdollisti järjestelmän tasapainon, kun otetaan huomioon yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten tuomat riittämättömät katteet.

(62) Crédit Mutuel toi myös esiin perustellun luottamuksensa vuodesta 1975 voimassa olleeseen mekanismiin. Se katsoi, että jo vuonna 1991 tehdyn kantelun pitkä tutkintamenettely loukkasi tätä perusteltua luottamusta.

(63) Crédit Mutuel kritisoi 13 päivänä joulukuuta 2000 päivätyssä kirjeessä Cabinet Glais'n ensimmäisessä kirjeessä käytettyä menetelmää. Se korostaa, että havaitut tilastolliset ilmiöt voidaan selittää muilla tekijöillä, kuten sillä, että Crédit Mutuelilla oli viiteajanjakson alussa tiheämpi verkosto kuin sen kilpailijoilla (konttorikohtaisen pankkitoiminnan nettotuoton mukaan). Se muistuttaa, että vuosina 1987—1998 Crédit Mutuelin markkinaosuus kasvoi vähemmän kuin Crédit Agricolen (jonka tase on suurempi) ja että Crédit Mutuelin luottomarkkinoiden

⁽¹⁵⁾ 27.12.1975 annettu laki nro 75-1242, vuoden 1975 oikaistun rahoituslain 9 artikla.

osuus kasvoi kaksi prosenttiyksikköä, kun taas AFB:n pankkien markkinaosuus kasvoi neljä prosenttiyksikköä (mikä vastakohtaispäättelyn perusteella vahvistaa Crédit Mutuelin voimakkaan kehityksen).

- (64) Crédit Mutuel Midi Atlantiquen maaliskuussa 2000 lähettämässä kirjeessä korostetaan komission konsultin sisäisen laskentatoimen laskutavan mielivaltaisuutta, sillä määriä koskevista tiedoista esitetään ristiriitaisia arvioita ja laatua koskevia näkökohtia (rasite verkoston ylläpitämisestä maaseutualueilla, kannustinvaikeus) on vaikea mitata. Crédit Mutuel vakuuttaa hyväksyvänsä sen, että Livret bleun tarjoaminen yleistyy muissa verkostoissa, mutta suhtautuu kielteisesti tukien takaisinmaksuun, jonka se katsoo rankaisevan yli viittä miljoonaa jäsentä.

IV RANSKAN VIRANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (65) Ranskan viranomaiset katsoivat 8 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyssä kirjeessään ensinnäkin, ettei Livret bleusta aiheudu valtiolle mitään tuntuja verokustannuksia, sillä valtio on päättänyt periä tallettajilta yhdenmukaisesti ennakoveroa kolmasosasta säästötuottoa. Se luopuu siten kahdesta kolmasosasta jäljelle jäävää ennakoveroa mutta perii vastapainona kolmasosan väestöltä, joka ei tavallisesti joutuisi maksamaan veroa. Ranskan viranomaiset kiistivät näin ollen täysin perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisen, sillä kyseisessä järjestelmässä ei käytetä lainkaan valtion varoja.

- (66) Ranskan viranomaiset korostivat lisäksi, ettei CDC:n Crédit Mutuelille Livret bleun keskitetystä talletuskannasta maksama välityspalkkio ole tuki vaan korvaus pankin toteuttamasta palvelusta, jonka hinnaksi vahvistettiin vuonna 1991 tehdyssä sopimuksessa 1,3 prosenttia. Ne korostivat Livret bleun korkeita hoitokuluja, jotka johtuvat suuresta määrästä säästötiliä, joille on talletettu alle 5 000 Ranskan frangia. Ne viittasivat Crédit Mutuelin teettämään sisäiseen laskentatoimeen ja totesivat, että korvauksen määrä on täysin perusteltu.

- (67) Ranskan viranomaiset kiistivät, että järjestelmä olisi vaikuttanut mitenkään kauppaan ennen pankki- ja rahoitustoiminnan sisämarkkinoiden toteutumista, eli ennen kuin toinen pankkidirektiivi hyväksyttiin 15 päivänä joulukuuta 1989 ja saatettiin osaksi Ranskan lakia 1 päivänä tammikuuta 1993. Tämän päivämäärän jälkeen Ranskan viranomaiset katsoivat, että koska osuuskuntia koskevia eurooppalaisia sääntöjä ei ollut olemassa ja

koska tilanne rajoitti osuuskuntamuotoisten yhtiöiden kuten Crédit Mutuelin rajatylittävää laajentumista, Crédit Mutuelin konttorit eivät harjoittaneet liiketoimintaa Ranskan rajojen ulkopuolella. Ranskan ulkopuolella asuville henkilöille tarjottavien Livret bleu -säästötilien osuus on kaiken lisäksi vain 0,1 prosenttia talletuskannasta. Viranomaiset katsoivat myös, että Ranskassa toimivien ulkomaisten pankkilaitosten toiminta kohdistui aivan eri markkinoille kuin Crédit Mutuelin. Ne kiistivät näin ollen, että järjestelmällä olisi ollut mitään yhteisen edun vastaista vaikutusta yhteisön sisäiseen kauppaan.

- (68) Ranskan viranomaiset korostivat, että kaikkea Livret bleun Crédit Mutuelille mahdollisesti tuomaa etua pitäisi tarkastella yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien velvoitteiden rasitteita vasten. Ne korostivat muun muassa, että säästötilin talletuskanta on kohdistettu yhä enemmän yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin: osuus oli 50 prosenttia Livret bleun talletuskannasta vuosina 1975—1983, ja se nousi 65 prosenttiin vuosina 1983—1991. Viranomaiset korostivat, että Crédit Mutuelin kanssa vuonna 1991 sovitun talletuskannan uudelleenkohdentamisen jälkeen talletukset kohdennetaan vuodesta 2000 lähtien sataprosenttisesti yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin. Ne ilmoittivat suunnittelevansa vuonna 1991 tehdyn sopimuksen täytäntöönpanon nopeuttamista siten, että säästötilin talletuskannan keskittäminen saataisiin päätökseen suunniteltua aiemmin eli jo vuoden 1998 lopulla.

- (69) Ranskan viranomaiset korostivat lisäksi, että vaikka konttoreiden avaaminen vapautettiin muulle pankkialalle 24 päivänä marraskuuta 1986, Crédit Mutuel joutui CNC:n (Conseil national du crédit) 10 päivänä tammikuuta 1967 tekemän päätöksen nojalla noudattamaan hallinnollista lupajärjestelmää vuoteen 1991 asti. Crédit Mutuelilta poistettiin vasta 1 päivänä heinäkuuta 1991 velvollisuus hakea Comité des établissements de crédit:lta ennalta lupaa kaikkeen konttoreiden avaamiseen, muuntamiseen, siirtämiseen tai lakkauttamiseen. Ranskan viranomaiset katsoivat, että vuoteen 1991 asti voimassa olleet velvoitteet Crédit Mutuelin maantieteelliselle sijoitumiselle suurten taajamien ulkopuolelle olivat seurausta julkisen vallan poliittisesta valinnasta ja Crédit Mutuelin toiminnan kehittyminen kaupungeissa oli viivästynyt niiden takia.

- (70) Edellä mainittujen seikkojen perusteella Ranskan viranomaiset päättelivät, ettei Crédit Mutuel saanut mitään valtiontukea Livret bleun nojalla ja että tällaista tukea olisi lisäksi joka tapauksessa perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla pidettävä yhdenmukaisena

perustamissopimuksen kanssa Crédit Mutuelille määrättyjen julkisen palvelun velvoitteiden takia. Ranskan viranomaiset korostivat perusteltua luottamusta, jota Crédit Mutuel oli tuntenut siihen saakka, kunnes komissioon tehtiin kantelu vuonna 1991.

- (71) Ylimmän hallintotuomioistuimen 5 päivänä tammikuuta 2000 tekemän päätöksen johdosta muutetun lainsäädännön osalta Ranskan viranomaiset ilmoittivat 1 päivänä helmikuuta 2001 päivätyssä kirjeessä monitulkintaisesti, ettei Livret bleun saattaminen oikeudellisesti päätöksen mukaiseksi johtanut verotusjärjestelmän muuttamiseen. Säästäjä saisi jatkossakin samanlaista nettokorkoa kuin Livret A:sta, ja Crédit Mutuel maksaisi jatkossakin ennakoveron valtiokassaan.
- (72) Ranskan viranomaiset tarkensivat lopuksi, että Livret bleun kautta kerättyjen varojen keskittäminen täydellisesti CDC:hen vahvistettiin talousministerin ja Confédération nationale du Crédit Mutuelin pääjohtajan välillä 31 päivänä joulukuuta 1998 tehdyllä pöytäkirjalla ja saatettiin lopullisesti päätökseen 31 päivänä maaliskuuta 1999.
- (73) Lopuksi 26 päivänä lokakuuta 2001 päivätyssä kirjeessä Ranskan viranomaiset torjuivat yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten luonnehtimisen valtion varoiksi ja katsoivat, ettei toiminta ollut vaikuttanut kauppaan ennen toisen pankkidirektiivin saattamista osaksi Ranskan lainsäädäntöä ja että alun perin kilpailulta suljetuilla markkinoilla myönnettyä tukea olisi pidettävä voimassa olevana tukena. Ne toistivat myös Crédit Mutuelin ja Arthur Andersenin esittämät laskelmat.

V KORVAUSTOIMIEN ARVIOINTI

- (74) Komissio muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tukia on arvioitava niiden vaikutusten perusteella. Ennen kuin tehdään päätelmiä siitä, ovatko tarkasteltavana olevat toimet luonteeltaan tukia, on siis syytä tarkastella kyseisen järjestelmän vaikutuksia Crédit Mutuelin tuloksiin.
- (75) Jotta toimenpide määriteltäisiin valtiontueksi, sen on täytettävä tietyt ehdot: tuen on oltava valtion myöntämää tai se on myönnettävä valtion varoista, tuen on annettava edunsaajana olevalle yritykselle kilpailuetu, ja tuella on oltava vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan. Tarkastelemme ensin viimeistä ehtoa ja tarkennamme sen jälkeen analyysiamme muista ehdoista. Lopuksi esitetään arviointi tuen luonteesta.

1. Kilpailun vääristyminen ja vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

1.1 Tuen vaikutus kauppaan vuodesta 1975 lähtien

- (76) Vuonna 1979 ulkomaisten pankkien markkinaosuus oli luottotoiminnan alalla 8 prosenttia (4 prosenttia sivukonttoreille, joilla ei ole oikeushenkilöllisyyttä, ja 4 prosenttia tytäryhtiöille, jotka ovat yhtiömuodoltaan ranskalaisia) ja talletustoiminnan alalla 4,5 prosenttia (vastaavasti 2 prosenttia ja 2,5 prosenttia). Muiden kuin ranskalaisen eurooppalaisten pankkien osuus kaikista ulkomaisista pankeista on 50 prosenttia luottojen alalla ja 70 prosenttia talletusten alalla. Osuudet kasvoivat siis vuosina 1975—1979 ⁽¹⁶⁾. Crédit Mutuel on siis joutunut kilpailemaan Ranskassa ulkomaisten pankkiverkostojen kanssa 1970-luvulta lähtien. Ulkomaisessa omistuksessa olevien pankkien määrä kasvoi Pariisissa nopeasti vuodesta 1968 lähtien, jolloin niitä oli 47, ja niiden määrä nousi 86:een vuonna 1975 ja 111:een vuonna 1979.
- (77) Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kauppaan kohdistuvia vaikutuksia pidetään riittävinä, jos yrityksen asema vahvistuu yhteisön sisäisessä kaupassa kilpailijoihin verrattuna ⁽¹⁷⁾. Tuensaajan ei tarvitse harjoittaa vientiä: kansalliselle yritykselle myönnetty tuki saattaa vähentää muiden jäsenvaltioiden yritysten vientimahdollisuuksia ⁽¹⁸⁾. Useat merkit osoittavat, että kaupalle aiheutuvien vaikutusten ehto täyttyy käsiteltävänä olevassa tapauksessa.
- a) Tarve ottaa huomioon Crédit Mutuelin toiminta kokonaisuudessaan, etenkin luottotoiminta

- (78) Crédit Mutuelilla oli vuoteen 1999 asti mahdollisuus käyttää osa Livret bleun talletuksista hyvin erilaisiin pankkitoiimiin. Kilpailun vääristyminen ei siis rajoittunut talletusmarkkinoihin vaan koski myös ainakin luotto-

⁽¹⁶⁾ Tässä käytetään Ranskan pankkien valvontalautakunnan (Commission de contrôle des banques) tietoja vuodelta 1979, sillä ne ovat aikaisimmat yksityiskohtaiset tiedot ulkomaisista pankeista.

⁽¹⁷⁾ Asia 730/79, Philip Morris v. komissio, tuomio 17.9.1980 (Kok. 1980, s. 2671).

⁽¹⁸⁾ Yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio — "Hytasa", tuomio 14.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4103). Lisäksi tätä toteamusta ei muuta sen enempää tuen kohtalaisen matala taso kuin edunsaajan vaatimaton koko tai sen erittäin pieni osuus yhteisön markkinoista tai edes se, ettei edunsaaja harjoita lainkaan vientiä tai yrityksen vienti suuntautuu lähes kokonaisuudessaan yhteisön ulkopuolelle.

markkinoita. Komission saamat tiedot koskevat pääosin 1980-luvun loppua ja 1990-lukua. Vuonna 1975 Crédit Mutuelin pankkitoimet vaikuttavat koostuneen lähinnä luottotoimista ja arvopapereiden ostoista. Livret bleun talletusten keruulla vaikuttaa olleen merkittävä asema Crédit Mutuelin luottotoiminnan kehittämisessä. Livret bleun talletusten keruu antoi Crédit Mutuelille mahdollisuuden toteuttaa luottotoimia, joiden kokonaisvolyymi vastasi kerättyjen talletusten volyymia. Talletusten määrä kasvoi nopeasti 1970-luvun jälkimmäisellä puoliskolla, ja 60 prosenttia talletuksista tehtiin 1980-luvun puoliväliin saakka Livret bleu -säästötileille. Livret bleun ansiosta pankki pystyi järjestelmän käyttöönnotosta lähtien kasvattamaan tarjontaansa luottomarkkinoilla kilpaillessaan ulkomaisten pankkien kanssa.

b) Pääomanliikkeiden osittaisen vapauttamisen peruste

- (79) Talletusmarkkinoiden yhteydessä on syytä muistuttaa, että maksujen siirrot ja pääomanliikkeet olivat mahdollisia ja yleisiäkin (esimerkiksi siirtotyöläisten tapauksessa) ennen kuin pääomanliikkeiden täydellistä vapauttamista koskeva neuvoston direktiivi N:o 88/361/ETY (EYVL L 178, 8.7.1988, s. 5) saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komission saamien tietojen mukaan pääomanliikkeiden valvonta vapautettiin Ranskassa jo vuonna 1968 ⁽¹⁹⁾. Ranskan kansalaiset ovat vuodesta 1975 lähtien voineet tallettaa ja ovat tallettaneetkin varojaan ulkomaille. Laissa määrättiin ilmeisesti, että Banque de Franceen oli tehtävä jälkepäin hallinnollinen ilmoitus, ja säännöstä tiukennettiin tilapäisesti vuodesta 1981 lähtien pääomapaon seurauksena. Säännös kumottiin pääosiltaan vuonna 1986 ⁽²⁰⁾. Vastaavasti muiden jäsenvaltioiden kansalaiset saivat tehdä talletuksia Ranskassa, muun muassa Livret bleu -säästötileille ⁽²¹⁾.

- (80) Yhteisön oikeus koskee joidenkin pääoman- ja maksuliikkeiden vapauttamista. Perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta annetussa ensimmäisessä neuvoston direktiivissä mainitaan pääomanliikkeiden mahdollisimman nopea vapauttaminen. Tällä direktiivillä ja sitä myöhemmin muuttaneilla direktiiveillä ⁽²²⁾ on

asteittain vapautettu nämä liikkeet ehdoitta siten, että direktiivissä 88/361/ETY mainitaan "täydellinen vapauttaminen" (johdanto-osan 7 kappale). Oikeuskäytännöstä ilmenee, että pääoman- ja maksuliikkeiden vapauttaminen on alusta lähtien ollut tiiviisti sidottu henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaaseen liikkuvuuteen sekä sijoittautumisvapauteen ⁽²³⁾.

c) Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun markkinoita ei ole vapautettu

- (81) Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että jäsenvaltioiden väliselle kaupalle voi aiheutua vaikutuksia, vaikka markkinoita ei ole vapautettu, kuten ilmenee tuomiosta, joka annettiin asiassa Van Eycke ⁽²⁴⁾. Kyseinen asia koskee vuosina 1983 ja 1986 annettua kansallista lainsäädäntöä, jossa vahvistettiin käytännössä joidenkin verotusetuuksia tarjoavien säästötalletuslajien korko. Yhteisöjen tuomioistuin ei sulkenut pois mahdollisuutta perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomisesta, minkä se perusteli epäsuorasti sillä, että toimenpiteellä saattoi olla perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisia vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan. Sovellettava yhteisön säädös oli 11 päivänä toukokuuta 1960 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi eikä direktiivi 88/361/ETY. Tulkinta on vahvistettu julkisasiamies Mancinin ratkaisuehdotuksessa: vastauksena kantelijalle, joka vetosi siihen, ettei kauppaan ollut vaikutuksia, julkisasiamies totesi "ettei ole epäilystä siitä, että kilpailusäännöt koskevat pankkialaa" (3 kohta).

- (82) Tässä yhteydessä voitaisiin mainita myös aiempi asia Züchner ⁽²⁵⁾, jossa jäsenvaltion tuomioistuin halusi tietää, voisiko 17 päivänä heinäkuuta 1979 saksalaisessa pankissa Italiassa asuvalle edunsaajalle kirjoitettu šekki olla perustamissopimuksen 85 artiklan vastainen. Yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyi sulkesta pois kilpailusääntöjen soveltamista perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan sekä 104 artiklan ja seuraavien artiklojen perusteella ja katsoi siis, että käytäntö saattoi vaikuttaa kauppaan.

⁽¹⁹⁾ Muiden maiden kanssa solmittavien taloudellisten suhteiden vapauttaminen 4.9.1968 annetulla asetuksella.

⁽²⁰⁾ Sellaisen valuutanvinnin osalta, joka on maksutaseessa luokiteltu pääomatoimiin.

⁽²¹⁾ Kyse on hyvin pienestä osasta säästäjiä, sillä tilin suurin etu on sen verottomuus, mutta muiden maiden asukkaiden taloudellinen toiminta keskittyy vain harvoin Ranskaan, eivätkä he näin ollen kuulu kuin poikkeuksellisesti Ranskan verotuksen piiriin.

⁽²²⁾ Neuvoston direktiivit 63/21/ETY (EYVL L 9, 22.1.1963, s. 62/63), 85/583/ETY (EYVL L 372, 31.12.1985, s. 39) ja 86/566/ETY (EYVL L 322, 26.11.1986, s. 22).

⁽²³⁾ Ks. esim. asia 15/78, Koestler, tuomio 24.10.1978 (Kok. 1978, s. 1971); asia 203/80, Casati, tuomio 11.11.1981 (Kok. 1981, s. 2595); yhdistetyt asiat 286/82 ja 26/83, Luisi et Carbone, tuomio 31.1.1984 (Kok. 1984, s. 377); asia C-484/93, Svensson ja Gustavsson, tuomio 14.11.1995 (Kok. 1995, s. I-3955) ja asia C-222/95, Parodi, tuomio 9.7.1997 (Kok. 1997, s. I-3899).

⁽²⁴⁾ Asia C-267/86, Van Eycke, tuomio 21.9.1988 (Kok. 1988, s. 4769).

⁽²⁵⁾ Asia 172/80, Züchner, tuomio 14.7.1981 (Kok. 1981, s. 2021).

- (83) Komissio vakuuttaa jo vuoden 1972 toisessa kertomuksessa kilpailupolitiikasta (50—53 kohta), että kilpailusäännöt koskevat periaatteessa myös pankkialaa. Kertomuksessa tarkennetaan, että komissio oli jo tarkastellut yhtä pankkialaa koskenutta tapausta perustamissopimuksen 85 artiklan pohjalta ja tarkasteli parhaillaan eri jäsenvaltioiden pankkien välisiä eurooppalaisia yhteistyösopimuksia ⁽²⁶⁾.
- (84) Jos kaikissa edellä mainituissa tapauksissa oli perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisia vaikutuksia kauppaan, voidaan todeta, että kauppaan oli vaikutuksia myös valtiontukia koskevien sääntöjen nojalla.

1.2 Pankkialan vapauttaminen Euroopan unionissa 1970-luvun lopulta lähtien ja kilpailun vahvistuminen

- (85) Vaikka sisämarkkinat toteutuivat vuoden 1989 toisen pankkidirektiivin myötä, on syytä tuoda esiin, että markkinoita on vapautettu asteittain ja kilpailu on asteittain vahvistunut 1970-luvulta lähtien.
- (86) Euroopan unionin pankkialan markkinoiden täydellinen vapauttaminen kesti yli 30 vuotta. Ensimmäisessä neuvoston pankkidirektiivissä 77/780/ETY (EYVL L 322, 17.12.1977, s. 30) esitetään ensimmäiset yhdenmukaistamissäännöt luottolaitoksen sivukonttoreiden toimintaa muissa jäsenvaltioissa koskevia ehtoja sääteleville kansallisille säädöksille. On syytä muistuttaa, että Euroopan yhteisön jäsenvaltioissa oli jo voimassa tytäryhtiöiden sijoittautumisvapaus, ja enemmistöllä suurista pankeista oli tytäryhtiöitä ulkomailla samoin kuin sivukonttoreita, joilla ei ollut oikeushenkilöllisyyttä (vaikka unionissa ei ollut yhdenmukaista lainsäädäntöä). Muiden Euroopan unionin maiden pankkien Ranskassa sijaitsevat tytäryhtiöt ja sivukonttorit saattoivat siis kärsiä Crédit Mutuelin vilpillisestä kilpailusta jo ennen ensimmäisen tai toisen pankkidirektiivin voimaantuloa.
- (87) Pankkialan yhtenäismarkkinoiden toteutumisessa otettiin merkittävä askel, kun pääomanliikkeet vapautettiin

direktiivillä 88/361/ETY, joka jäsenvaltioiden oli saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 1990. Käytännössä tämä toimenpide lisäsi voimakkaasti talletusten ja sijoitusten rajatylittäviä virtoja. Hallintoviranomaiset pystyivät aiemmin valvomaan näitä pääomavirtoja tilapäisesti ainakin valuuttakontrollin kautta. Ranska saattoi pääomanliikkeiden vapauttamisesta annetun direktiivin osaksi lainsäädäntöään asetuksilla 89-938 ja 90-58, joista ensimmäinen tuli voimaan 30 päivänä joulukuuta 1989 ja jälkimmäinen 16 päivänä tammikuuta 1990. Vuonna 1981 käyttöön otettu valuuttakontrolli lakkautettiin jo vuonna 1986.

- (88) Sijoittautumisvapaus saatiin pankkialalla voimaan Ranskassa heinäkuussa 1992, kun toinen pankkidirektiivi 89/646/ETY saatettiin osaksi Ranskan lainsäädäntöä ⁽²⁷⁾. Kyseisen direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ”vastaanottava jäsenvaltio ei saa toimilupaa varten vaatia, että muussa jäsenvaltiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen sivukonttorille on asetettu perustamispääoma, joka olisi enemmän kuin 50 prosenttia siitä perustamispääomasta, joka kansallisten säädösten mukaan on samantyyppisten luottolaitosten toimiluvan edellytyksenä” ⁽²⁸⁾. Toimenpide oli saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1990. Neuvosto pyrki täten jo vuodesta 1990 lähtien ehkäisemään jäsenvaltioiden yrityksiä rajoittaa sivukonttorien sijoittautumisvapautta yhteisön oikeuden vastaisella sääntelyllä.

- (89) Tämän tuloksena kauppa tuli asteittain ja etenkin vuodesta 1990 lähtien hyvin herkäksi pankkilaitoksille myönnettäville tuille ⁽²⁹⁾, sillä kaikki pankkilaitokset pystyivät harjoittamaan pankkitoimintaa muissa jäsenvaltioissa sivukonttoreiden kautta (joiden avaamiseen ei tarvittu enää toimilupaa) tai palveluiden tarjoamisen vapauden nojalla.

1.3 Crédit Mutuelin asema Ranskan pankkialan markkinoilla

- (90) Komissio tarkasteli väitteitä, joita Crédit Mutuel esitti paikalliskonttoreidensa rajallisesta alueellisesta toimivallasta ja siitä, ettei järjestelmällä ole mitään vaikutuksia kauppaan. Komissio tuo kuitenkin esiin, että Crédit

⁽²⁶⁾ Vuonna 1978 julkaistussa kahdeksannessa kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa (32—37 kohta) ilmoitetaan, että kilpailusääntöjä oli jo sovellettu tapauksiin, jotka koskivat matkasekkejä Belgiassa ja Eurochèquea Ranskassa, sekä Sarabex-tapaukseen (joka koski Foreign Exchange and Current Deposit Brokers' Associationia). Vuonna 1972 mainitut eurooppalaiset yhteistyösopimukset mainitaan uudelleen vuonna 1978. Kertomuksen sivulla 36 olevassa taulukossa luetellaan 40 asianosaista pankkia, joista 5 on ranskalaisia (Banque Nationale de Paris, Société Générale, Crédit Lyonnais, Crédit Commercial de France ja Crédit Agricole).

⁽²⁷⁾ Direktiivi saatettiin osaksi Ranskan lainsäädäntöä 16 päivänä heinäkuuta 1992 annetulla lailla 92-665 (Ranskan virallinen lehti, JORF, 17.7.1992, s. 9576) ja 23 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla säädöksillä 92/11-12-13-14 (JORF, 9.1.1993, s. 512).

⁽²⁸⁾ Tämä oli voimassa jo ennen kuin vastaanottavan jäsenvaltion toimilupa muissa jäsenvaltioissa toimiluvan saaneiden pankkien sivukonttoreille tosiasiallisesti poistettiin direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti (säännös oli saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1993).

⁽²⁹⁾ Ks. mm. komission päätökset, jotka liittyvät seuraaviin: Crédit Lyonnais, Banco di Napoli, Banco di Sicilia, Société Marseillaise de Crédit ja Westdeutsche Landesbank.

Mutuel on konserni, jolla on oikeushenkilöllisyys ja joka tekee konsernitilinpäätöksen, minkä lisäksi sillä on valtakunnallisen keskuspankin tasolla sisäinen taloudellinen yhteisvastuu, joka takaa aluepankkien maksuvalmiuden. Komissio panee merkille, että konsernilla on merkittävän suuri oma pääoma, joka helpottaa sen pääsyä pääomamarkkinoille, ja että luokitusyritykset luokittelevat sen kokonaisuutena. Komissio panee myös merkille, että Crédit Mutuel toimitti sille käsiteltävänä olevan menettelyn yhteydessä yhteisen vastauksen, eikä kukin paikallis-konttori vastannut erikseen. Komissiolle samoin kuin Crédit Mutuelin tärkeimmille taloudellisille kumppaneille ja rahoitusmarkkinoille on täysin selvää, että Crédit Mutuel on yritys, joka voi kohdentaa uudelleen sisällään jollekin konsernin yksikölle myönnettyjä tukia. Komissio tuo esiin, että yhtenä Ranskan suurimmista luottolaitoksista Crédit Mutuel kokonsa puolesta pystyy rahoittamaan toimintaansa tai sijoittamaan varojaan rahoitusmarkkinoilla.

- (91) Crédit Mutuel on tuottava yritys, joka on tehnyt aiempina vuosina merkittävää voittoa. Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä velvoitteista aiheutuvien talletusten keräyksen ja hoidon nettokulujen mahdollinen liian suuri korvaaminen antaisi sille mahdollisuuden kasvattaa voittojaan ja koota lisää omaa pääomaa. Yhteisön pankkilainsäädännöstä ⁽³⁰⁾ seuraava vakavaraisuusvaatimus (rahoitusmarkkinataloudessa) asettaa velvoitteen, joka rajoittaa luottolaitosten kasvumahdollisuuksia. Kaikenlainen toiminnan tukeminen, joka lisää omaa pääomaa, auttaa huomattavasti velvoitteiden täyttämässä. Vakavaraisuusvaatimusmekanismi helpottavat luottolaitoksille myönnettävien tukien aiheuttamien kilpailun vääristymien arvioimista. Jos tuet lisäävät suoraan tai välillisesti omaa pääomaa, kilpailun vääristyminen voi ilmetä pankin toiminnan vahvistumisena.

1.4 Pöytäselitys

- (92) Kun otetaan huomioon Crédit Mutuelille mahdollisesti myönnettävien tukien toimintaa tukeva luonne, Euroopan pankkialan taloudellinen tilanne ja pankkialaa koskevat vakavaraisuusvaatimukset, nämä mahdolliset tuet ovat vaikuttaneet kauppaan Livret bleun alkuaikojista lähtien, ja ne ovat vääristäneet yhä voimakkaammin kilpailua

rahoitusosalalla. Näin ollen mahdollisen tuen on katsottava olleen uusi tuki, kun se otettiin käyttöön vuonna 1975.

2. Valtion varojen määrittely

- (93) Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtiontueksi katsotaan kaikki etu, joka on peräisin valtion varoista ja jonka julkiset viranomaiset ovat myöntäneet yritykselle, jos etu on myönnetty osittain tai kokonaan ilman taloudellista vastiketta eli ilman korvausta tai sellaista korvausta vastaan, joka ei vastaa kyseisen edun arvoitua hintaa. Määritelmä kattaa siis yhtä lailla varojen myöntämisen yritykselle, kaikenlaisen yritykselle tavallisesti kuuluvien maksujen keventämisen kuin kaikenlaisen edun, jonka ansiosta yritys voi tehdä säästöjä, jotka vaikuttavat tuotantokustannuksiin ⁽³¹⁾.
- (94) Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vain valtion varojen avulla suoraan tai välillisesti myönnettyjä etuja voidaan pitää perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisina tukina. Komissio tarkistaa ensimmäiseksi, mistä valtion varoista Crédit Mutuel on saattanut hyötyä: 1) säästäjille myönnetty verotusetu 2) CDC:n maksama provisio 3) yleisen edun mukaisista käyttötarkoituksista saatu tuotto 4) Livret bleu -järjestelmästä mahdollisesti seuranneet välilliset edut ja kustannukset.

2.1 Verovapaus

- (95) Vuoden 1999 loppuun asti voimassa ollut järjestelmä poikkesi yleisestä säästöjen verotusjärjestelmästä. Säästäjällä on tavallisesti mahdollisuus valita, haluaako hän saada bruttokorkoa ja sisällyttää taloudellisen tuoton verotettaviin tuloihinsa vai haluaako hän saada nettokorkoa, josta on vähennetty ennakkovero. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa säästäjältä ei peritty mitään ennakko-veroa, sillä Crédit Mutuel maksoi teoriassa veron, joka vastasi kolmasosaa ennakko-verosta.

⁽³⁰⁾ Omavaraisuusasteen alarajaksi on vahvistettu 4 prosenttia riskipainotetuista varoista ja oman pääoman alarajaksi on vahvistettu 8 prosenttia. Ks. luottolaitosten vakavaraisuussuhteesta 18 päivänä joulukuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/647/ETY, EYVL L 336, 3.12.1989, s. 14).

⁽³¹⁾ Ks. etenkin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. korkea viranomainen, 23.2.1961 antama tuomio (Kok. 1961, s. 3), asiassa 61/79, Denavit italiana, 27.3.1980 antama tuomio (Kok. 1980, s. 1205) ja asiassa 387/92, Banco Exterior de España, 1994 antama tuomio (Kok. 1994, s. I-902).

(96) Veron vähentäminen kolmasosaan tavanomaisesta ennakkoerosta liittyy valtion varojen käyttöön ja säästäjälle tavallista suotuisampaan järjestelmään. Järjestelmästä aiheutuu valtiolle kuluja, sillä se olisi voinut saada enemmän verovaroja, jos se olisi soveltanut tavanomaista sääntöä eikä olisi rajoittanut ennakkoeroa kolmannekseen. Tuesta on suoraa hyötyä yksityisille kuluttajille mutta ei pankille, eikä Crédit Mutuelia voida siis pitää verotustuen suorana edunsaajana. Tämä sosiaaliluonteinen verotustuki liittyy kuitenkin yhden ainoan toimijan, Crédit Mutuelin, tarjoamaan tuotteeseen. Tuki ei näin ollen täytä perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan a alakohdassa yhteismarkkinoille soveltuvuudelle esitettyä ehtoa, jonka mukaan tuki myönnetään "harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella" ⁽³²⁾.

(97) Crédit Mutuelin maksaman veron kannalta, jonka suuruudeksi on vahvistettu kolmasosa tavanomaisesta ennakkoerosta, voidaan pitää perusteltuna, että Crédit Mutuel on kirjannut sen määrän Livret bleuhun liittyviin maksuihin. Ylimmän hallintotuomioistuimen 5 päivänä tammikuuta 2000 antaman tuomion päätelmissä, joissa voimassa oleva verotusjärjestelmä todettiin lainvastaiseksi, vahvistetaan kuitenkin yksiselitteisesti, että Crédit Mutuel on käytännössä hyötynyt vuodesta 1991 lähtien Livret bleu -tilin korkoihin sovellettavan veron "neutraaloinnista", toisin sanoen valtio tai CDC on korvannut Crédit Mutuelille sen maksamat ennakkoerot. Johtopäätöksenä voidaan todeta, ettei verottomuus ole koskenut vain kahta kolmasosaa vaan kaikkia Livret bleun korkoja ainakin 27 päivänä syyskuuta 1991 tehdyn päätöksen jälkeen ja keskitetyn talletuskannan osalta.

2.2 Crédit Mutuelille asetettu julkisen palvelun velvoite

(98) Crédit Mutuelille on annettu Livret bleun tarjoamisen tehtävä, johon liittyvät tarkoin määritellyt etuoikeudet ja velvollisuudet. Etuoikeuksiin kuuluu Livret bleun tarjoamisen yksinoikeus ja CDC:n maksama provisio. Velvollisuudet liittyvät Livret bleun avulla kerättyjen varojen käyttöön. Velvollisuudet ovat muuttuneet ajan myötä: aluksi Crédit Mutuelin oli kohdennettava 50 prosenttia

varoista (osuus nostettiin myöhemmin 65 prosenttiin) niin sanottuihin yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin (etenkin paikallisyhteisöjen ja muiden julkisten organisaatioiden rahoittamiseen), mutta loput varat pankki sai käyttää vapaasti. On syytä tuoda esiin, ettei Crédit Mutuelilla ollut velvoitteita, jotka olisivat liittyneet vapaasti käytettävän talletuskannan rahoitusehtoihin, muun muassa korkoihin. Vuodesta 1991 lähtien yhä suurempi osa talletuskannasta on kohdennettu sosiaalisen asuntotuotannon rahoittamiseen keskittämällä varat Caisse des Dépôts et Consignationsiin. Talletuskanta on nyt keskitetty kokonaisuudessaan CDC:hen. CDC maksaa Crédit Mutuelille ainoastaan keskitetystä talletuskannasta korvauksen, joka vastaa julkisen vallan vahvistamaa bruttokorkoa ja joka siirretään edelleen säästäjille, sekä 1,3 prosentin suuruisen välityspalkkion. On syytä tuoda esiin, että CDC on valtion yritys, joka saa valtion varoja julkisen palvelun velvoitteen toteuttamiseen, ja siksi provisiota on pidettävä valtion varoina. Korot maksetaan säästäjille, joten Crédit Mutuel hyöttyy vain provisiosta. Provisio on erottamaton osa Crédit Mutuelin vastuulla olevaa julkisen palvelun velvoitetta, ja se kuuluu siten valtion maksettavaksi.

2.3 Yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten tuotto

(99) Yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin liittyvät velvoitteet, jotka on lueteltu tyhjentävästi 1 päivänä maaliskuuta 1976 annetussa asetuksessa, koostuivat lähinnä lainoista paikallisyhteisöille ja valtion liikkeeseenlaskevien tai takaamien arvopapereiden (etenkin valtionobligatioiden) merkinnästä sekä lainoista julkisille organisaatioille, jotka hoitavat sosiaalista asuntotuotantoa. Saatujen tietojen perusteella näiden käyttötarkoitusten pakollisuus yhdessä sen seikan kanssa, että valtio säänteli korkoehtoja eivätkä ne olleet markkinoiden vapaasti määrittelemiä, vahvistaa, että yleisen edun mukaisia käyttötarkoituksia on pidettävä erottamattomana osana Livret bleu -järjestelmää. Jäljempänä osoitetaan, että Crédit Mutuel pystyi säänneltyjen ehtojen ansiosta tekemään merkittävää voittoa näillä talletuksilla. Yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten määritelmää muutettiin 27 päivänä syyskuuta 1991 tehdyllä päätöksellä: käyttötarkoituksia ovat vastedes vain lainat sosiaalisen asuntotuotannon rahoittamiseen ja siirrot CDC:n tilille (edellä mainittu talletusten keskittäminen). Uudet käyttötarkoitukset korvasivat vanhat erittäin hitaasti 1990-luvun aikana:

⁽³²⁾ Tässä tapauksessa kuluttajien saama verotustuki myönnetään vain säästäjille, joilla on Livret bleu -säästötili Crédit Mutuelissa (tai Livret A -säästötili Caisse d'épargne tai postissa).

ainoastaan uudet talletukset käytettiin kokonaisuudessaan välittömästi uusiin käyttötarkoituksiin vuodesta 1991 lähtien.

3. Kilpailuetu

- (100) Jos korvaus, jonka Crédit Mutuel saa julkisen palvelun velvoitteesta CDC:n maksaman provision muodossa, ylittää tämän julkisen palvelun nettokustannukset (kun otetaan huomioon kaikki velvoitteen täyttämiseen liittyvät edut ja kulut), Crédit Mutuelilla on kilpailuetu muihin pankkeihin verrattuna, sillä se saa lisävaroja, joita ei myönnetä muille pankeille.

4. Valtiontuen määrän arviointi

- (101) Kun Ranskan viranomaiset ovat vedonneet Livret bleu -järjestelmään kuuluvien yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen olemassaoloon, komission on saatava edellä mainitun palvelun toteuttamiseen liittyvien tulojen ja menojen tase voidakseen määritellä valtion maksaman korvauksen perusteltu suuruus.
- (102) Ensimmäiseksi esitetään kaikkien tulojen ja menojen huomioon ottamisen yksityiskohtaiset säännöt Livret bleun erityistapauksessa, toiseksi esitetään Crédit Mutuelin sisäisen laskentatoimen periaatteet, kolmanneksi esitetään asiantuntijoiden jäljellä olevat kiistakysymykset, jotka komissio on ratkaissut, ja neljänneksi esitetään Livret bleun tuloslaskelmasta saatavat tulokset edellä mainittujen menojen ja tulojen huomioon ottamisen jälkeen.

4.1 Livret bleun talletuskantaan liittyvien tulojen ja menojen huomioon ottamisen yksityiskohtaiset säännöt

a) Livret bleun talletuskantaan liittyvien tulojen ja menojen saldo

- (103) Crédit Mutuelin Livret bleu -säästötiliin liittyvää rahoitusmekanismia on arvioitava tämän säästöjärjestelmän kokonaistaloutta vasten, eli on otettava huomioon kaikki järjestelmästä seuraavat kulut ja edut, etenkin tämän verottoman säästötilin tarjoamisen kautta kerättyjen talletusten käytöstä suoraan saatavat edut.

- (104) Suorien vaikutusten analysoinnin helpottamiseksi on hyvä muistaa joitakin Crédit Mutuelin Livret bleuhun liittyviä laskelmia. Livret bleu -säästötilin talletuskannan (joka on kirjattu vastattaviin) perustana on kolmenlaisia varoja:

- CDC:lle (talletuskannan CDC:hen keskittämisen mukaisesti) siirrettävä talletuskanta,
- yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset,
- vapaat käyttötarkoitukset.

Järjestelmässä taseen vastattavia leimaavat valtion säätelemät korkomaksut (tarkistettavat kiinteät korot eli suhteellisen vakaat korot) ja vastaavia yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten ja vapaiden käyttötarkoitusten vaihtelevat korkotuotot sekä CDC:n maksama kiinteä provisio. Taulukossa 2 on tiivistetty kaavamaisesti Livret bleun tuloslaskelman pääkohdat.

(105)

Taulukko 2

Livret bleun tuloslaskelmakaavio

Livret bleun tuloslaskelma	
Menot	Tulot
Livret bleun nettokorot	CDC:n provisio (3 % ^(a) + 1,3 %)
	Yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten kate (vaiht.)
	Vapaiden käyttötarkoitusten kate (vaiht.)

^(a) Heinäkuussa 2001.

- (106) Komissio on analysoinut järjestelmän kokonaisuudessaan arvioidakseen kaikki Crédit Mutuelin Livret bleun ansios-ta saamat taloudelliset edut. Valtio myöntää ensinnäkin CDC:n kautta Crédit Mutuelille provision talletusten keräämisestä. Myös muut Livret bleun Crédit Mutuelille CDC:n provision lisäksi tuomat taloudelliset edut on otettava huomioon.
- (107) Mikäli niiden taloudellisten etujen määrä, jotka voidaan arvioida laskennallisesti (provisio ja hallinnoinnista saatava tuotto), ylittää kulut (tavallinen voittomarginaali mukaan luettuna), joita Crédit Mutuelille aiheutuu talletusten keruusta ja hoidosta, valtio korvaisi liikaa Livret bleun tarjoamisesta aiheutuvia kuluja maksamalla liian korkean provision. Tämän arvioinnin tekemiseksi on välttämätöntä ottaa huomioon kaikki Livret bleun tarjoamisesta saatavat taloudelliset edut sekä kaikki Livret bleuhun ja vastattavien perustana oleviin vastaaviin liittyvät tulot ja menot, ja tähän on kaksi keskeistä syytä.
- (108) — Ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuin muistuttaa, että tuet on arvioitava niiden vaikutusten perusteella. On syytä tuoda esiin, että Livret bleusta saadaan muutakin tuottoa kuin yleisen edun mukaisien käyttötarkoitusten tai CDC:hen keskittämisen aikaansaamat tuotot. Livret bleu -tileille tehtyjen talletusten ansiosta Crédit Mutuel on saanut varoja edullisemmin ehdoin kuin se olisi saanut jälleenrahoituksen kautta rahoitusmarkkinoilla, ja se on saanut voittoa käyttämällä näitä varoja esimerkiksi joihinkin pakollisiin yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin tai kaikkiin vapaisiin käyttötarkoituksiin ⁽³³⁾. Valtion velvollisuus on vähentää niiden varojen määrää, jotka se myöntää tämän tehtävän toteuttamiseen, jos Crédit Mutuel saa siitä muuta etua.
- (109) Yleisen edun mukaisista käyttötarkoituksista aikaansaadut voitot on joka tapauksessa otettava huomioon, sillä
- ne ovat erottamaton osa velvoitteita, jotka valtio on asettanut Livret bleu -järjestelmän yhteydessä. Lisäksi on huomattava, että olisi järjetöntä jättää huomiotta joitakin tuottoisia käyttötarkoituksia: valtion pitäisi korvata joistakin käyttötarkoituksista aiheutuvat tappiot, samalla kun muissa Livret bleu -järjestelmään kuuluvissa käyttötarkoituksissa saataisiin riittävästi voittoja, joita ei otettaisi huomioon.
- (110) Tilanne ei ole yhtä selkeä vapaiden käyttötarkoitusten kohdalla, joissa tappiota kertyi tarkasteltuna ajanjaksona noin miljardi Ranskan frangia. Ne rasittavat täten valtion talousarviota, jonka tilanne olisi ilman näitä käyttötarkoituksia ollut tasapainoinen, minkä takia provisiota olisi pitänyt laskea vastaavassa määrin. Komissio katsoo kuitenkin, että vapaiden käyttötarkoitusten nettokulut on otettava huomioon.
- (111) Riippumattoman konsultin tehtäviin kuului siis Livret bleun sisäisen laskentatoimen arviointi (niiden käyttötarkoitusten menojen ja myös tulojen arviointi, joihin varat perustuvat) ja Crédit Mutuelin tarjoamien tietojen johdonmukaisuuden analysointi. Tätä varten konsulttia pyydettiin määrittelemään kaikki edut, jotka liittyvät Livret bleuhun perustuvista varoista saatuihin voittoihin ja varojen hoidosta aiheutuneisiin kuluihin (jotka eroavat markkinoiden tavallisista kuluista). Tavallisen kannattavuusmarginaalin, jota asiantuntijat kutsuvat "oman pääoman kustannuksiksi" ⁽³⁴⁾, vähentämisen jälkeen jäljelle jäävä voitto (joka on peräisin valtion maksamasta provisiosta) voidaan katsoa yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi, sillä valtion olisi pitänyt maksaa Crédit Mutuelille talletusten keräyksestä matalampi korvaus, joka olisi vastannut nettokuluja, eikä liian suurta korvausta.
- (112) — Toiseksi Crédit Mutuel on maininnut menettelyn aikana suuren määrän Livret bleun hoitoon liittyviä velvoitteita tai erityispiirteitä (ks. Crédit Mutuelin huomautukset III osassa). Komission valitsema lähestymistapa mahdollistaa näiden ongelmien ratkaisemisen kirjanpidon tasolla eli käytännön pohjalta. Sen avulla voidaan arvioida konkreettisesti näiden velvoitteiden tosiasiallinen taloudellinen painoarvo Livret bleun aiempien kirjanpitotietojen perusteella.
- ⁽³³⁾ Toisin sanoen, jos Crédit Mutuel olisi joutunut hankkimaan pankkienvälisten markkinoiden vakauden puolesta vastaavanlaisia varoja, sille olisi aiheutunut korkeampia jälleenrahoitusmenoja. Livret bleun tarjoamisen yksinoikeus on siis myös alentanut pankin tavanomaisia menoja. Näin ollen on otettava huomioon kaikki talletuksista aiheutuvat menot (talletusten vastaanotosta aiheutuva menojen kasvu mutta myös näiden varojen matalammista kuluista aiheutuva tavanomaisten menojen aleneminen) ja talletusten, myös vapaasti käytettävien talletusten, perustana olevien varojen tuotot.
- ⁽³⁴⁾ Ottamalla huomioon oman pääoman kustannukset, joilla mitataan toiminnan kannattavuutta, voidaan Livret bleun tuloksissa erottaa osuus, joka vastaa oman pääoman (eli osakkaiden) tavallista tuottoa, osuudesta, joka ylittää pankin keskimääräisen kannattavuuden. Ks. V jakson 4.4 kohta "Oman pääoman kustannusten analysointi".

b) Teknisiä tarkennuksia

- (113) Livret bleun kautta tapahtuvaan säästöjen vastaanottoon liittyy erityisiä taloudellisia ominaispiirteitä, jotka erottavat sen perusteellisesti pankkien tavanomaisesta talletusten vastaanotosta.
- (114) Livret bleun erityinen luonne ja verotus auttavat vaimentamaan korkojen vaihtelun vaikutuksia säästövarjojen uudelleenkohdentamiseen, ja tämä säästämismuoto on vakaampi kuin markkinakorkoinen sijoittaminen. Säästäjien käyttäytymiseen vaikuttaa ensisijaisesti Livret bleun nettokoron taso verrattuna vaihtoehtoisin sijoitusmuotoihin, joihin sisältyvät yhtä suuret riskit ja jotka on yhtä helppo muuttaa rahaksi: Livret bleun nettokorko on korkeampi kuin (verollisen) Livret B:n. Kaikkiin samankaltaisiin sijoitusmuotoihin, kuten markkinakorkoisiin sijoituksiin, kohdistuu lisäksi verotus, joten niiden on tarjottava huomattavasti korkeampaa bruttotuottavuutta, jotta ne päihittäisivät sijoitukset säästötileille.
- (115) Säästäjien käyttäytyminen noudattaa toiseksi aivan erityisiä sosiologisia ja psykologisia parametreja verottomien säästötilien yhteydessä. Säästäjät luottavat Livret bleuhun enemmän siitä syystä, että valtio on vahvistanut sen tuottavuuden. Tällaisten säästäjien valinta johtaa melko ristiriitaiseen tulokseen: vaikka kyseessä on helpoimmin rahaksi muutettava "tuottava sijoitus", se on myös yksi vakaimmista.
- (116) Historiallisesta näkökohdasta tämä säästäjien luottamus on antanut julkiselle vallalle mahdollisuuden vahvistaa alhaisen inflaation nettokorvauksia. Jopa silloin, kun markkinoille tehtyjen sijoitusten tuottavuus oli 1990-luvulla huomattavasti korkeampaa, talletuksia nostettiin hyvin vähän ⁽³⁵⁾.
- (117) Tämän varojen keräystavan erityinen luonne verrattuna jälleenrahoitukseen pankkien välillä markkinoilla tai rahoitusmarkkinoilla edellyttää kuitenkin, että Crédit Mutuelin talletuskannan hoidosta saamat edut arvioidaan konkreettisesti, mikä voidaan tehdä vain verkoston sisäisen laskentatoimen kautta.
- (118) Komission konsultin työssä on otettu huomioon järjestelmän Crédit Mutuelille aiheuttamat erilaiset kustannukset ja tuotot siten, että analyysi on jaettu kerättyjen varojen kohdentamisen perusteella kolmeen osaan: CDC:hen keskitetyt varat, yleisen edun mukaisiin käyttö-tarkoituksiin kohdennetut varat ja vapaasti käytettävät varat. Konsultin valitseman menetelmän avulla voidaan myös vastata Crédit Mutuelin väitteeseen, jonka mukaan järjestelmä tuo Crédit Mutuelille rasiitteen ⁽³⁶⁾, sillä se joutuu maksamaan valtiolle verotuloja ⁽³⁷⁾. Menetelmässä voidaan myös ottaa huomioon oman pääoman tavallinen tuotto.

c) Kysymys kannustinvaikutuksista

- (119) Livret bleun -järjestelmän vaikutusten analyysissä on nettokulujen ja valtion maksamien korvausten oikean määrän arvioimiseksi otettava huomioon edellä mainittujen suorien etujen lisäksi Livret bleun mekanismin mahdolliset välilliset edut ja kulut, jos näillä on merkittäviä vaikutuksia.
- (120) Kantelijoiden mukaan verottomuutensa vuoksi houkuttelevan säästötilin tarjoamisen yksinoikeus saattaa antaa Crédit Mutuelille mahdollisuuden houkutellessa ja sitouttaessa asiakaskuntaa, jolle verkosto voi myöhemmin myydä muita pankkituotteita tai -palveluja (luottoja, sijoituksia, vakuutuksia jne.). Pankkikonttoreiden tarjoamien sijoitusten ja vakuutusten määrän kasvu osoittaa heidän mielestään niiden käytössä olevat edut. Toisaalta, jos tuotteen markkinoita leimaa epäsuhtaisuus myyjän ja ostajan tietämyksen välillä, kuten rahoitustuotteiden tapauksessa, liikelaitoksen tunnettuus korkealaatuisten tai asiakkaalle tuottoisien tuotteiden tarjoajana on ratkaisevassa asemassa. Tällaisessa tilanteessa asiakkaiden houkuttelemis-

⁽³⁶⁾ Crédit Mutuel väittää maksaneensa vuosina 1975–1996 valtion talousarvioon [...] miljardia Ranskan frangia, kun se on maksanut säästäjien puolesta Livret bleun osittaisen verotuksen. CDC on kuitenkin "neutroloinut" tämä maksun vuodesta 1991 lähtien.

⁽³⁷⁾ On syytä tuoda esiin, että muut pankit maksavat välillisesti samanlaisen kustannuksen, kun niiden on otettava talletusten (brutto-) korkojen määrittelyssä huomioon muiden vastaavanlaisten tuotteiden tuottavuus ja se, että säästäjät vertaavat nettokorkoja verojen jälkeen, mikä ajaa pankit korottamaan bruttokorkoja voidakseen kilpailla verottomien tuotteiden kanssa. Uudessa järjestelmässä, jossa kaikki talletukset on keskitetty CDC:hen, Livret bleun kautta kerätyt varat ovat täysin verottomia.

⁽³⁵⁾ 1990-luvulla talletuksia nostettiin huomattavia määriä Livret bleu -tileiltä vain yhtenä vuonna, vuonna 1993, (–4 prosenttia). Talletuksia nostettiin enemmän Livret A -tileiltä: –10 prosenttia vuonna 1996 ja –8 prosenttia vuonna 1999. Talletusten vastaanoton odotetaan palaavan positiiviseksi vuonna 2001.

nen tuottoisan tuotteen, kuten Livret bleu, tarjonnalla saattaa muodostaa liikelaitokselle edun, sillä se auttaa kohderyhmän etsinnässä ⁽³⁸⁾. Toisin sanoen, oikeudesta saattaa seurata samat tulokset kuin kalliista markkinointitoimista tai tappiollisen tuotteen tarjoamisesta asiakkaiden houkuttelemiseksi.

- (121) Kantelijoiden esittämissä asiakirjoissa oletetaan houkutinvaikutuksen olevan olemassa, mutta ei todisteta pitävästi sen olemassaoloa eikä onnistuta arvioimaan tarkkaan tämän vaikutuksen taloudellista merkitystä.

- (122) Cabinet Glais'n tutkimuksista komissio panee merkille, että Crédit Mutuel voi perustellusti väittää, ettei näissä tilastoanalyysissä esitetä mitään pitäviä todisteita määrällisesti arvioitavissa olevasta kannustinvaikutuksesta.

- (123) Kantelijoiden huomautuksissa on esitetty kolme subjektiivista arviointia. Ensinnäkin, kun otetaan huomioon, että muut pankit tarjoutuivat hoitamaan Livret bleu -säästötiliä yhden prosentin provisiota vastaan, kantelijat ehdottavat edun suuruudeksi tällä hetkellä ja tulevaisuudessa ⁽³⁹⁾ erotuksen Crédit Mutuelin saamaan provisioon, eli 0,3 prosenttia, mikä vastaa noin 300 miljoonaa Ranskan frangia vuodessa. Mikään ei kuitenkaan todista, että Crédit Mutuelin kilpailijat pystyisivät hoitamaan järjestelmää samoilla ehdoilla tämänsuuruista korvausta vastaan.

- (124) Toisessa kantelijoiden ehdottamassa menetelmässä Crédit Mutuelin aiemmin saama etu voidaan mitata tarkastelemalla sen markkinaosuuksien kasvua. Tällaista tuen arviointimenetelmää ei voida käyttää, sillä se perustuu oletukseen, että markkinaosuuksien kasvu on kokonaisuudessaan peräisin Livret bleusta, eikä oletusta tue mikään objektiivinen peruste.

- (125) Kolmas arvio tarjonnan yksinoikeudesta perustuu Livret bleun verottomuudesta aiheutuvaan verotulojen mene-

tykseen. Jos Crédit Mutuel olisi halunnut tarjota verollisen säästötilin, jolla olisi ollut säästäjien verotusasemasta riippumatta sama nettotuotto kuin Livret bleulla, se olisi todellakin ottanut vastattavakseen säästäjien (mahdollisesti) maksamaa nimellistä veroa vastaavat vaihtoehtoiskustannukset. Kantelijoiden mukaan vuosina 1991—1997 keraantuneen 4,5 miljardin Ranskan frangin verotusedun on katsottava tuoneen Crédit Mutuelille yhtä suuret välilliset edut. Tätä päättelytapaa ei voida soveltaa, sillä Crédit Mutuel tuskin olisi tarjonnut Livret bleuta samoilla ehdoilla, jos se olisi joutunut maksamaan kokonaisuudessaan kustannukset verovapaudesta, joka lisäksi hyödyttää suoraan osakkaita.

- (126) Kyseiset mahdolliset edut on vaikea osoittaa ja määrittää. Livret bleun tarjonnasta saatava suora taloudellinen etu voidaan laskea suoraan Livret bleun tilinpidosta. Muiden tuotteiden tai palvelujen myynnistä Livret bleun kautta sitoutetuille asiakkaille saatu taloudellinen etu voitaisiin sitä vastoin havaita muiden tuotteiden sisäisessä laskentatoimessa, jos voitaisiin erottaa toisistaan se, mikä on myyty Livret bleun kautta sitoutetuille tai houkutetuille Crédit Mutuelin asiakkaille, siitä, mikä on myyty Crédit Mutuelin asiakkaiksi muista syistä tulleille henkilöille. Näin ollen komission konsultti ei ole voinut arvioida välillisiä etuja käyttämällä kirjanpitoa menetelmää, jolla arvioidaan Livret bleusta saatavia suoria taloudellisia etuja.

- (127) Komission konsultin monimutkaisemmat arviointityritykset eivät johtaneet tuloksiin. Komissio ei ole saanut hyväksyttävää arviointia näiden vaikutusten teoreettisesta taloudellisesta arvosta. Tässä päätöksessä käytetään siis perustana ainoastaan Livret bleun sisäisen laskentatoimen arvioinnista saatuja tuloksia.

4.2 Livret bleun sisäisen laskentatoimen rakenne

⁽³⁸⁾ Kilpailuneuvoston (Conseil de la Concurrence) 17 päivänä syyskuuta 1996 antamassa lausunnossa nro 96-A-12 esitetään myös väite, jonka mukaan veroton säästötili "asettaa sitä tarjoavat liikelaitokset etuoikeutettuun asemaan muiden tuotteiden tarjonnassa"

⁽³⁹⁾ Kun kaikki Livret bleun talletukset on keskitetty CDC:hen. Tätä subjektiivista päättelyä ei voida käyttää menneisyyden yhteydessä, sillä kaikkia talletuksia ei ollut tuolloin keskitetty.

- (128) Ennen komission konsultin tekemän analyysin tulosten esittelyä on syytä tuoda esiin muutama menetelmää koskeva huomio. Konsultin arviointityötä haittasi se, ettei Livret bleusta ole tehty todellista sisäistä laskentatoimea ja ettei jokaisen Crédit Mutuelin aluepankin kirjanpitoa

ole käsitelty yhtenäisesti. Toiseksi koko kirjanpidon rekonstruktio perustuu yhden vuoden (1996) kirjanpitorakenteeseen, ja muiden vuosien tiedot on päätelty tämän rakenteen perusteella. Rekonstruktio perustuu myös osalle aluepankeista tehtyyn kyselyyn, ja niiden hallinnoinnin tunnusluvut on ekstrapoloitu valtakunnallisen keskuspankin pankkitoiminnan nettotuottoon. Tämä on paras arvio, jonka komissio voi saada neljän keskenään ristiriitaisen asiantuntijalausunnon pohjalta (ks. menettelyn kuvaus jaksossa I).

(129) Asiantuntijoilla oli suuria vaikeuksia Livret bleun sisäisen laskentatoimen rekonstruoinnissa, kuten ensimmäisten asiantuntijalausuntojen väliset suuret arviointierot osoittavat. Kirjanpitoliedot osoittautuivat hyvin erilaisiksi eri aluepankkien välillä, sillä ne ovat täysin itsenäisiä oikeudellisesti ja kirjanpidollisesti. Valtakunnallisen keskuspankin rooli on ollut pikemminkin toimia poliittisena koordinoitielimenä kuin hallintoelimenä ainakin 1990-luvun alkuun asti. Livret bleu -järjestelmää muutettiin perusteellisesti vuonna 1991, ja Crédit Mutuelin toimintaa ja laajuutta kuvaavat parametrit ovat tuosta vuodesta lähtien riittävän vakaat saman kustannuslaskentamenetelmän soveltamiseksi koko ajanjaksolla 1991—2000.

(130) Livret bleuhun liittyvän tuen luonteen oikeudellinen analyysi toi menettelyn aikana esiin, että kyse on ollut vuoden 1975 lopusta lähtien uudesta tuesta. Tämän jälkeen nousi esiin kysymys vuosien 1976—1990 tuen laskemisesta. Arvioinnissa oli otettava huomioon kaksi tekijää:

— Vuosien 1991—2000 osalta käytetty menetelmä on heikkouksistaan huolimatta riittävän vakaa tuen hyväksyttävään arviointiin, mutta sitä ei voida ekstrapoloida 1990-lukua edeltäneeseen ajanjaksoon, sillä se perustuu aluepankkien ja vuoden 1996 toiminnan rakenteeseen. Aluepankkien toiminta-alueet muuttuivat 1970- ja 1980-luvuilla, ja osa niistä sulautui keskenään. Vuonna 1996 tehtyyn kyselyyn perustuvaa rakennetta ei siis voida enää soveltaa. Ja mitä kauemmaksi etäännyttään ajassa vuodesta 1996, sitä summittaisemmiksi tulokset käyvät.

— Ainoa vaihtoehto olisi tehdä yksi tai useampi kysely aiemmasta ajanjaksosta. Tämä vaikuttaa käytännössä järjettömältä: kirjanpitolietoja niin kaukaisilta ajoilta on vaikea saada ja käsitellä, kun kirjanpitopalvelujen vanhat tiedot ovat suureksi osaksi kadonneet. Kirjan-

pitoaineiston tarkastaminen on erittäin vaikeaa. Kyselytekniikka tuottaa kuitenkin kunnollisia tuloksia vain, jos sen kautta saadut tiedot ovat täysin luotettavia.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että valtakunnallisen keskuspankin sisäisen laskentatoimen puuttuessa kirjanpidon rekonstruktio jouduttiin rajoittamaan ajanjaksoon, joka alkaa tilikaudesta 1991. Livret bleun tilinpäätöksen tuloksen laskenta ei voinut perustua riittävän hyvään arviointimenetelmään aikaisimman ajanjakson osalta (1976—1990). Komissio rajasi näin ollen tuen laskennan vuosiin 1991—2000.

(131) Komission konsultin töissä on otettu huomioon Crédit Mutuelille järjestelmästä aiheutuvat erilaiset kustannukset ja tuotot siten, että analyysi on jaettu kolmeen osaan kerättyjen varojen kohdentamisen mukaan: CDC:hen keskitetyt varat, yleisen edun mukaisiin käyttötarkoituksiin kohdenneet varat ja vapaasti käytettävät varat. Konsultin valitseman menetelmän avulla voidaan myös vastata Crédit Mutuelin väitteeseen, jonka mukaan järjestelmään liittyy rasite⁽⁴⁰⁾ Crédit Mutuelille, sillä se joutuu maksamaan valtiolle ennakkoeroa. Menetelmä mahdollistaa myös oman pääoman tavallisen tuoton huomioimisen.

(132) Ensinnäkin syytä kuvailla lyhyesti Crédit Mutuelin sisäisen laskentatoimen rakennetta. Crédit Mutuelin toiminta jakautuu viiteen alaan:

— säästöt (jonka sisällä erotellaan kolme toimintaa: Livret bleun talletusten vastaanotto, muiden tilien talletusten vastaanotto ja muut säästömuodot),

— luotot,

— vakuutukset (vahinkovakuutus),

— maksuvälineiden hoito,

⁽⁴⁰⁾ Crédit Mutuel väittää maksaneensa vuosina 1975—1996 valtion talousarvioon [...] miljardia Ranskan frangia siitä, että se on ottanut säästäjien puolesta vastatakseen Livret bleun osittaisesta verotuksesta. CDC on kuitenkin todellisuudessa "neutroloinut" tämän rasiitteen vuodesta 1991 lähtien.

- varainhoito ja arvopaperikauppa,
- käyttöpääoma.

(133) Sisäisen laskentatoimen rakenteessa on arvioitava kunkin alan osuus tuotosta, ja mikä on vielä vaikeampaa, yleisistä kustannuksista. Koko rakenne on tietenkin hyvin herkkä pankin tulosten ja kulujen kohdentamisvalintoja koskeville olettamuksille. Tässä yhteydessä konsultin ja siten komission tehtävä rajoittuu pitkälti ehdotetun rakenteen sisäisten epäjohtonmukaisuuksien tai rakenteeseen jälkeensä tehtyjen oikaisujen valvontaan.

(134) Crédit Mutuelin toimittaman (ja Mazars et Guérardin tilintarkastajien "oikeaksi todistaman") Livret bleun sisäisen laskentatoimen ensimmäisen arvioinnin jälkeen komission konsultti teki uuden arvioinnin. Crédit Mutuel pyysi Arthur Andersenin tilintarkastajia tarkistamaan perusteellisesti menetelmän ja kirjanpitoliedot, joiden avulla voidaan laatia Livret bleun tuloslaskelma. Arthur Andersen piti Livret bleun tuloslaskelman rakenteen ennallaan. Sitä vastoin käsittelytapaan ja käytettyihin tietoihin tehtiin kaksi muutosta edellisiin tutkimuksiin verrattuna ja käyttöön otettiin kolme tilapäistä oikaisua:

- i) Crédit Mutuelin alkuperäistä otosta laajennettiin kahdella uudella aluepankillä, [...] ja [...];
- ii) myynninjalkeisten asiakassuhteiden (yleisten) menojen kohdentamisperusteita tarkennettiin;
- iii) tilapäiset oikaisut liittyvät otoksen vahinkovakuutus-toiminnan virheellisen painottamisen korjaamiseen, oman pääoman kustannusten laskentamenetelmään ja osakkaiden vastuun kattamisen kustannuksen huomioimiseen.

(135) Komission konsultti oli jo laajentanut arvioinnissaan otosta kattamaan [...]. Näin ollen hän tarkisti [...] koskevien uusien tietojen sisällyttämisen yksityiskohdat ja vahvisti laajennetun otoksen tietojen käytön. Jos Crédit Mutuelin alun perin kokoama otos edusti [...] konsernin yleisistä menoista, otos edustaa [...] konsernin yleisistä menoista, sen jälkeen kun Crédit Mutuelin kaksi suurinta aluepankkia on otettu mukaan.

(136) Yksi kiistakysymys Crédit Mutuelin alkuperäisen arvioinnin ja konsultin arvioinnin välillä koski yleisten menojen kirjaamista myynnin jälkeisiin asiakassuhteisiin. Joidenkin Arthur Andersenin tekemien muutosten jälkeen Crédit Mutuel ja konsultti pääsivät sopuun yleisten menojen yhteisestä kirjaamismenetelmästä.

(137) Arthur Andersenin ja komission konsultin arvioinnit ovat yhteneviä otoksen kokoonpanon, kirjanpitolietojen valinnan ja niiden käsittelyn osalta Livret bleun tuloslaskelmassa. Ainoat kiistakysymykset koskevat edellä mainittuja Arthur Andersenin käyttöön ottamia tilapäisiä oikaisuja. Komissio ratkaisee ensin komission konsultin ja Crédit Mutuelin välillä olevat kiistakysymykset. Tämän jälkeen komissio esittää erilaiset arviot Livret bleun laskelmien tuloksista kerättyjen varojen käyttötarkoitusten mukaan.

4.3 Kiistakysymykset konsultin ja Crédit Mutuelin välillä

(138) Koska komission konsultti ja Crédit Mutuel eivät päässeet sopuun komission konsultin suorittamasta Arthur Andersenin töiden tarkastuksesta, komission on tehtävä ratkaisu riippumattoman konsultin ja Crédit Mutuelin valtuuttamien Arthur Andersenin tilintarkastajien ehdotusten perusteella.

a) Otoksen vastuuvahinkotoiminnan virheellisen painottamisen oikaiseminen

(139) Lopullisen otoksen kuvauksessa Arthur Andersen esittää kaksi tilastoa, joilla voidaan arvioida otoksen "edustavuutta" eri aloille kohdennettujen yleisten menojen osuuksien puolesta. Toisin sanoen on tarkistettava, vastaako yleisten menojen jakautuminen eri alojen kesken otoksessa tilannetta perusjoukossa (eli kaikissa Crédit Mutuel -konsernin aluepankeissa). Perusoletuksena on,

että alojen pitäisi olla edustettuina samoissa osuuksissa (jälleen kerran mitattuina suhteessa yleisiin menoihin) kuin perusjoukossa, jotta otos olisi täysin edustava.

- (140) Käyttöön otetussa tilastossa verrataan yleisten menojen osuutta otoksessa [...] säästötilien alan yleisten menojen osuuteen otoksessa [...]. Kahden prosenttiosuuden välinen ero voi olla niin pieni, ettei sitä voida pitää tilastollisesti hyväksyttävänä kyselytekniikkaan liittyvän tavallisen epätarkkuuden takia ⁽⁴¹⁾, ja Arthur Andersen voi perustellusti pitää tätä eroa ”johdonmukaisena”. Vaikka Arthur Andersenin teksti ⁽⁴²⁾ ei ole kovin selkeä, tilastosta ilmenee, että kaikista säästötilien alaan kohdennetuista yleisistä menoista [...] kuuluu (tilitetään) viiteotokseen ⁽⁴³⁾. Arthur Andersenin päätelmistä voidaan tässä vaiheessa panna merkille, että otoksen kokoonpano on rakenteeltaan hyväksyttävä säästötilien osalta eli Livret bleun osalta. Näin ollen otoksen rakenteeseen liittyvät ongelmat eivät vääristä Livret bleuta varten laadittuja tilastoja.

- (141) Vastuuvahinkoalaa varten on rakennettu vastaavanlainen tilasto. ”Otos [...], jonka osuus kaikista yleisistä menoista on [...], edustaa [...] saaduista vastuuvahinkoprovisioista.” ⁽⁴⁴⁾ Voimme hyväksyä ensimmäisen osuuden johtopäätöksestä, jonka Arthur Andersen tästä tekee: vahinkovakuutusala vaikuttaa yliedustetulta otoksessa, ja näin ollen jotkin vastuuvahinkoalaan liittyvät tilastotiedot saattavat olla vääristyneitä.

⁽⁴¹⁾ Vaikka kyseessä ei olisi ”todelliseen” satunnaisotokseen perustuva kysely.

⁽⁴²⁾ ”Säästötilien alaan kohdennetusta yleisten menojen osuudesta voidaan todeta, että viiteotoksen osuus kaikista yleisistä menoista on noin [...] ja säästöihin osoitetuista yleisistä menoista noin [...], mikä on mielestämme johdonmukaista.” (Alleviivaus on lisätty). Ote Arthur Andersenin kertomuksesta Mission Livret bleu, s. 29.

⁽⁴³⁾ Arthur Andersenin 8 päivänä helmikuuta 2001 päivätyssä kirjeessä esitetyssä lisätiedossa mainitaan tästä: ”Esimerkiksi vuonna 1996 nämä [otosten] vastaavat painotukset ovat seuraavat: säästöjen (talletusten) osuus: [...]” Tämä prosenttiosuus, jota pidämme säästöjen osuutena otoksessa, on juuri yhtä suuri kuin yleisten menojen osuus, mikä viittaisi siihen, että säästöjen määrä vastaa täysin säästöihin kohdennettujen yleisten menojen määrää. Lisäksi otoksen kokoamismenetelmässä on käytetty pääosin vuoteen 1996 perustuvia jakautumisperusteita (Ks. edellä mainittu kertomus, s. 4). On siis syytä ajatella, että osuus on muina vuosina hyvin samankaltainen ellei aivan samanlainen.

⁽⁴⁴⁾ Edellä mainitun kertomuksen s. 32.

- (142) Arthur Andersen päättelee edellä mainitusta ⁽⁴⁵⁾, että tämä vahinkovakuutustoiminnan yliedustus johtaa otoksessa hoitomenojen liian suuren osuuden kohdentumiseen vahinkovakuutustoimintaan ⁽⁴⁶⁾ ja että näitä menoja on alennettava kohdentamalla ne uudelleen muihin aloihin. Toinen päätelmä vaikuttaa virheelliseltä: on erittäin todennäköistä, että vahinkovakuutustoimintaan otoksessa kohdennetut hoitokulut ovat oikeassa mittasuhteessa alan tuottoon verrattuna ⁽⁴⁷⁾. Arthur Andersen on kuitenkin tuonut esiin, että tuotot (vastuuvahinkoprovisiot) ovat otoksessa yliedustettuina (ks. 141 kappale). Vahinkovakuutuslajien alentaminen vahinkovakuutuslajien korjaamatta johtaa välittömästi otoksen vahinkovakuutustoiminnan tuloslaskelman vääristymiseen (liian vähän menoja samaa tuottoa kohti) ⁽⁴⁸⁾, mutta myös säästötoiminnan tuloslaskelman vääristymiseen, jos osa vahinkovakuutustoiminnan menoista kohdennetaan uudelleen säästötoimintaan (vahinkovakuutus- ja säästötoiminnan menot ovat liian suuret samaa säästötoiminnan tuottoa kohti).

- (143) Väitettyään, että liian suuri osa hoitokuluista on kohdennettu vahinkovakuutustoimintaan ja liian pieni osa muihin aloihin, Arthur Andersen ehdottaa tämän yliedustuksen korjaamista tilapäisellä menetelmällä. Kuvitteellinen otos ”vahinkovakuutustoiminnan ulkopuolella” kootaan edellisen pohjalta ottamatta lainkaan mukaan vahinkovakuutustoimintaa. Konsultti pani merkille (eikä tätä ole kiistetty), että vahinkovakuutustoimintaan liittyvät hoitokulut on käytännössä jaettu suurimmaksi osaksi muille

⁽⁴⁵⁾ ”... [...] saaduista vastuuvahinkoprovisioista. Tämä aiheuttaa tiettyä vääristymää, joka, jos sitä ei mitenkään korjata, johtaisi siihen, että vastuuvahinkoalalle osoitetaan liian suuri osuus yleisistä menoista muihin aloihin verrattuna.” (Ks. edellä mainittu kertomus, s. 32.) Sanamuodon epämääräisyys voidaan panna merkille.

⁽⁴⁶⁾ Todellisuudessa tämä ensimmäinen päätelmä ei ole mitenkään itsestään selvä. Voidaan epäillä, seuraako vakuutusalan yliedustuksesta suoraan vakuutusalan kustannuslaskennan tuloksen vääristyminen. Se, että vakuutusalaan osoitetaan otoksessa suurempi osuus yleisistä menoista, johtuu myös merkittävämmistä tuotoista (jotka Arthur Andersen on todennut vastuuvahinkoprovisioiden osuudessa tai vastuuvahinkojen liikevaihdossa). Voidaan toki ajatella, että tulos on ”voimistunut” (korotettu tietyllä kertoimella), sillä otoksen ekstrapolointi johtaisi päätelmään, että Crédit Mutuelilla on merkittävämpää toimintaa tällä alalla kuin sillä todellisuudessa on. Ei kuitenkaan ole välttämättä olemassa mitään suuntaavaa vääristystä (tilastollisesti), eli virhettä tuloksessa tiettyyn suuntaan (järjestelmällinen korotus tai alennus), sillä jos hoitokulut kasvavat, myös kyseisen alan tuotot voivat kasvaa (esimerkiksi vakuutusmaksuja on kerätty enemmän).

⁽⁴⁷⁾ Päinvastaisessa tapauksessa, jos kulut ovat liian korkeat verrattuna tuottoihin, kustannuslaskenta olisi virheellinen ja huonosti rakennettu.

⁽⁴⁸⁾ Tätä keskeistä kysymystä ei käsitellä lainkaan 13 päivänä syyskuuta 2001 lähetetyssä menetelmää koskevassa kirjeessä. Asian-tuntijat pyrkivät arvioimaan tuloslaskennan saldon (tuotot – menot), eivät erillisiä menoja.

aloille. "Teoreettinen" otos on koottu yhdistäen vuosittain vaihtelevalla painotuksella todellinen otos ja otos "vahinkovakuutustoiminnan ulkopuolella" siten, että on saatu vahinkovakuutusten osalta rakenne, joka vastaa täydellisesti perusjoukon (koko konsernin) rakennetta.

b) Komissio ei voi hyväksyä ehdotettua oikaisua kolmesta syystä

i) Se, että vahinkovakuutusala on yliedustettuna otoksessa, ei tarkoita, että säästötoimintaan kohdennetut hoitokulut olisivat liian matalat

(144) Olennainen muuttuja Livret bleun sisäisen laskentatoimen rakenteessa on todellakin hoitokulujen osuus säästötoiminnassa eikä vahinkovakuutustoiminnassa ⁽⁴⁹⁾. Arthur Andersen päätelee kuitenkin, että tilasto, jonka se on ottanut viitteeksi, osoittaa, ettei otoksessa ole vääristymää hoitokulujen kohdentamisessa säästötiloihin. Toisin sanoen ei voida päätellä, että vahinkovakuutusalan yliedustuksen aiheuttaman vääristymän takia on kohdennettava uudelleen hoitokuluja säästötoimintaan, vaikka ensimmäisessä päätelmässä todettiin, ettei säästötoiminnan yliedustuksessa ollut vääristymää.

(145) Tosiasialla on ymmärrettävä, että jos vahinkovakuutusala on voimakkaammin edustettuna otoksessa, se tarkoittaa, että muut alat (luotto, maksuvälineiden hoito, arvopaperikaupan hoito) ovat otoksessa heikommin edustettuina kuin perusjoukossa. Ensimmäinen tilasto osoitti kuitenkin, ettei näin ole säästötoiminnan kohdalla.

⁽⁴⁹⁾ Crédit Mutuel toimitti komissiolle 13 päivänä syyskuuta 2001 päivätyn Arthur Andersenin asiakirjan, jossa palataan tähän ongelmaan. Kirjeessä unohdetaan tarkentaa, että kyse on tuloslaskelman laadinnasta (kysymystä yleisten menojen muodossa olevia kuluja vastaavien tuottojen kohdentamisesta ei käsitellä lainkaan) ja että olennainen muuttuja koskee yleisten menojen kohdentamista säästötoimintaan. Kaksi asianosaista asiantuntijaa eivät näin ollen voineet ottaa kantaa valitun tilastomenetelmän soveltuvuuteen suhteessa arvioitavaan muuttuajaan. On syytä tuoda esiin, että hyväksyttävä korjaava tilastomenetelmä estimaattorin parantamiseksi saattaa heikentää toisen estimaattorin laatua.

ii) Käytetty menetelmä ei ole pätevä tilastollisesti

(146) Otoksesta tehtyjä tilastoja voidaan parantaa (vähentämällä estimaattoreiden varianssia) perustamalla otos siihen perusjoukon alakohtaiseen rakenteeseen, jota pidetään pankkitoiminnan nettotuoton rakenteena tai hoitokulujen rakenteena. Crédit Mutuelin ehdottamalla ja Arthur Andersenin ⁽⁵⁰⁾ käyttämällä menetelmällä ei ole kuitenkaan mitään tilastollista perustaa, ja se aiheuttaa useita vääristymiä. Professori Tillé, jota konsultoitiin ainoastaan otoksen rakenteesta vahinkovakuutusten osalta (kun kiinnostavaa on rakenne säästöjen osalta), varoittaa ehdotetun menetelmän seurauksista: "arviointimenetelmän muuttaminen muuttaa suhteita kaikkien alojen osalta", eli myös säästöjen osuutta. On selvää, että jos säästötoiminnan kuluja ei ole alun perin painotettu liikaa (niissä ei ole vääristymää) (kuten Arthur Andersenin esittämä tilasto vaikuttaa osoittavan), oikaisu aiheuttaa tällaisen liiallisen painotuksen ja vääristää tilastollisessa merkityksessä olennaisen muuttujan tilastoa.

iii) Käytetty menetelmä johtaa siihen, että hoitokuluja kohdennetaan mielivaltaisesti säästötoimintaan

(147) Kuten konsultti totesi, "vahinkovastuun ulkopuolisessa" teoreettisessa otoksessa vahinkovastuun hoitokulut on kohdennettu mielivaltaisesti muille aloille, vaikka sisäisen laskentatoimen tarkoituksena on juuri määritellä kuhunkin alaan kuuluvat kulut. Vaihtelevassa suhteessa todelliseen otokseen yhdistettynäkin ⁽⁵¹⁾, saatuna (ja haettuna) tuloksena on vahinkovakuutusalan hoitokulujen mielivaltainen kohdentaminen muihin aloihin. Lisäksi ei ole mitään epäilystä, että tähän alaan kohdennettujen kuluja mielivaltainen alentaminen oikaisematta samassa suhteessa voittoja, jotka vastaavat samaa aluepankkien otosta, johtaa tulojen ja menojen saldon vääristymiseen.

(148) On syytä korostaa, että jos ehdotettu menetelmä olisi pätevä, sitä olisi pitänyt soveltaa myös säästötoiminnan

⁽⁵⁰⁾ Varovaisesti ilmaistuna: "menetelmä saattaa vaikuttaa teoreettisesta näkökohdasta moitittavalta. Kaikenlaisten oikaisujen pois jättäminen on mielestämme kuitenkin vielä huonompi vaihtoehto." Emme kommentoi virkkeen jälkimmäistä osaa edellä mainittujen seikkojen johdosta.

⁽⁵¹⁾ Perusjoukon vahinkovakuutusrakenteen mukaan laskettujen osuuk-sien perusteella.

alaan (joka on myös ylliedustettu). Tällä kerralla tuloksena olisi ollut säästöihin kohdennettujen hoitokulujen merkittävä alentaminen ja siten Livret bleun tuloksen korottaminen. Ei siis ole yllättävää, että Crédit Mutuel halusi soveltaa oikaisuja mielivaltaisesti vahinkovakuutusalaan. Voidaan myös huomata, että Arthur Andersenin alkuperäinen tilasto osoittaisi oikaisun jälkeen säästöalan kohdennettujen hoitokulujen osuuden kasvaneen otoksessa (kun käytetään tietenkin todellisen otoksen ja edellä kuvaillun "vahinkovakuutuksen ulkopuolisen otoksen" yhdistelmästä saatavia hoitokulujen määriä), eli säästöjen hoitokulut olisivat otoksessa ylliedustettuina, ja tällä kerralla varmuudella suuremmassa määrin kuin säästöalan tuotot. Korjaus aiheuttaa siis sisäisessä laskentatoimessa täysin tunnistettavissa olevan vääristymän kaikissa säästöalan osioissa.

- (149) Komissio voi näin ollen vain konsultin tavoin torjua ehdotetun oikaisun, koska sillä ei ole mitään perustaa ja se vääristää Livret bleun tuloslaskelman.

c) Oman pääoman tuottavuuden laskumenetelmä

- (150) Sisäisen laskentatoimen rakenne mahdollistaa eri toimintojen tavanomaisen katteen huomioimisen. Pankkialalla katteilla ei ole samanlaista merkitystä suhteessa pankkitoiminnan nettotuottoon kuin muiden toimintojen kohdalla, ja käsiteltävänä olevassa tapauksessa tulos arvioidaan oman pääoman kustannusten käsitteen avulla. Termi "kustannus" saattaa aiheuttaa sekaannusta: kyse ei ole kirjanpidollisesta menosta vaan (taloudellisesta) vaihtoehtokustannuksesta⁽⁵²⁾, jolla mitataan tietyn toiminnan kannattavuutta. Jotta saataisiin selville Livret bleu -toiminnasta saatava tuotto, joka ylittää toiminnan tavalista tuottavuutta vastaavan tuloksen, on siis vähennet-

tävä tuotosta "oman pääoman kustannus", joka kuvastaa toiminnan tavanomaista katetta⁽⁵³⁾.

- (151) Komissio katsoo, että [...] kannattavuusaste, sellaisena kuin se esitetään Crédit Mutuelin sisäisessä kustannuslaskennassa⁽⁵⁴⁾, on tässä tapauksessa kaikkein objektiivisin. Komissio on hyväksynyt kannattavuusasteen, jota Crédit Mutuel käyttää sisäisesti tuotteidensa kustannusten ja hintojen laskennassa. Tämä tarkoittaa, että valtio takaa Crédit Mutuelille Livret bleu -toiminnasta julkisen palvelun velvoitteen nojalla saman kannattavuusmarginaalin kuin sen, jonka Crédit Mutuel pyrkii saamaan muista riskeistä sisältävistä kilpailutoiminnoistaan. Kannattavuusasteessa ei oteta huomioon aiemmin maksettua yhtiöveroa tai mahdollista tuotoista maksettavaa veroa, sillä sisäisessä laskentatoimessa otetaan huomioon ainoastaan menoihin (esimerkiksi toimintamenoihin) kirjatut verot eikä tuotosta maksettavaa veroa.

- (152) Talletustoiminnassa riskit ovat pienemmät kuin luotto- tai sijoitustoiminnassa. Täten talletustoiminnan sisäinen kannattavuusaste on luonnollisesti matalampi. Komissio hyväksyi kuitenkin saman kannattavuusasteen talletustoitminnalle kuin muille enemmän riskejä sisältäville toiminnoille, kuten [...]. Saman kannattavuusasteen sovel-

⁽⁵³⁾ Arthur Andersen ehdotti syyskuussa 2000 valmistuneessa tilintarkastuskertomuksessaan oman pääoman kustannuksille uutta laskumenetelmää, joka korottaa oman pääoman kustannuksia [...] verrattuna Crédit Mutuelin alkuperäiseen arviointiin. Arthur Andersen ehdottaa todellakin käytettäväksi laskettua suhdelukua, kun verrataan tulosta ennen veroja (ja rahoituserien ja Fonds pour risques bancaires généraux'ille (FRBG) suoritettujen maksujen vähentämisen jälkeen) ja omaa pääomaa. Arthur Andersenin mielestä tämä suhde kuvaa paremmin pankin kokonaiskannattavuutta, kun taas Crédit Mutuel oli laskenut oman pääoman kustannuksiksi tosiasiaa jaettujen osinkojen määrän.

On tärkeää ottaa huomioon, että tällä kannattavuusasteen vahvistamisella on pankin johdolle poliittista merkitystä, sillä toiminnot ovat valitun oman pääoman kustannuksen perusteella kannattavia tai kannattamattomia. Arthur Andersen tarkentaa tässä yhteydessä, että "(oman pääoman kustannuksen laskumenetelmä riippuu) paitsi pankkien organisaatiosta myös pääkonttorin vahvistamista hoitotoimiteista". Arthur Andersen ei periaatteessa kritisoi Crédit Mutuelin alkuperäistä arviota, jota se pitää "kokonaisuudessaan johdonmukaisena". Tilintarkastajan toinen ehdottama menetelmä on kiistatta "suositeltu" vaihtoehtoinen menetelmä, sillä Crédit Mutuelin menetelmä "ei kuitenkaan vaikuta soveltuvan täysin (sen) tilanteeseen". Arthur Andersen luopuu 13 päivänä syyskuuta 2001 päivätyssä kirjeessä täysin näistä varauksellisista sanamuodoista. Crédit Mutuel toimitti kyseisen kirjeen komissiolle erään kokouksen jälkeen, jossa komission yksiköt ja konsultti esittivät, miksi niiden arviointi perustuu Crédit Mutuelin alkuperäiseen arviointiin.

⁽⁵⁴⁾ 12 päivänä kesäkuuta 1998 päivätty kirje.

⁽⁵²⁾ Jos tulos oman pääoman kustannusten vähentämisen jälkeen on negatiivinen, pankin kannattaisi luopua toiminnasta ja yhdistää oma pääoma sellaisten toimintojen omaan pääomaan, jotka ovat kannattavia oman pääoman kustannusten vähentämisen jälkeen. Hankalinta on tietenkin laskea, mikä on se osakkaiden korvauksen taso, jota käytetään viitteenä (benchmark).

taminen talletusten vastaanottoon ja muihin toimintoihin nostaa talletustoiminnalle hyväksyttyä sisäistä kannattavuusastetta epäsuhtaisesti toiminnan sisältämiin riskeihin nähden. Näin ollen ei voida hyväksyä Crédit Mutuelin väitettä, jonka mukaan Livret bleu -toiminnan kannattavuusaste olisi liian matala.

80 prosenttia Crédit Mutuelin arvioimasta kustannuksesta ([...] vastaan [...] vuosina 1991—1998). Komissio on myös pannut merkille tilintarkastajien esittämän varauksen näiden kustannusten huomioimisen tarkoituksenmukaisuudesta ⁽⁵⁵⁾.

(153) Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, ettei Crédit Mutuel ole yhtiömuodoltaan osakeyhtiö vaan keskinäinen yhtiö. Osakkaat saavat todellakin asiakashintojen tai -palvelun muodossa suoria etuja, jotka vähentävät pankin ilmeistä kannattavuusastetta. Kun osakkaat ovat samalla asiakkaita, heille on tällaisessa keskinäisessä yhtiömuodossa kiistatta enemmän etua siitä, että he hyötyvät Crédit Mutuelin toiminnasta edullisempien hintojen kuin verollisten voittojen muodossa. Osakeyhtiömuotoiset pankit eivät toteuta samanlaista hallinnointistrategiaa. Crédit Mutuelilla on erityinen organisaatio, ja siksi se voi valita erityisen oman pääoman korvaamispolitiikan. Komissio yhtyykin konsultin näkemykseen, joka oli myös aluksi Crédit Mutuelin näkemys, jossa otetaan huomioon Crédit Mutuelin oman pääoman todelliset taloudelliset kustannukset.

(154) Komissio katsoo näin ollen, että riippumattomalla konsultilla on perusteita ottaa huomioon Crédit Mutuelin alun perin ehdottama oman pääoman kustannus.

(157) Crédit Mutuel myönsi 21 päivänä heinäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessä, ettei tämä vastuun kattaminen näy kirjanpidossa. Verkosto vakuuttaa kuitenkin kokoavansa riittävästi omaa pääomaa välttääkseen kaiken osakkaidensa asettamisen vastuuseen. Komissio katsoo, että korkean oman pääoman tason säilyttäminen, minkä Crédit Mutuel osoittaa tekevänsä, voi johtua aivan muista syistä, eikä mikään kirjanpitotieto auta määrittelemään sitä oman pääoman osuutta, joka olisi todellisuudessa kohdennettu tällaiseen takuuseen.

(158) Komissio panee merkille, että komissiolle toimitetussa Livret bleun tilinpidon varmennuksessa Arthur Andersen katsoi, että tätä kustannusta tulisi käsitellä samalla tavalla kuin toimintamenoja, sillä Crédit Mutuel ei halua, että sen osakkaat joutuisivat kattamaan tämän riskin, mikäli se toteutuisi. Oikeudellisen velvoitteen mukaan tällainen kustannus olisi osakkaiden vastuulla. Toisin sanoen komissio myöntää, että on olemassa riski osakkaiden joutumisesta vastuuseen, mutta se perustuu yhtiöjärjestykseen, ja näin ollen jokaisen henkilön, joka haluaa yhtiön jäseneksi, on hyväksyttävä tämä riski jäsenyyden tuomien etujen vastapainona.

d) Osakkaiden vastuun kattaminen

(155) Konsultti katsoi, ettei Crédit Mutuelin osakkaiden talletusten takaamisesta aiheutuneiden kustannusten vähentäminen Crédit Mutuelin Livret bleun tuloksesta (kesäkuussa 1998 lähetetty kirje) ollut perusteltua, sillä kyseessä ei ole toimintaan liittyvä kustannuslaskentatieto eikä kyseinen riski liity mitenkään Livret bleu -järjestelmään. Tämä korjaus nosti Livret bleun tulosta [...] vuosina 1991—1998.

(156) Arthur Andersenin kertomuksessa esitetään tämän kustannuksen laskentaan monimutkaisempaa mallia ja päädytään tämän takuun kustannusten alentamiseen noin

(159) Tällainen osakkaille kuuluvan vastuun kantaminen johtuu siis Crédit Mutuelin harkinnanvaraisesta päätöksestä. Osakkaat vastaavat oikeudellisesta velvoitteesta, eikä Crédit Mutuelilla ole mitään velvollisuutta antaa osakkailleen takuita. Yhtiöjärjestyksen henkeen ei tosiasiaa kuulu, että keskinäinen yhtiö ottaisi vastuun kannettavakseen, sillä juuri tämä vastuumekanismi on yhtiömuodon ominaispiirre ⁽⁵⁶⁾.

⁽⁵⁵⁾ Arthur Andersen katsoo, ettei se voi "esittää ratkaisevaa perustetta suuntaan tai toiseen keskustelussa (tämän kustannuksen huomioimisen tarkoituksenmukaisuudesta)". (Ks. edellä mainittu kertomus, s. 45.) Arthur Andersenin arvio tästä asiasta on myös muuttunut tuntuvasti 13 päivänä syyskuuta päivätyssä kirjeessä: "Tätä ei mielestämme voida pitää puhtaasti teoreettisena kustannuksena."

⁽⁵⁶⁾ Jos samaa ajattelutapaa sovellettaisiin osakeyhtiöihin, seuraus olisi ilmeisen järjetön: osakeyhtiöllä ei ole "moraalista" tehtävää kattaa riskiä osakkaiden sijoittamien varojen menettämisestä koko merkittyn pääoman suuruudelta.

(160) Crédit Mutuel on vedonnut 24 päivänä tammikuuta 1984 säädetyn pankkilain tekstiin, mutta se koskee tappioiden tasoitusmekanismia keskinäisen yhtiön yksiköiden kesken, eikä siinä mainita lainkaan osakkaiden henkilökohtaisen vastuun kattamista⁽⁵⁷⁾. Velvoitteet eivät liity mitenkään kannattavuutta ja omaa pääomaa koskeviin vaatimuksiin, jotka Ranskan viranomaiset mainitsivat 26 päivänä lokakuuta 2001 päivätyssä kirjeessään. Arthur Andersen perustelee 13 päivänä syyskuuta 2001 päivätyssä kirjeessä osakkaiden vastuuseen liittyviä yhteisvastuullisuusmekanismeja sillä, että Crédit Mutuel on maksanut tappiollisille säästökassoille kyseisenä ajanjaksona lähes [...]. Nämä tulosityksiköiden väliset siirrot eivät ole Crédit Mutuelin ominaispiirre. Ne kuuluvat kaikkien suurten kansallisten tai monikansallisten yhtiöiden toimintaan, eivätkä ne kuvasta missään nimessä asiakkaiden konkreettista asettamista vastuuseen vaan aluepankkien välistä tasausta, joka korvaa asiakkaiden vastuun. Aluepankkien välinen tasaus olisi kuitenkin aivan riittämätön suojaamaan osakkaita suurilta riskeiltä, mikä jälleen todistaa eron tasausmekanismien ja esitetyn vastuunkattamismallin välillä. Komissio panee joka tapauksessa merkille, että tasausmekanismista hyötyvien aluepankkien mahdollisesti tappiolliset tulokset on jo otettu huomioon Livret bleun sisäisessä laskentatoimessa. Näin ollen tappioiden keskinäisestä jakamisesta aiheutuvan ylimääräisen kustannuksen ottaminen kirjanpitoon johtaisi siihen, että aluepankkien mahdolliset tappiot kirjattaisiin kahteen kertaan.

(161) Johtopäätöksenä komissio katsoo konsulttinsa tavoin, ettei Crédit Mutuelilla ole oikeudellista velvollisuutta kattaa osakkaille kuuluvia riskejä muilla toimilla kuin aluepankkien tappioiden keskinäisellä tasaamisella⁽⁵⁸⁾, ettei mikään kirjanpitotieto todista tällaisen takuun olemassaoloa ja että näin ollen osakkaiden vastuun kattamisen väitetyt kustannukset ovat täysin kuvitteellisia eikä niitä voida ottaa huomioon.

e) Pöytäkirja

(162) Tarkasteltuaan kolmea edellä mainittua konsultin ja Crédit Mutuelin välistä kiistakysymystä komissio katsoo, että Livret bleun sisäisen laskentatoimen arviointiin palikatun riippumattoman konsultin tekemä arviointi on syytä hyväksyä.

f) Muita tarkennuksia

(163) Komission yleensä noudattaman politiikan mukaisesti valtiontuen määrän arvioinnissa tuen määrän lopullisessa laskennassa ei oteta huomioon yhtiöveroa.

(164) Tuloksen pääomituksessa joka vuosi käytettävä korko on komission viitekorko Ranskalle vuoden ensimmäisenä päivänä tammikuuta.

(165)

Taulukko 3

Komission vuotuiset viitekorot Ranskalle

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
10,61	11,00	8,93	7,94	8,22	7,01	5,83	4,77	4,76	5,70

⁽⁵⁷⁾ Keskuselimet "toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet taatakseen kaikkien liikelaitostensa sekä koko verkoston maksukyvyyn ja vaka-varaisuuden" (21 artikla). Ne voivat myöntää tai rajoittaa osakkaille maksettavaa osinkoa tai yhtiöosuuksien korvauksia niihin kuuluvien luottolaitosten tai sijoitusyhtiöiden osakkaille.

⁽⁵⁸⁾ Sen kirjanpidolliset vaikutukset on jo huomioitu asiantuntijoiden arvioinnissa.

4.4 Livret bleun tuloslaskelma

- (166) On syytä kerrata ennen komission noudattamaa konsultin lopullista arviointia tehtyjen asiantuntijalausuntojen välivaiheen tulokset ⁽⁵⁹⁾.

a) CDC:hen keskitetyt varat

- (167) Crédit Mutuelin mukaan 1,3 prosentin välityspalkkio on tullut tarpeelliseksi, sillä varojen kohdentaminen CDC:hen jätti pankin vastuulle Livret bleun hoitokulut, vaikka näiden varojen käyttötarkoituksista ei enää saada voittoja. Valtion maksaman provision perusteena on siis, että muista käyttötarkoituksista saatavat voitot eivät riitä kattamaan Livret bleu -järjestelmän kustannuksia. Crédit Mutuelin hiljattain toimittamien laskelmien mukaan Livret bleun kokonaishoitokulut olisivat olleet [...]—[...] talletuskannasta vuosina 1990—1993 ja olisivat sen jälkeen laskeneet asteittain saavuttaen [...] vuonna 1997. Crédit Mutuelin mielestä kyseinen provisio ei ole liian korkea, kun otetaan huomioon, että valtio maksaa vielä korkeampia provisioita pankeille, jotka hoitavat CODE-VI-säästötiliä, ja postille, joka hoitaa Livret A:ta (1,5 prosentin provisio). Se, että Caisse d'épargne -säästöpankit hoitavat itse Livret A:n matalammalla provisiolla (1,2 prosenttia), voidaan selittää mittakaavaeduilla, joista Caisse d'épargne -säästöpankit hyötyvät, sillä Livret A:n talletuskanta on noin neljä kertaa korkeampi kuin Livret bleun.

- (168) Tässä yhteydessä on syytä tuoda esiin, ettei valtio antanut tätä tehtävää parhaalle ehdokkaalle tarjouskilpailun kautta vaan neuvottelemalla suoraan Crédit Mutuelin kanssa, mikä ei anna välttämättä mitään takeita korvauksen tarkoituksenmukaisesta tasosta. Caisse d'épargne -säästöpankeille myönnetty matalampi provisio voidaan perustella Livret A:n suuremmalla säästöjen määrällä, mutta sitä vastoin se, että Livret bleun hallinnointi on sähköistetty toisin kuin Livret A:n, saattaa laskea hoitokuluja. Lisäksi ei ole osoitettu, että valtio maksaisi Caisse d'épargne -säästöpankeille tarkoituksenmukaisen korvauksen niiden suorittamasta säästöjen keräyksestä. Käsiteltävänä oleva päätös koskee joka tapauksessa kysymystä siitä, onko Crédit Mutuel saanut valtiontukea, eikä muiden pankkien säästöjen keräysjärjestelmiä.

- (169) Komission konsultin töistä ilmenee, että vuosina 1991—1998 tämä osuus talletuskannasta on tuonut bruttotuloja yli [...]. Konsultti päättelee, että kun näistä bruttotuloista vähennetään niihin liittyvät kustannukset, toiminnan tase on 1990-luvun tappiollisen kauden jälkeen palautunut tuottavaksi vuonna 1998 (26 miljoonaa Ranskan frangia). Tuloksista voidaan päätellä, että konsultin arviointi on ollut vähintäänkin "konservatiivinen", sillä on hyvin epätodennäköistä, että Crédit Mutuel olisi suostunut vuonna 1991 jatkamaan pitkällä aikavälillä Livret bleun talletusten vastaanottoa ainoastaan keskitäkkeen talletukset CDC:hen, ellei se olisi pitänyt provisiota riittävän korkeana. Vastakohtaispäätelyn avulla voidaan todeta, että Crédit Mutuelin ja vähemmässä määrin Arthur Andersenin arviot ovat tämän käyttötarkoituksen osalta ilmeisen epäjohtamukaisia.

⁽⁵⁹⁾ Tässä esitetään Crédit Mutuelin toinen lähestymistapa "jossa Livret bleu rinnastetaan täysin Livret A:han ja sivuutetaan sen osittainen verotus", jonka on varmentanut Mazars & Guérard (asiakirjasta voidaan todellakin päätellä, että julkinen valta on maksanut Crédit Mutuelille korvauksia, jotka kattavat kokonaisuudessaan osittaisen verotuksen vaikutukset), sekä Arthur Andersenin kahdesta hahmotelmasta matalampi vaihteluväli (joka on suotuisampi Crédit Mutuelille, kun kahden hahmotelman välinen ero on joka tapauksessa marginaalinen).

(170)

Taulukko 4

Livret bleun CDC:hen keskitettyjen käyttötarkoitusten nettotulokset vuosina 1991—1998 (nettokate miljoonina Ranskan frangina ja prosentteina)

(miljoonaa Ranskan frangia)

Kate	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Yhteensä
Crédit Mutuelin alkuperäinen arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konsultin alkuperäinen arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
AA:n toinen asiantuntijalause	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Komission arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kate (%)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Lähde: Arthur Andersen ja Littlejohn Frazer.

(171) Jos 1,3 prosentin provisio vaikuttaakin olleen liian pieni 1990-luvulla, se on vuodesta 1998 lähtien kattanut enemmän kuin hyvin tämän Crédit Mutuelin Livret bleun talletuskannan osuuden hoitokulut. Kun otetaan huomioon, että konsultin tutkimukset päättyivät vuoteen 1998 ja että Crédit Mutuel voi tulevaisuudessa hyötyä Livret bleun hoidosta saamistaan tuotoista, voidaan miettiä, onko provisio liian korkea, kun kaikki talletukset on keskitetty. Tässä yhteydessä voidaan todeta, että kate on kasvanut jatkuvasti vuodesta 1996 lähtien, eli siitä lähtien, kun Livret bleun talletuskannan keskittämistä CDC:hen alettiin nopeuttaa. Täydellinen keskittäminen voi mittakaavaedun kautta parantaa toiminnan tuottavuutta Crédit Mutuelille.

b) Yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset

(172) Yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset ovat tuottaneet vuosina 1991—1998 bruttotuloja lähes [...]. Kun bruttotuloista vähennetään niihin liittyvät kustannukset, Crédit Mutuelille jää noin [...] suuruinen kate. On syytä tuoda esiin, että Crédit Mutuelin alkuperäisessä arviossa kate arvioitiin huomattavasti korkeammaksi.

(173)

Taulukko 5

Livret bleun yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten nettotulokset vuosina 1991—1998 (nettokate miljoonina Ranskan frangina ja prosentteina)

(miljoonaa Ranskan frangia)

Kate	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Yhteensä
Crédit Mutuelin alkuperäinen arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konsultin alkuperäinen arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
AA:n toinen asiantuntijalause	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Komission arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kate (%)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Lähde: Arthur Andersen ja Littlejohn Frazer.

- (174) Taso selittyy sillä, että kyse on pitkän aikavälin käyttötarkoituksista, jotka myönnetään korkealla ja kiinteällä nimelliskorolla ja jotka ovat myöhemmin hyötyneet korkojen laskusta ja valtion takauksesta. Toinen merkittävä selitys liittyy siihen, että kyse on riskittömistä käyttötarkoituksista, jotka hyötyvät valtion takauksesta, eli näiden käyttötarkoitusten tuottavuuteen ei vaikuta mahdollinen tuensaajien maksukyvyttömyydestä johtuva rahoitustarve. Crédit Mutuel vastustaa näiden hyötyjen huomiointia sillä perusteella, että ne ovat peräisin ennen vuotta 1991 myönnettyjen lainojen tai ostettujen joukkovelkakirjojen tuotoista. Muistutettakoon, että komission mielestä näistä käyttötarkoituksista vuodesta 1991 lähtien saatujen merkittävien hyötyjen johdosta valtion olisi pitänyt mukauttaa Crédit Mutuelille CDC:n kautta myöntämiensä valtion varojen määrää ⁽⁶⁰⁾.

c) Vapaat käyttötarkoitukset

- (175) Crédit Mutuel ja Ranskan viranomaiset katsoivat, että koska nämä käyttötarkoitukset ovat vapaita, ne eivät tuota pankille tuottoa, jota voitaisiin pitää valtion varoina, eikä komission tarvitse näin ollen ottaa niitä huomioon käsiteltävänä olevassa menettelyssä. Nämä käyttö-

tarkoitukset perustuvat kuitenkin sisäisessä laskentatoimessa erityisiin varoihin, talletuksiin, jotka on kerätty Livret bleun tarjonnan yksinoikeuden kautta. Markkinoiden kilpailuoloiissa Crédit Mutuel tuskin olisi pystynyt keräämään näitä varoja samoilla kustannuksilla, ja näin ollen nämä käyttötarkoitukset ja niitä vastaavat varat on otettava huomioon Livret bleu -järjestelmän kokonaislaskelmissa. Joka tapauksessa, kun valtio määrää vapaisiin käyttötarkoituksiin tarkoitettujen varojen osuuden, on loogista ottaa tämä kustannus huomioon.

- (176) Saattaa vaikuttaa ristiriitaiselta, että vapaiden käyttötarkoitusten katteet ovat olleet negatiivisia Crédit Mutuelille. Konsultti päätyi samansuuntaiseen tulokseen, vaikka hän arvioi negatiivisen tuloksen absoluuttisen arvon pienemmäksi kuin Crédit Mutuel ilmoitti. Tilanne johtuu periaatteesta siitä, että vapaiden käyttötarkoitusten kannattavuusaste on ollut liian matala verrattuna korvaukseen ja Livret bleun hoitokuluihin. Komissio katsoo, että nämä tiedot osoittavat jälleen konsultin arvion äärimmäisen varovaisen luonteen, sillä käyttämällä joitakin Arthur Andersenin ehdottamia oikaisuja hän on päättänyt arviossaan suurempaan tappioon kuin Crédit Mutuel alkuperäisessä arviossaan.

(177)

Taulukko 6

Livret bleun vapaiden käyttötarkoitusten tuloslaskelma vuosina 1991—1998 (nettokate miljoonina Ranskan frangeina ja prosentteina)

(miljoonaa Ranskan frangia)

Kate	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Yhteensä
Crédit Mutuelin alkuperäinen arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konsultin alkuperäinen arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
AA:n toinen asiantuntijalause	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Komission arvio	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kate (%)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Lähde: Arthur Andersen ja Littlejohn Frazer.

⁽⁶⁰⁾ Jos yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä toiminta olisi sen sijaan ollut tappiollista, valtion maksamaa täydennystä vastattaviin olisi pidetty yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän velvoitteen nojalla yhteismarkkinoille soveltuvana tukena.

d) Yhteenveto: tuloslaskelman kokonaistulos

arvion. Tässä komission päätöksessä arvioidaan vuosina 1991—1998 kumuloituneen tuen määräksi 1 074 miljoonaa Ranskan frangia.

- (178) Yhteenveto käyttötarkoituksittain tehdyistä arvioista antaa Livret bleun tuloslaskelmasta seuraavan lopullisen

(179)

Taulukko 7

Livret bleun tuloslaskelma käyttötarkoituksittain vuosina 1991—1998 (nettokate miljoonina Ranskan frangeina ja prosentteina)

(miljoonaa Ranskan frangia)

Kate	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Yhteensä
CDC:hen keskitetty talletuskanta	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	–399
Yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	2 592
Vapaat käyttötarkoitukset	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	–1 119
Kate yhteensä ennen veroa	1 096	505	301	–471	–135	–87	–156	20	1 074

Lähde: Arthur Andersen ja Littlejohn Frazer.

- (180) Sikäli kuin Livret bleun tarjoamisesta saatavat kirjanpiddolliset taloudelliset edut (provisio, yleisen edun mukaisen käyttötarkoitusten hoidosta saatavat tuotot, omaan lukuun tehtävästä varainhoidosta eli vapaista käyttötarkoituksista saatavat tuotot) ylittävät Crédit Mutuelille talletusten vastaanotosta ja talletusten hoidosta aiheutuvat kulut, tapahtuu valtiontuenä pidettävää valtion varojen siirtoa. Summassa ei oteta huomioon:

- tuloslaskelman tuloksia vuosilta 1999 ja 2000, jotka on helppo saada soveltamalla asiantuntijoiden vuosiksi 1991—1998 määrittelemää kirjanpitomenetelmää,
- tulosten yhteismitallistamista komission vahvistaman viitekoron perusteella siihen päivään, jolloin Ranskan viranomaiset perivät tuen takaisin.

- (181) Vuosina 1991—2000 maksetun liiallisen korvauksen määrittelemiseksi Ranskan viranomaisten on lisättävä kyseiseen määrään vuosien 1999 ja 2000 tasapainoerä Arthur Andersenin ja komission konsultin vahvistaman menetelmän mukaisesti ja yhteismitallistettava tämä määrä kutakin vuotta kohti komission vahvistaman viitekoron perusteella yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinmaksupäivään asti.

5. Crédit Mutuelille myönnettyjen tukien yhteensopivuus perustamissopimuksen kanssa

5.1 Yhteensopivuus perustamissopimuksen 87 artiklan kanssa

- (182) Vaikka käsiteltävänä olevaan osittain verottoman säästötilin talletusten keräys- ja kohdentamisjärjestelmään kuuluu sosiaalinen tukimekanismi, joka on myönnetty Livret bleun yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten edunsaajille, kyseiset toimenpiteet eivät muodosta tässä tapauksessa yksityisille kuluttajille myönnettävää sosiaalista tukea eikä tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen.

- (183) Koska kyse ei ole myöskään tuesta taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma, eikä tuesta joidenkin Ranskan alueiden kehityksen edistämiseen, perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan poikkeuksia ei voida soveltaa.

- (184) Koska Crédit Mutuel on kannattava liikelaitos, johon ei kohdistu mitään rakenneuudistus- tai pelastamissuunnitelmaa, perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan ensimmäisen virkkeen ensimmäistä osaa ei voida soveltaa.
- (185) Käsiteltävänä olevan menettelyn päätteeksi komissio toteaa, että kyseiset tuet ovat toimintatukia. On syytä muistuttaa, että toimintatuet vääristävät voimakkaasti kilpailua eikä perustamissopimuksen 87 artiklassa ole mitään poikkeusta, jonka perusteella niitä voitaisiin tässä tapauksessa pitää yhteismarkkinoille soveltuvina. Ranskan viranomaiset eivät myöskään ole menettelyn yhteydessä toimittaneet komissiolle tietoja, joiden perusteella näihin tukiin voitaisiin soveltaa jotain perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettua poikkeusta.
- 5.2 Yhteensopivuus perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan kanssa
- (186) Kuten komissio totesi menettelyä aloitettaessa, kun mitään perustamissopimuksen 87 artiklan poikkeusta ei voida soveltaa, kyseiset tuet voivat soveltua yhteismarkkinoille vain, jos ne täyttävät perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdassa valtiotukien kiellosta myönnettävän poikkeuksen edellytykset sillä perusteella, että Crédit Mutuelille on annettu Livret bleu -järjestelmän kautta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä velvoite.
- (187) Jotta perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan poikkeusta voitaisiin soveltaa, valtiontuen on oltava suhteutettu tavoitteeseen: kyseisessä artiklassa määrätään, että yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (...) sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Vuonna 1996 julkaisemassaan tiedonannossa yleishyödyllisistä palveluista Euroopassa komissio ilmoitti, että perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaisissa poikkeuksissa on noudatettava suhteellisuusperiaatetta, jonka mukaan on tarkistettava, että käytettävät keinot ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun yleiseen etuun ⁽⁶¹⁾.
- a) Livret bleun säästötilijärjestelmään kuuluvien yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien velvoitteiden olemassaolo
- (188) Aivan ensimmäiseksi on syytä määritellä ne erilaiset julkisen palvelun velvoitteet, jotka Crédit Mutuelille on annettu. Painottaessaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun luonnetta Crédit Mutuel ja Ranskan viranomaiset ovat viitanneet kolmeen erilaiseen tehtävään: i) yleisen edun mukaisten käyttötarkoitusten rahoittamiseen tarkoitettujen talletusten vastaanotto ii) konttoreiden säilyttäminen joillakin alueilla aluesuunniteluun liittyvistä syistä ja iii) yksityissäastämisen kannustaminen. Komissio ei ota kantaa yksityissäastämisen kannustamiseen ⁽⁶²⁾, jonka huomioiminen ei vaikuta päätökseen.
- i) Livret bleun talletustenkeräys yleisen edun mukaisten sijoituskohteiden rahoittamiseen
- (189) Komissio voi hyväksyä ⁽⁶³⁾, että Livret bleun kautta toteutettu talletusten vastaanotto (ja etenkin varoista osan tai kaikkien kohdentaminen sellaisiin käyttötarkoituksiin kuin yleisen edun mukaiset käyttötarkoitukset tai talletusten siirto CDC:hen) voi kokonaisuutena tarkasteltuna muodostaa valtion asettaman julkisen palvelun velvoitteen ⁽⁶⁴⁾.
- ii) Konttoreiden säilyttäminen maaseutualueilla
- (190) Komissio panee merkille, että Crédit Mutuel ilmoitti menettelyn aloittamisen johdosta antamassaan vastauksessa, että velvoite säilyttää edustus maaseutukunnissa

⁽⁶¹⁾ Yleishyödylliset palvelut Euroopassa, komission tiedonanto, EYVL C 281, 26.9.1996, 21 kohta, toistettu 20.9.2000 julkaistussa ajanmukaistetussa versiossa.

⁽⁶²⁾ Kyse on historiallisesti julkisen vallan ensisijaisesta tavoitteesta. Talous- ja valtiovarainministeri ilmoitti keskusteluissa, joita käytiin ennen äänestystä vuoden 1975 laista, että "keskinäisyyden periaatteeseen perustuva Crédit Mutuel, jonka useissa konttoreissa työskentelee vapaaehtoisia työntekijöitä, edustaa sellaista yksityissäastöjen keräysmuotoa, jota on kannustettava".

⁽⁶³⁾ Ranskan viranomaiset kirjoittivat 8 päivänä huhtikuuta 1998 yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvästä velvoitteesta, että "jos komissio katsoisi [...], että Livret bleu -järjestelmään liittyy valtiontukea, sen olisi pidettävä tätä tukea perustamissopimuksen mukaisena järjestelmän kautta toteutettujen tavoitteiden ja (nykyisen) 86 artiklan 2 kohdan nojalla". Viranomaiset varasivat vielä itselleen "oikeuden kehittää perustelujaan".

⁽⁶⁴⁾ Vapaiden käyttötarkoitusten hoito ei muodosta itsessään julkisen palvelun velvoitetta, mutta kun näihin käyttötarkoituksiin käytettävät varat saadaan tällaisen velvoitteen nojalla, on Livret bleun taloutta tarkasteltava kokonaisuudessaan.

oli aiheuttanut sille [...]—[...] kustannukset konttoria kohti, eli sen arvioiden mukaan [...] vuotuiset kustannukset. Crédit Mutuel katsoo, että säästöjen kerääminen maaseudulla toimivan konttoriverkoston kautta on osa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvää velvoitetta, joka sille on asetettu. Tätä Crédit Mutuelin väitettä tarkastellaan kolmessa vaiheessa: tarkistetaan, onko väitetty julkisen palvelun velvoite oikeudellinen tosiasia, tarkastellaan Crédit Mutuelin esittämää kustannusarviota ja tarkastellaan Crédit Mutuelin verkoston kehitystä vuodesta 1991 lähtien, jolloin valtion valvonta lakkautettiin (1 päivänä heinäkuuta 1991).

(191) Komissio panee merkille, että Crédit Mutuelin maaseutukonttoreiden verkosto oli jo olemassa, kun Livret bleu otettiin käyttöön vuonna 1975. Ranskan viranomaiset, joiden mukaan Crédit Mutuelin verkoston rakenne perustui valtion sille asettamiin velvoitteisiin, viittasivat vain pankkikonttoreiden avaamisesta ja sulkemisesta annettuun lakiin, joka kumottiin vuonna 1987. Crédit Mutuelille pidettiin kuitenkin vuosina 1987—1991 voimassa valvontajärjestelmä. Lainsäädännössä on määrätty lupajärjestelmästä muttei konttoreiden sulkemisen tai saneeraamisen ehdottomasta kiellosta etenkin vuodesta 1987 lähtien. Valvontajärjestelmä lakkautettiin 1 päivänä heinäkuuta 1991 osana valtion ja Crédit Mutuelin välisen sopimussuhteiden laajempaa uudelleen neuvottelua.

(192) Valtion valvonnan olemassaolo ei todista erityisten velvoitteiden olemassaoloa. Ranskan viranomaiset eivät kuitenkaan ole esittäneet mitään oikeudellista asiakirjaa (urakkasopimus, asiakirja, jossa vahvistettaisiin maantieteellisen kattavuuden velvoitteet), joka olisi todistanut julkisen palvelun velvoitteet, jotka koskevat Crédit Mutuelin verkoston maantieteellistä laajuutta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän velvoitteen täyttämiseksi. Myöskään Crédit Mutuel ei ole esittänyt mitään asiakirjaa, joka todistaisi, että lainmukainen valvontajärjestelmä olisi haitannut sen verkoston saneeraus- tai uudelleenjärjestelysuunnitelmia (esimerkiksi siten, että Comité des Etablissements de Crédit olisi kieltänyt sitä sulkemasta jotain konttoria). Voidaan siis todeta, ettei ole mitään todisteita siitä, että maaseudulla sijaitsevien konttoreiden sulkemisen kieltävää julkisen palvelun velvoitetta olisi ollut olemassa ennen heinäkuuta 1991. Väitettä ei siis voida hyväksyä. Mikään säännös ei ole 1 päivän heinäkuuta 1991 jälkeen säädellyt Crédit Mutuelin konttoriverkoston hoitoa. Ranskan viranomaisilla ei siis ole perusteita viitata tässä yhteydessä julkisen palvelun velvoitteiden olemassaoloon vuodesta 1991 lähtien.

(193) Maaseutuverkoston ”lisäkustannusten” arviosta voidaan todeta, ettei Arthur Andersenin kertomuksessa mainita näitä kustannuksia Livret bleun sisäisestä laskentatoimesta esitetyssä arviossa. Crédit Mutuelin esittämässä arviossa maaseutuverkoston ylläpidon kustannuksiksi vuosina 1991—1997 arvioidaan noin [...]. Tässä arviossa kaikkien maaseudulla sijaitsevien konttoreiden kiinteät kulut on kohdennettu Livret bleuhun ilman mitään perusteita ⁽⁶⁵⁾.

(194) Komission konsultin esittämän kritiikin johdosta Crédit Mutuel esitti 7 päivänä helmikuuta 2000 pidetyssä kokouksessa suullisesti toisen arvion, jossa summa oli kolme kertaa matalampi. Tällä kertaa Crédit Mutuel olettaa, että maaseutukonttoreiden Livret bleu -toiminta on muihin toimintoihin suhteutettuna samansuuruista kuin muiden konttoreiden. Todellisuudessa vain pieni osa näiden konttoreiden toiminnasta liittyy Livret bleuhun, ja tässä menetelmässä Livret bleuhun kohdennetaan sama osuus kiinteistä kustannuksista kuin sellaisilla konttoreilla, joiden toiminnasta suurempi osa liittyy Livret bleuhun. Menetelmä on vastoin sisäisen laskentatoimen rakennetta. Tästä syystä Arthur Andersen ei käyttänyt sitä. Myös komissio käyttää perustana sisäistä laskentatoimea ja Ranskan viranomaisten 7 päivänä tammikuuta 2002 esittämän pyynnön mukaisesti ottaa huomioon täsmälleen ”sen osuuden kustannuksista, joka vastaa Livret bleu -toimintaa konttoreissa” eikä mielivaltaisesti korotettuja kustannuksia, kuten ne, jotka esitetään Crédit Mutuelin arviossa.

(195) Crédit Mutuel väittää myös vuosien 1991—1998 osalta ”menettäneensä merkittävästi tuloja vuoteen 1991 voimassa olleen konttoreiden kiintiöjärjestelmän takia”. Komissio panee merkille, että oikeudellinen järjestelmä, johon tässä on viitattu, ei ole kiintiöjärjestelmä vaan valvontajärjestelmä, eikä mitään todisteita kiintiöjärjestelmästä ole esitetty. Crédit Mutuel oli täysin vapaa saneeraamaan verkostoaan vuodesta 1991 lähtien, joten on vähintäänkin ristiriitaista syyttää valtiota jopa seitsemän vuoden viiveestä verkoston saneerauksessa. Jos Crédit Mutuel on menettänyt tuloja verkostonsa viivästyneen saneeraamisen takia (jota ei ole todistettu), se johtuu vain sen omasta hallinnointipäätöksestä, koska siihen ei kohdistunut minkäänlaista valvontaa.

⁽⁶⁵⁾ On osoitettu, ettei konttoreiden säilyttäminen maaseutualueilla perustu oikeudelliseen velvoitteeseen. Lisäksi Livret bleu -toiminnan osuus näiden konttoreiden toiminnasta on hyvin pieni. Vain noin [...] näistä kustannuksista on jo otettu huomioon Livret bleun kustannuslaskennassa, mikä tarkoittaa, että Crédit Mutuelin maaseutualueiden toiminnan kustannuslaskennassa on virheellisesti kohdennettu Livret bleuhun [...] muihin toimintoihin liittyvistä kustannuksista.

- (196) Crédit Mutuelin verkoston kehittyminen ei osoita, että se olisi toteuttanut laajan saneerauksen heinäkuun 1991 jälkeen, eli kaikenlaisen valvonnan lakattua. Crédit Mutuel on säilyttänyt maaseutuverkostonsa samansuuruisena, vaikka sillä ei ollut mitään velvoitetta siihen. Lisäksi 7 päivänä tammikuuta 2002 päivätyssä kirjeessä esitetty vertailu osoittaa, että Crédit Mutuelin maaseutuverkoston merkitys on täysin suhteellinen. Crédit Mutuelilla on pienempi osa konttoreistaan maaseudulla ([...] vastaan [...]) tai kaupunkien läheisyydessä ([...] vastaan [...]) kuin Crédit Agricolella (sen suurin kilpailija yksityisasiakkaiden markkinoilla). Crédit Mutuelilla on vahva asema yksityisasiakkaiden markkinoilla, etenkin maaseudulla. Maaseutuverkosto ei perustu julkisen palvelun veloitteeseen vaan yritysstrategiaan.
- (200) Voidaan siis päätellä, ettei perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan poikkeusta voida soveltaa liian suureen korvaukseen, kuten tähän tapaukseen, ja että Livret bleun talletuskannan hoidosta saatu nettovoitto on luonteeltaan perustamissopimuksen vastaista valtiontukea.

- (197) Crédit Mutuel viittasi myös siihen, että CODEVI-säästötilin vuoteen 1994 mennessä keskitetty talletuskanta oli Crédit Mutuelilla suurempi kuin muilla pankeilla. Vaikka kyse on toisesta verottomasta säästötilistä, CODEVIN tarjonta eroaa Livret bleun tarjonnasta. Ei ole osoitettu, että Crédit Mutuelin ja valtion CODEVI-säästötiliin liittyvillä sopimusjärjestelyillä olisi tarkoin määriteltyä yhteyttä Livret bleuhun.

b) Tuen suhde Crédit Mutuelille
asetettuihin velvoitteisiin liittyviin
kustannuksiin

- (198) Edellä esitettyjen seikkojen perusteella voidaan päätellä, että Crédit Mutuel on saanut Livret bleun järjestelmästä 1 074 miljoonan Ranskan frangin kumuloidut voitot, jotka ovat ylittäneet valtion sille antamasta Livret bleun tarjoamisen tehtävästä aiheutuneet kustannukset (tavallinen voittomarginaali mukaan luettuna), vaikka ei otettaisiin huomioon Livret bleun tuloksia vuosina 1999 ja 2000.

- (199) Komissio korostaa, että perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdassa esitettyä poikkeusta on sovellettava tiukasti ja vain erikoistapauksissa. Tämä on myös yhteisöjen tuomioistuimen tulkinta, kun se tarkoittaa, että määräykset asetetaan juuri tässä yhteydessä ne edellytykset, joiden mukaisesti niihin yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, voidaan poikkeuksellisesti olla soveltamatta perustamissopimuksen määräyksiä⁽⁶⁶⁾. Määräyksen tiukka soveltaminen

vaikuttaa joka tapauksessa olevan ristiriidassa yleiseen taloudelliseen tarkoitukseen liittyvästä palvelusta aiheutuvien kustannusten perusteettoman suuren korvaamisen kanssa.

5.3 Kysymys perustellusta luottamuksesta

- (201) Komissio katsoo, etteivät Crédit Mutuel ja Ranskan viranomaiset voi tässä tapauksessa jättää noudattamatta tavallisia kilpailusääntöjä vetoamalla perusteltuun luottamukseen. Tutinnan aikana vuodesta 1991 lähtien käyty jatkuva kirjeenvaihto ja menettelyn aikana laaditut lukuisat asiantuntijalausunnat estävät vetoamasta tässä tapauksessa perusteltuun luottamukseen kantelun esittämisen jälkeen. Kirjeenvaihdosta ilmenee, että Ranskan viranomaiset ja Crédit Mutuel olivat ainakin vuodesta 1991 lähtien täysin tietoisia kilpailusääntöjen noudattamiseen liittyneestä ongelmasta.

VI PÄÄTELMÄ

- (202) Livret bleun tarjoamisoikeuden myöntämiseen Crédit Mutuelille liittyy perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Tukeen ei voida soveltaa mitään perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa esitetystä poikkeuksista.

- (203) Perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan poikkeusta voidaan soveltaa vain osittain, sillä, kuten komission puolesta tehdystä tilintarkastuksesta ilmenee, kyseisenä ajanjaksona myönnetty korvaukset eivät rajoitu ainoastaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista aiheutuviin lisäkustannuksiin, jotka voidaan ottaa huomioon. Tämä on ainoa poikkeus, jonka nojalla kyseiset toimenpiteet olisi voitu vapauttaa kilpailusääntöjen mukaisista velvoitteista ja etenkin 87 artiklan 1 kohdassa esitetystä kiellosta. Näin ollen se osuus Crédit Mutuelille myönnetyistä valtion varoista, joka ylittää Livret bleun talletusten hoidosta ja vastaanotosta aiheutuneet nettokulut, kun otetaan huomioon tavallinen kannattavuus-

⁽⁶⁶⁾ Asia C-159/94, komissio v. Ranska, tuomio 27.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5815, 48 kohta).

marginaali, on julkisen palvelun velvoitteen aiheuttamien kustannusten liiallista korvaamista ja siten yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Toimenpiteet, joita Ranska on toteuttanut Crédit Mutuelin hyväksi Livret bleu -säästötilijärjestelmän mukaisen talletusten keräyksen ja hoidon nojalla, sisältävät yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.

2. Tukeen ei voida soveltaa perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjä poikkeuksia. Siihen voidaan soveltaa perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan poikkeusta siltä osin kuin se on tarpeen Crédit Mutuelille asetetun yleishyödyllisiä palveluja koskevan velvoitteen täyttämiseksi. Livret bleun talletusten keräys- ja hoitokulut ylittäviä tukia ei voida pitää yhteisen edun mukaisina.

2 artikla

1. Ranskan on perittävä takaisin Crédit Mutuelilta yhteismarkkinoille soveltumattomat tuet, jotka sille on myönnetty 1 päivästä tammikuuta 1991 lähtien. Sääntöjenvastaisen tuen määrä vuosina 1991—1998 saadaan yhteismitallistamalla komission vahvistaman viitekoron perusteella seuraavat vuotuiset rahavirrat:

(miljoonaa Ranskan frangia)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Rahavirta	1 096	505	301	-471	-135	-87	-156	20

Summaan on lisättävä Livret bleun sisäisen laskentatoimen tulos vuosilta 1999 ja 2000, joka Ranskan viranomaisten on arvioitava Arthur Andersenin käyttämän menetelmän mukaisesti ja ottaen huomioon komission konsultin tekemät korjaukset. Ranskan viranomaisten on yhteismitallistettava nämä sum-

mat komission vahvistaman viitekoron perusteella sääntöjenvastaisen tuen takaisinmaksupäivään asti.

2. Ranskan on muutettava korvausta, jonka Caisse des Dépôts et Consignations maksaa Crédit Mutuelille Livret bleun talletuskannasta, jotta se ei maksaisi tulevaisuudessa tukea, joka ylittää kyseisten talletusten hoito- ja keräyskulut.

3. Ranskan viranomaisten on veloitettava Crédit Mutuel pitämään erillistä kirjanpitoa Livret bleusta ja julkaisemaan sen.

4. Ranskan viranomaisten on lähetettävä komissiolle pankin vuosikertomus ja kolmivuotiskertomus Livret bleun kirjanpidosta.

5. Komissio suorittaa kaikki tarpeellisiksi katsomansa tarkistukset valvoakseen, että Crédit Mutuelille myönnettävä tuki on oikeassa suhteessa sille määrätyn yleishyödyllisiä palveluja koskevan velvoitteen täyttämisen kanssa. Se voi halutessaan valtuuttaa konsultit tarkastamaan Livret bleun sisäisen laskentatoimen.

3 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 15 päivänä tammikuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen